Teema
turvallisuus

it

Invalidiliitto
7/2026

Vihdoin turvassa

Oleksii Pererva pakeni pyörätuolilla sotaa. Nyt entinen voimanostomitalisti rakentaa uutta elämää Espoossa.

Sivut 8–13

Kyberosaaja ei päässyt armeijaan vamman takia

Sivut 14–19

Mitä turvallisempi tila oikeasti tarkoittaa?

Sivut 20–23

Hannu Salo haluaa, että kaikki saavat kokea luonnon

Sivut 45–47

Invalidiliiton järjestölehti

ISSN 0356-7249

JULKAISIJA
Invalidiliitto ry
Mannerheimintie 107
00280 Helsinki
Puh. 09 61 31 91

PÄÄTOIMITTAJA
Sinikka Rantala
Puh. 09 61 31 91
sinikka.rantala@invalidiliitto.fi

JÄSENTEN OSOITTEENMUUTOKSET
jasenasiat@invalidiliitto.fi
Puh. 044 465 6054

JÄSENPALVELU
asiointi.invalidiliitto.fi

MAKSULLISET TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
varainhankinta@invalidiliitto.fi
Puh. 044 765 0510

ILMOITUSMARKKINOINTI
Paula Kaijanto
Puh. 040 707 1966
kaijantopaula@gmail.com

HENKILÖUUTISET JA TOIMINTAKALENTERI
Riitta Lehto
Puh. 044 7650 659
(ma klo 13–15)
it-lehti@invalidiliitto.fi

TILAUSHINNAT
Kestotilaus 56 e
Vuoden tilaus 63 e
½ vuoden tilaus 39 e

KUSTANNUS JA TOIMITUS
Kamua Helsinki Oy
PL 159
40101 Jyväskylä

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
Tuottaja
Milja Keinänen
Puh. 040 635 0388
milja.keinanen@kamuahelsinki.fi

ULKOASU
Kamua Helsinki
www.kamuahelsinki.fi

LEVIKKI
21 667 (tarkastettu 2026)

PAINO
PunaMusta Oy, Joensuu

Lehti ei vastaa tilaamatta lähetettyjen kirjoitusten ja kuvien julkaisemisesta, säilyttämisestä eikä palauttamisesta.

Kannen kuva
Jussi Eskola

IT on Aikakausmedia ry:n jäsen.
www.it-lehti.fi

YouTube TikTok
INVALIDILIITTO SOSIAALISESSA MEDIASSA

Pirkko Kuusela
Liittohallituksen puheenjohtaja

Arjen turvallisuus

Turvallisuus on perusoikeus, ei etuoikeus. Silti vammaiset henkilöt joutuvat liian usein elämään ympäristöissä ja palvelujärjestelmissä, joissa heidän turvallisuutensa riippuu sattumasta, yksittäisten työntekijöiden osaamisesta tai läheisten jaksamisesta. Yhteiskunnan sivistystä mitataan siinä, kuinka hyvin se turvaa jokaisen ihmisen mahdollisuuden elää ilman väkivallan, laiminlyönnin tai ulkopuolelle jäämisen pelkoa.

Turvallisuus syntyy arjen rakenteista. Esteettömät rakennukset, toimivat kuljetuspalvelut ja saavutettava viestintä eivät ole erillisiä lisäpalveluja, vaan edellytyksiä itsenäiselle ja turvalliselle elämälle. Poikkeustilanteista on tiedotettava selkeästi useissa muodoissa, ja avun on oltava saatavilla ilman kohtuutonta odottamista tai monimutkaista asiointia.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä tilanteisiin, joissa henkilö on riippuvainen toisten antamasta avusta. Palveluissa tarvitaan riittävästi koulutettua henkilöstöä, jatkuvaa valvontaa ja toimintatapoja, joiden avulla epäasiallisesta kohtelusta voi ilmoittaa turvallisesti. Jokainen havainto väkivallasta, kaltoinkohtelusta tai laiminlyönnistä on otettava vakavasti. Myös vammaisen henkilön omaa näkemystä on kuultava ja kunnioitettava häntä koskevissa ratkaisuissa.

> **Poikkeus- ja kriisitilanteissa olemassa olevat esteet usein korostuvat.**

Vastuu ei kuulu vain sosiaali- ja terveyspalveluille. Kunnat, hyvinvointialueet, pelastusviranomaiset, oppilaitokset, työnantajat ja media vaikuttavat kaikki siihen, kokevatko vammaiset henkilöt olevansa turvassa ja täysivaltaisia yhteiskunnan jäseniä. Paras tieto toimivista ratkaisuista löytyy usein vammaisilta ihmisiltä itseltään ja heitä edustavilta järjestöiltä. Siksi turvallisuutta koskevia päätöksiä ei pidä tehdä ilman heidän osallistumistaan.

Poikkeus- ja kriisitilanteissa olemassa olevat esteet usein korostuvat. Sähkökatkot, evakuoinnit, tietoliikennehäiriöt ja palvelujen keskeytyminen voivat vaarantaa erityisesti niiden ihmisten turvallisuuden, jotka tarvitsevat apua liikkumiseen, viestintään, lääkitykseen tai arjen välttämättömiin toimintoihin. Varautumissuunnitelmissa on siksi huomioitava yksilölliset tuen tarpeet, esteettömät evakuointireitit, apuvälineiden ja sähkön saatavuus sekä saavutettava kriisiviestintä. Suunnitelmia on myös harjoiteltava yhdessä vammaisten henkilöiden ja heidän järjestöjensä kanssa.

Turvallisempi yhteiskunta ei synny juhlapuheista, vaan siitä, että esteet poistetaan, palvelut resursoidaan ja epäkohtiin puututaan. Vammaisten henkilöiden turvallisuus on nostettava päätöksenteon pysyväksi lähtökohdaksi. Kun jokainen voi luottaa saavansa apua, tulevansa kuulluksi ja voivansa liikkua sekä toimia turvallisesti, koko yhteiskunta on vahvempi.

VASTUULLISTA JOURNALISMIA

Teemana **turvallisuus**

it

Sisältö

7/2026

AJASSA LIIKKUU

4 Uusi vaaratiedote-järjestelmä / Tilaa esite vaalitavoitteista nyt

KANSI

8 **Oleksii Pererva**n henki pelastui, kun hän pääsi Suomeen hoitoon

TEEMA

14 **Henri Kössö** halusi kyberjoukkoihin, mutta liikuntavamma esti sen

20 Turvallisemman tilan periaatteet herättävät keskustelua

24 Liikuntavammaisen kannattaa varautua ennalta häiriöihin

26 Vinkit kodin paloturvallisuuteen

28 Kenen vastuulla on yksilöllinen varautumissuunnitelma?

VAMMAISET JA YHTEISKUNTA

30 Asunnoton joutuu taistelemaan palveluista ja esteettömyydestä

36 Invalidiliitto vaikuttaa

38 Vammaisalan tutkinnoissa muutoksia vuodenvaihteessa

42 **Riitta Skytt**: Vanhat ja vammaiset nähdään liiaksi passiivisena porukkana

46 **Hannu Salo** on esteettömien luonto-kokemusten pioneeri

48 CP-maajoukkue antoi **Laura Paavilaiselle** syyn palata jalkapallokentälle

14

Invalidiliitto haluaa selvittää, voisiko fyysisesti vammaisille nuorille avata nykyistä yksilöllisempiä tapoja osallistua maanpuolustukseen.

GETTY IMAGES

VAKIOT

51 Liittouutiset
52 Järjestöuutiset
53 Lakia ja oikeutta
54 Koulutukset
55 Henkilöuutiset
56 Toimintaa
61 Ledare
62 På svenska
65 Kolumni: **Jari Mönkkönen**
66 Ristikko
67 Makasiini

”

Jos pää toimii terävästi, pitäisi palvelus mahdollistaa.

GETTY IMAGES

UUDISTUS

Puhelimiin tulossa uusi vaaratiedotejärjestelmä syksyllä 2026

SUOMEN väestön varoittamista uudistetaan. Käyttöön otetaan uusi FI-Alert-vaaratiedotejärjestelmä, jonka avulla viranomaiset voivat lähettää vaaratiedotteita suoraan vaara-alueella oleviin matkapuhelimiin.

FI-Alert-viestien saaminen ei vaadi sovellusta tai rekisteröitymistä. Viestit välittyvät nopeasti ja tarkasti vaara-alueelle. Järjestelmä perustuu teknologiaan, joka on jo käytössä yli 20:ssä Euroopan maassa. FI-Alert toimii kaikissa 4G- ja 5G-älypuhelimissa. Vain vanhimmat, pelkästään 2G- tai 3G-teknologiaa tukevat päätelaitteet jäävät FI-Alert-viestien ulkopuolelle.

Järjestelmä täydentää nykyisiä varoituskeinoja, kuten radiota, televisiota, väestöhälyttimiä ja 112 Suomi -sovellusta.

Myös 112 Suomi -sovellusta kehitetään. Vuoden 2026 lopussa valmistuvassa ensimmäisessä vaiheessa sovellukseen lisätään ominaisuus, joka varoittaa ilmasta uhkaavista vaaroista ja antaa käyttäjille toimintaohjeita. Käyttäjä voi itse valita, miltä alueilta haluaa saada varoituksia. Sovelluksen kehitystyö jatkuu vuoden 2027 loppuun asti.

MEDIASSA

Pyörätuolia käyttävää ei päästetty ravintolaan

ILTA-SANOMIEN jutussa paimiolainen **Jonna Ketola** kertoo, että häntä ei päästetty pyörätuolin kanssa ravintola Teppanyakiin Raision kauppakeskus Myllyssä. Ketola oli menossa syömään veljentytärensä kanssa, kun ravintolan työntekijä ilmoitti, ettei pyörätuolin kanssa voi tulla. Ketolan mukaan veljentytärelle sanottiin, että tämä voisi kuitenkin tulla ravintolaan ilman häntä.

Tilanne herätti laajaa keskustelua sosiaalisessa mediassa.

Ravintola Teppanyaki kommentoi myöhemmin, että syynä tilanteeseen ei ollut asiakkaan pyörätuoli vaan se, että ravintola oli täynnä. Ravintola kertoo myös pyytäneensä kauppakeskukselta puolueetonta selvitystä asiaan.

18 vuotta pyörätuolia käyttänyt Ketola sanoo *Ilta-Sanomille*, ettei ole aiemmin kohdannut vastaavaa tilannetta.

Tilaa esite Invalidiliiton vaalitavoitteista

Invalidiliiton eduskuntavaaliesite kertoo tiiviisti liiton vaalitavoitteista. Sitä kannattaa jakaa päättäjille ja ehdokkaille. Voit tilata esitettä maksutta liiton verkkosivuilla olevan lomakkeen kautta: **https://www.invalidiliitto.fi/esitteet**

Tilaathan vain tarvitsemasi määrän. Esite on myös sähköisessä muodossa liiton vaalisivulla **https://www.invalidiliitto.fi/vaalit**

INVALIDILIITTO

MUUTOS

Erityishoitorahan ikäraja nousee

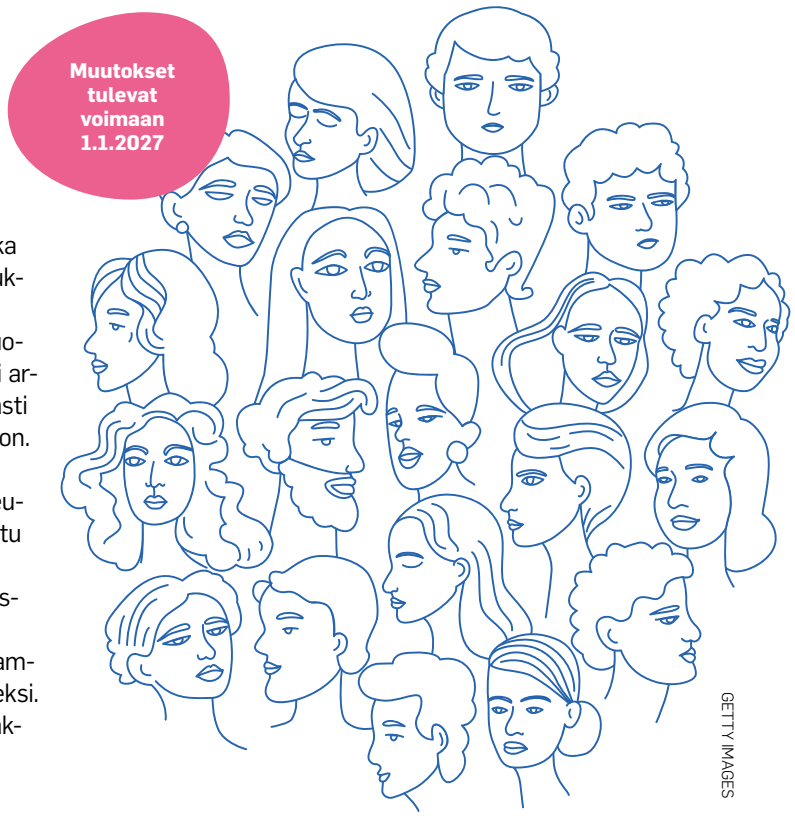
EDUSKUNTA hyväksyi lokakuussa lakimuutoksia, jotka vaikuttavat erityishoitorahaan ja nuorten vammaisetuuksiin vuoden 2027 alusta.

Jatkossa erityishoitorahaa voi saada myös 16–17-vuotiaan nuoren hoidon tai kuntoutuksen ajalta, jos lääkäri arvioi vanhemman osallistumisen tarpeelliseksi. Tähän asti tukea on maksettu vain alle 16-vuotiaiden lasten hoitoon.

Samalla voimaan tuli muutos, jossa 16–17-vuotiaat keliakiaa tai ihokeliakiaa sairastavat nuoret saavat oikeuden lapsen perusvammaistukeen. Ehtona on diagnosoitu sairaus ja gluteenittoman ruokavalion noudattaminen. Tavoitteena on parantaa keliakiaa tai ihokeliakiaa sairastavien nuorten taloudellista tilannetta.

Lakiin kirjataan myös nykyistä tarkemmin, milloin vammaisetuus myönnetään määräajaksi ja milloin toistaiseksi. Etuuden kesto arvioidaan jatkossakin yksilöllisesti asiakkaan tilanteen perusteella.

Muutokset tulevat voimaan 1.1.2027.

GETTY IMAGES

Vuokraa tehokas ammattitason polkulaite kotiin

THERA-Trainer mobi
Kompakti ja helposti liikuteltava laite ala- ja yläraajojen harjoitteluun.
Vuokra 135 €/kk (sis. alv. 25,5 %)

THERA-Trainer tigo 626
Tukeva ja tehokas laite alaraajojen harjoitteluun.
Vuokra 232 €/kk (sis. alv. 25,5 %)

Polkuharjoittelun hyödyt:
- Aineenvaihdunnan ja ruoansulatuksen tehostuminen
- Liikkuvuuden ylläpito ja lisääntyminen
- Lihasvoiman säilyminen ja vahvistuminen
- Sydän- ja verenkiertoelimistön toiminnan vilkastuminen
- Liikunta lisää mielihyvähormonien tuotantoa

Lue lisää vuokrauksesta QR-koodin linkistä tai ota yhteyttä asiakapalveluumme
03 2350 700
asiakaspalvelu@fysioline.fi

fysioline live well.

GETTY IMAGES

AVUSTUS

Väestönsuojien kunnostamiseen saattaa tulla avustus

SISÄMINISTERIÖ valmistelee uutta valtionavustusta, jolla taloyhtiöt voisivat kunnostaa väestönsuojiaan, kertoo *Suomen Kiinteistölehti*. Tavoitteena on, että avustuksen haku avautuisi jo tämän vuoden aikana.

Avustusta voisi saada esimerkiksi väestönsuojan esteettömyyden lisäämiseen. Avustus voi liittyä myös ilmanvaihdon peruskorjaukseen, viestiyhteyksien päivittämiseen ja varavoimavalmiuden parantamiseen.

Tuen määrä olisi enintään 50 prosenttia hyväksytyistä kustannuksista, kuitenkin korkeintaan 30 000 euroa väestönsuojaa kohti.

Asiaa koskeva asetusluonnos on lausuntokierroksella 11. marraskuuta asti. Tuki kuuluu hallituksen keväällä 2025 päättämään sisäisen turvallisuuden valmiuspakettiin.

KANNANOTTO

Opiskelijajärjestö vaatii selvitystä esteettömyydestä

SUOMEN ylioppilaskuntien liitto (SYL) kirjoitti verkkosivuillaan lokakuussa, että vammaisten opiskelijoiden kohtaamista haasteista tarvitaan selvitys, jotta yhdenvertaisuus kampuksilla voidaan varmistaa. SYL valvoo yliopisto-opiskelijoiden etua.

SYL:n varapuheenjohtaja **Emilia Ernroth** ja hallituksen jäsen **Aada Aho** kirjoittavat, että tarve esteettömyyden parantamiselle ei ole marginaalinen. Opetus- ja kulttuuriministeriön Eurostudent VII -tutkimuksen mukaan miltei neljäsosalla kyselyyn vastanneista korkeakouluopiskelijoista oli jokin fyysinen vamma, toimintarajoite tai pitkäaikainen terveysongelma. Kyse on huomattavan suuresta ryhmästä, jota ei täysin yksiselitteisesti tunnisteta korkeakoulutuksessa, tekstissä todetaan.

470 000

ihmistä

on ottanut käyttöönsä digitaalisen OmaKanta-sovelluksen. Se on ollut noin vuoden ajan käytettävissä sovelluksena puhelimilla ja tableteilla. OmaKanta-sovellus helpottaa erityisesti niitä, jotka käyttävät palvelua usein. Sovelluksessa on OmaKannan käytetyimpiä toimintoja, kuten reseptien uusiminen, lääkärin kirjausten katselu ja laboratoriotulosten tarkastelu.

KANTA.FI

Useat suomalaiset ovat ottaneet käyttöönsä digitaalisen OmaKanta-sovelluksen. OmaKantaan voi kirjautua myös kanta.fi-sivustolla.

Sudoku

4	9	6	7	8			3	
1		8			2		7	
		9				2		7
			2			4		6
2						3		
		3	5	7		9		
8		4		6	1			
			4		3		8	

Täytä tyhjiin ruutuihin numerot 1–9 siten, että jokaisella ruudukon pysty- ja vaakarivillä sekä kussakin pienemmässä ruudukossa on sama numero vain kerran. Ratkaisu on sivulla 67.

Invalidiliiton kauniit joulukortit nyt tilattavissa

- Nipussa on 30 korttia kuudella eri kuva-aiheella.
- Kortit on piirtänyt taiteilija Anita Polkutie.
- Korttinipun edullinen jäsenhinta on 10 e/nippu.
- Korttinippuja on saatavana myös ruotsinkielisenä.

INVALIDI LIITTO

Lisätiedustelut ja tilaukset:
varainhankinta@invalidiliitto.fi
p. 044 765 0510 (ark. klo 8–16)

Hae Invalidiliiton ruokalahjakorttia jouluksi!

Joulun 2026 ruokalahjakortit ovat nyt haettavissa. Lahjakortti on tarkoitettu **vähävaraisille** vammaisille jäsenille (1 kortti/talous). Hakemisen edellytyksenä on voimassa oleva Invalidiliiton jäsenyhdistyksen jäsenyys, ei kuitenkaan kannattajajäsenyys.

Hae 60 €:n arvoista korttia suoraan Invalidiliitolta. Hakemus on jätettävä henkilökohtaisesti. Muistathan myös lyhyet perustelut.

Hae lahjakorttia viimeistään pe 20.11.2026 joko sähköpostitse varainhankinta@invalidiliitto.fi tai soittamalla 044 765 0510 (arkisin klo 8–16).

Lahjakortti toimitetaan antamaasi postiosoitteeseen ennen joulua, varmista osoitteesi oikeellisuus. Käsittelemme tietojasi aina henkilötietosuojalain edellyttämällä tavalla.

Voit halutessasi kertoa myös, mitä jouluavustuksen saaminen sinulle merkitsee. Vapaaehtoista kuvaustasi voidaan hyödyntää varainhankinnan sisällöissä anonyymisti. Palautteen saaminen on tukijoillemme ensiarvoisen tärkeää. Palaute tuo hyvää mieltä ja sitouttaa tukemaan järjestöämme jatkossakin.

Lahjakortin viimeinen hakupäivä on perjantai 20.11.

Oleksii Pererva pystyy uudessa kotikaupungissaan Espoossa liikkumaan itsenäisesti julkisilla. Se on hänelle suuri ilonaihe, sillä Ukrainassa liikkuminen oli vammaisena ihmisenä usein vaikeaa.

Ensimmäistä kertaa vapaa

Sotaa paennut Oleksii Pererva joutui kelaamaan kätensä verille matkalla turvaan. Nyt hän parantelee Suomessa haavojaan. Esteetön kaupunkiympäristö on tuonut hänen elämäänsä uudenlaista vapautta.

Teksti Svitlana Yeharmina **Kuvat** Jussi Eskola

Espoossa asuva ukrainalainen **Oleksii Pererva** opiskelee suomea, osallistuu Ukrainan tukitapahtumiin ja liikkuu itsenäisesti kaupungilla pyörätuolilla.

Tällainen arki tuntuu hänestä yhä poikkeukselliselta.

– Ensimmäistä kertaa elämässäni tunnen olevani vapaa, koska voin vihdoin suunnitella päiväni itse, hän sanoo.

Matka tähän pisteeseen on ollut pitkä. Siihen kuuluvat vammautuminen, vuosien kuntoutus, pakeneminen Venäjän miehityksen alta ja jalkojen amputointi.

Nyt Pererva rakentaa vähitellen uutta elämää Suomessa.

Hän on valmis kertomaan tarinansa, joka kertoo myös siitä, millaista on elää kriisissä vammaisena ihmisenä, kun ympäristö ei ole esteetön.

Vamma muutti elämän

Perervan elämä muuttui ensimmäisen kerran yhdessä hetkessä vuonna 2005. Silloin 27-vuotias mies putosi rakennustyömaalla talon katolta ja mursi selkänikamansa.

– Lääkärit sanoivat, että voisin toipua, joten ajattelin tuolloin tilanteeni olevan väliaikainen. Uskoin, että saisin pian jalkojeni liikkuvuuden takaisin, Pererva kertoo.

Harkovassa tehdyn leikkauksen jälkeen hänen jalkojensa liikuntakyky ei palautunut. Myöhemmin selvisi, että oli tapahtunut virhe: jatkohoitoa varten olisi pitänyt tehdä magneettikuvaus, mutta leikkauksessa asennetun metallilevyn vuoksi sitä ei voitu tehdä.

Perhe yritti saada pojalleen kuntoutusta selkäydinvammoihin erikoistuneesta kuntoutuslaitoksesta Moskovasta, mutta rahat eivät riittäneet siihen. Perervan isä toi kuitenkin mukanaan kuntoutuslaitteiden piirustuksia ja rakensi niiden pohjalta kaksi harjoittelulaitetta.

– Harjoittelin kuin hullu. Joka päivä useita tunteja, Pererva kertoo.

Myöhemmin paralympiaurheilijoiden kanssa työskennelleet valmentajat ottivat hänet mukaan harjoituksiin. Hän aloitti voimanoston ja sijoittui viidenneksi ensimmäisissä Ukrainan mestaruuskilpailuissaan vuonna 2008. Urheilusta tuli tärkeä osa hänen elämäänsä.

Töihin Pererva ei pystynyt palaamaan. Hän sai pientä työkyvyttömyyseläkettä, hoiti kotia ja valmisti välillä myyntiin käsitöitä, kuten koreja. Tapaturmasta ei maksettu Perervalle korvauksia, sillä rakennustyö, jossa vamma syntyi, tehtiin ilman virallista työsopimusta.

Hänestä tuli tunnettu kotiseudullaan. Verbivkan asukkaat valitsivat hänet kylänvanhimmaksi vuonna 2020, ja siitä tuli hänelle työ.

– Huolehdin järjestyksestä ja seurasin, mitä kylässä tapahtui. Käytännössä tein sitä, mitä pormestarin kuuluu tehdä, mutta kylän mittakaavassa, Pererva kertoo.

Pako miehityksen alta

Maaliskuun alussa 2022 Perervan elämä mullistui toisen kerran. Venäläissotilaat saapuivat Verbivkaan Harkovan alueella.

Koska Pererva oli kylänvanhin, hän meni suoraan kysymään sotilaiden suunnitelmia.

– Kysyin, kuinka kauan he aikovat olla täällä. He vastasivat: ”Ikuisesti”, hän muistelee.

Miehittäjät vaativat käyttöönsä asuntoja ja yrittivät painostaa häntä yhteistyöhön. He halusivat hänen toimivan miehityshallinnon edustajana kyläläisille.

– On outo tunne, kun sinua uhataan rynnäkkökiväärillä etkä voi tehdä mitään. Tunnet olevasi täysin puolustuskyvytön.

Lopulta Pererva päätti paeta.

Varhain aamulla hän lähti liikkeelle manuaalisella pyörätuolilla. Mukana olivat vain asiakirjat ja vesipullo.

Päivän aikana hän kulki noin 30 kilometriä ja hankasi kätensä verille. Viimeiset puolitoista kilometriä

▶ **Urheilu ja erityisesti voimanosto olivat vuosia Perervalle hyvin tärkeitä asioita. Hän sai lajista lukuisia palkintoja. Nyt hän aikoo hiljalleen palata urheilun pariin.**

▼ **Oleksii Pererva näyttää puhelimeltaan kuvia sodan tuhoista Ukrainassa.**

hän eteni alueella, jota tulitettiin jatkuvasti.

– Jotenkin ihmeen kaupalla pääsin vahingoittumattomana ukrainalaisten asemiin.

Andriivkan kylässä häntä odotti hänen poikansa. Myöhemmin myös hänen vaimonsa pääsi pois miehitetyltä alueelta. Vapaaehtoiset auttoivat perhettä löytämään asunnon Keski-Ukrainasta.

Hoito Suomessa pelasti hengen

Elämä Ukrainassa sai taas käänteen vuonna 2023. Pererva palasi silloin kotikyläänsä Verbivkaan, koska Ukrainan joukot olivat onnistuneet vapauttamaan alueen miehityksestä.

Hänen terveydentilansa alkoi kuitenkin heikentyä nopeasti.

Jalkoihin oli tullut haavoja, jotka eivät parantuneet. Lähikaupungin terveyskeskus oli tuhoutunut sodassa, ja kun hän lopulta pääsi sairaalaan Harkovaan, hänelle oli jo kehittynyt sepsis.

Lääkärit amputoivat molemmat jalat, mutta haavat märkivät edelleen, eikä antibioottihoito tehonnut. Hänen mukaansa lääkärit varoittivat, ettei hän välttämättä selviäisi hengissä.

– Ensimmäinen asia, jonka sanoin lääkäreille nukutuksen jälkeen, oli, että haluan elää, hän muistelee.

Samaan aikaan Harkovaan kohdistui jatkuvasti ohjusiskuja.

Vapaaehtoisilta Pererva kuuli mahdollisuudesta päästä hoitoon ulkomaille. Yksi vaihtoehdoista oli Suomi.

– Mitä tiesin tästä maasta? En mitään. Mutta tiesin, että entinen valmentajani asui täällä. Soitin hänelle ja kysyin, saisinko täällä hoitoa ja sopiiko Suomi vammaisille ihmisille. Hän sanoi: ”Tule tänne, niin näet kaiken itse.”

Pererva päätti lähteä, ja vapaaehtoiset auttoivat häntä järjestämään matkan Suomeen. Mukana tulivat myös vaimo ja poika.

Matka oli raskas. Pererva oli laihtunut, kärsi kuumeesta ja oli edelleen kriittisessä tilassa.

Suomeen saavuttuaan hänet vietiin Jorvin sairaalaan Espoossa. Hoidot ja leikkaukset jatkuivat pitkään. Seuraavien kahden vuoden aikana hänelle tehtiin yhteensä 12 leikkausta.

– Se pelasti henkeni. Täällä kaikki on aivan eri tasolla, niin lääkinnälliset laitteet kuin potilaiden kohtelukin. Eikä tämä maksanut minulle senttiäkään, hän sanoo.

Ukrainassa leikkauksista ja hoidosta joutuu usein maksamaan epäviralisia maksuja. Kyse on korruptiosta, joka ulottuu myös terveydenhuoltojärjestelmään.

Tulevaisuus Suomessa

Vaikka Pererva kaipaa kotikyläänsä Verbivkaan, hän näkee tulevaisuutensa Suomessa.

Hän opiskelee suomea ja etsii mahdollisuuksia etäopiskeluun. Tavalliset kielikurssit eivät vielä sovi hänelle, sillä hän ei pysty istumaan pyörätuolissa yli kolmea tuntia kerrallaan terveydentilansa takia.

Hän on myös pohtinut, kuinka hyvin Suomen vammaispalvelujärjestelmä on varautunut erilaisiin kriisitilanteisiin. Hänen mielestään valtion on huolehdittava siitä, että eri toimijoiden välinen yhteistyö on selkeästi järjestetty ja että ihmiset tietävät etukäteen, mistä apua saa.

– Tällaisen tiedon ei pitäisi kulkea vain suusta suuhun, kuten Ukrainassa tehtiin. Hätätilanteessa aikaa vapaaehtoisten etsimiseen ei välttämättä ole.

Ukrainassa evakuointia ei ollut monissa paikoissa järjestetty asianmukaisesti. Liikuntavammaiset ihmiset ovat joutuneet etsimään itse keinoja päästä turvaan.

Myös lääkkeiden saatavuudesta tuli nopeasti ongelma. Sodan ensimmäisten kuukausien aikana pulaa oli elintärkeistä lääkkeistä, kuten insuliinista.

Ympäristö on esteettömämpi

Oleksii Pererva asuu nykyisin yksin Espoossa, vaikka hänen muutkin perheenjäsenensä muuttivat Suomeen.

Ratkaisu johtuu koko perheen vaikeasta tilanteesta. Perervan pojalla on myös terveysongelmia sen jäljiltä, että hän osallistui Ukrainan puolustamiseen.

Perervan vaimo **Olena** asuu pojan kanssa ja löysi Suomessa työpaikan koulun ruokalasta.

◂ Oleksii Pererva näkee tulevaisuutensa Suomessa, vaikka hän ikävöi myös usein kotikaupunkiaan.

▾ Kuvassa vuodelta 2015 Oleksii on urheilijoiden palkintotilaisuudessa. Vierellä ovat hänen poikansa ja vaimonsa.

Kuka?

OLEKSII PERERVA

- 49-vuotias.
- Asuu Espoossa.
- Perheeseen kuuluvat vaimo ja 25-vuotias poika.
- Harrasti ennen voimanostoa. Toivoo, että voi palata sen pariin. Osallistuu aktiivisesti Ukrainan tukitapahtumiin Suomessa.

– Olen selviytynyt vaimoni ansiosta, Pererva kertoo. Puolisoiden yhteinen taival on kestänyt jo 26 vuotta.

Pererva parantelee yhä haavojaan, joten sairaanhoitajat käyvät päivittäin vaihtamassa sidokset. Hoidosta huolimatta hän pystyy huolehtimaan itsestään.

– Ukrainassa tarvitsin jatkuvasti apua. Metrossa matkustamiseen tarvittiin useita ihmisiä. Junaan pääsemiseksi tarvittiin vähintään neljä ihmistä nostamaan minut pyörätuolini kanssa, hän kertoo.

Pitkät junamatkat piti suunnitella kuukausia etukäteen ja varata pyörätuolia käyttäville sopiva vaunu. Tavallisissa vaunuissa liikkuminen oli mahdotonta kapeiden käytävien vuoksi.

Ongelmia oli muuallakin kuin liikenteessä. Pererva muistelee pyörätuolille hankalia jalkakäytäviä, vanhoja rakennuksia, joissa oli liian kapeat hissit, sekä luiskien puuttumista. Jopa hänen vammaisuutensa astetta arvioinut lääketieteellinen lautakunta sijaitsi rakennuksen kolmannessa kerroksessa.

Ukrainassa kokemansa jälkeen suomalainen ympäristö tuntuu hänestä huomattavasti esteettömämmältä ja ihmisten asenteet ystävällisemmiltä.

Ainoa epämiellyttävä kokemus Suomessa ei liittynyt esteettömyyteen.

– Eräänä päivänä nainen tuli kadulla luokseni. Kun hän näki pyörätuolissani tekstin ”Ukraine” ja kelta-siniset värit, hän sanoi venäjäksi: ”Olisi parempi, jos kasvattaisit itsellesi jalat sen sijaan, että ripustat tuon rievun pyörätuoliisi”, Pererva kertoo.

Kaikesta kokemastaan huolimatta Pererva katsoo eteenpäin. Haastattelun antamisen jälkeen hän kertoo, että on ilmoittautunut juuri kuntosalille. Hiljalleen hän voi palata takaisin urheilun pariin, ja elämä jatkuu.

Palveluskelpoisuus ratkaistaan yhä fyysisin ehdoin

Kainuun prikaatin ohimarssi Oulussa helmikuussa 2026.

Henri Kössö halusi kyberjoukkoihin, mutta liikuntavamma johti C-palveluskelpoisuusluokkaan ennen kuin hänen soveltuvuuttaan yksittäisiin tehtäviin arvioitiin. Invalidiliitto haluaa selvittää, voisiko fyysisesti vammaisille nuorille avata nykyistä yksilöllisempiä tapoja osallistua maanpuolustukseen.

Teksti Mikko Kääriäinen **Kuvat** Getty Images, Megan Olsem, Invalidiliitto

Henri Kössö halusi muiden ikäistensä tavoin suorittaa varusmiespalveluksen ja antaa oman panoksensa Suomen puolustamiseen. Siitäkin huolimatta, että hän käytti kutsunta-aikana kävellessään yksipistekeppejä ja pidemmillä matkoilla pyörätuolia.

Tietotekniikasta jo pienestä pitäen kiinnostunut Kössö näki Puolustusvoimien kybertehtävissä mahdollisuuden yhdistää osaamisensa vahvaan maanpuolustustahtoon. Kössö toivoi, että palvelus olisi onnistunut tarvittavin mukautuksin.

– Tiesin liikuntavammani asettavan tiettyjä rajoitteita, enkä esimerkiksi pystyisi juoksemaan reppu selässä metsässä. Mutta toivoin kovasti, että voisin suorittaa varusmiespalveluksen tarvittavin mukautuksin nimenomaan kyberjoukoissa, koska siellä olisi monipuolisesti erilaisia tietoteknisiä taitoja vaativia tehtäviä, Kössö kertoo.

Hän mainitsee myös olleensa tuolloinkin vammastaan huolimatta fyysisesti erinomaisessa kunnossa:

– Cooper-testi pyörätuolilla kelaten oli noin 2 300 metriä.

Kössö selvitti mahdollisuuksiaan jo ennen vuoden 2023 kutsuntoja muun muassa Kybervarusmieshausta, Maavoimien esikunnasta, puolustusministeriltä ja Uudenmaan aluetoimistosta. Hänelle vastattiin, että palvelus edellyttää riittävää fyysistä toimintakykyä ja että palveluskelpoisuuden määrittää lääkäri.

Maavoimien esikunnan mukaan merkittävät liikuntakyvyn rajoitukset johtivat voimassa olleen terveystarkastusohjeen perusteella C-luokkaan eli vapautukseen rauhanajan palveluksesta.

Kutsuntojen lääkärintarkastuksessa Kössön palveluskelpoisuusluokaksi määriteltiin C. Lisätietoihin kirjattiin hänen kiinnostuksensa asepalvelukseen ja kybertehtäviin, mutta luokitus vahvistettiin kutsuntahaastattelussa, koska muita soveltuvia vaihtoehtoja ei ollut.

MEGAN OLSEM

Henri Kössö on vammastaan huolimatta erinomaisessa fyysisessä kunnossa. Hän on myös tietotekniikan osaaja. Ovet asepalvelukseen eivät silti auenneet.

– Käytännössä liikuntavammani muodostui esteeksi jo ennen kuin soveltuvuuttani yksittäisiin asiantuntijatehtäviin päästiin arvioimaan. Tilanne tuntui ristiriitaiselta, sillä olin motivoitunut suorittamaan varusmiespalveluksen ja halusin hyödyntää tietoteknistä osaamistani maanpuolustuksessa.

Ensin selvitys, sitten mahdollinen kokeilu

– Löydetäänkö keinoja, joilla myös fyysisesti vammaiset nuoret voisivat halutessaan osallistua maanpuolustukseen. Ikäluokat ovat aika pieniä ja turvallisuustilanteemme edellyttää, että reservin koko on jatkossakin vakuuttava. Suomi tarvitsee kaikkien palvelukseen halukkaiden ja kyvykkäiden panoksen, sanoo **Laura Andersson**, jonka vastuualueena Invalidiliitossa on yhteiskunnallinen vaikuttaminen.

Hän on itse suorittanut valtakunnallisen maanpuolustuskurssin vuonna 2019.

Andersson ei ehdota, että kaikki kasarmit muutettaisiin esteettömiksi tai fyysisesti vammaiset nuoret määrättäisiin palvelukseen. Ensimmäiseksi pitäisi selvittää, kuinka paljon kiinnostuneita on, millainen heidän toimintakykynsä on ja millaisiin tehtäviin heidän osaamisensa voisi sopia Suomen kokonaisturvallisuuden hyväksi.

– Selvitys on mielestäni ensimmäinen askel. Sen perusteella voitaisiin arvioida, onko edellytyksiä, tarvetta ja mahdollisuuksia edetä.

Invalidiliitto tavoittelee selvitystä seuraavaan hallitusohjelmaan. Jos kiinnostusta ja sopivia tehtäviä löytyy, seuraava askel voisi olla pieni pilotti yhdessä varuskunnassa. Koulutus voitaisiin keskittää paikkaan, jossa majoitus, peseytymistilat, ruokailu ja liikkumisreitit on mahdollista järjestää esteettömiksi.

– Eihän laskuvarjojääkäreitäkään kouluteta jokaisessa varuskunnassa. Samalla logiikalla voisi toimia tämänkin erikoisjoukon suhteen, sanoo Andersson.

Anderssonin mukaan Invalidiliitto voisi auttaa esteettömyyskartoituksessa ja käytännön ratkaisujen

suunnittelussa. Myös mukana työskentelevä henkilöstö tarvitsisi tukea vammaisuuden ymmärtämiseen, sillä fyysinen vamma kertoo vain yhdestä ihmisen ominaisuudesta, ei hänen osaamisestaan tai kyvystään oppia.

Palvelusturvallisuus määrittää rajat

Invalidiliitossa palvelusturvallisuutta pidetään ehdottomana lähtökohtana. Puolustusvoimien henkilöstöosaston työkyky- ja työhyvinvointipäällikkö **Veera Parkkinen** painottaa samaa: palvelukseen määrättävän terveydentilan pitää mahdollistaa turvallinen palvelus ilman vaaraa hänelle itselleen tai muille. Sotilastehtävät edellyttävät määriteltyä fyysistä kuntoa ja toimintakykyä.

– Palvelukseen määrättävän täytyy olla terveydentilaltaan sellainen, että hän pystyy suorittamaan palveluksen turvallisesti. Lähtökohtana ovat oma ja muun joukon turvallisuus, Parkkinen sanoo.

Kössö hyväksyy turvallisuusvaatimukset, mutta toivoo tehtäväkohtaista arviointia. Hän opiskelee Yhdysvalloissa tietojenkäsittelytieteitä sekä pelaa pyörätuolikoripalloa ja on yhä kiinnostunut koulutuksesta maan puolustamiseksi.

– Toivoisin, että tulevaisuudessa maanpuolustukseen haluavalta vammaiselta henkilöltä kysyttäisiin ensisijaisesti, mitä hän osaa ja miten hän voisi osallistua, eikä keskityttäisi pelkästään siihen, mitä hän ei fyysisesti pysty tekemään, Kössö sanoo.

Puolustusvoimat nostaa asepalveluksen rinnalle myös muita osallistumisen väyliä. Parkkisen mukaan Puolustusvoimissa on laskennallisesti yli tuhat erilaista tehtävää, ja siviilitehtäviin ei edellytetä varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamista. Pääesikunnan koulutusosaston työ- ja palvelusturvallisuuspäällikkö **Nora Kanerva** mainitsee lisäksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koulutukset.

– MPK:n varautumis- ja kokonaisturvallisuuskoulutuksissa on paljon

> Suomi tarvitsee kaikkien palvelukseen halukkaiden ja kyvykkäiden panoksen.

INVALIDILIITTO

Johtaja Laura Anderssonin vastuulla on yhteiskunnallinen vaikuttaminen.

> **Kaikkien ei tarvitse olla kärkitaistelijoita.**

vaihtoehtoja, joissa fyysiset vaatimukset ovat vähäisempiä tai niitä voidaan tapauskohtaisesti soveltaa. Esimerkiksi kyberturvallisuudessa, viestiliikenteessä ja verkkokoulutuksissa on paljon sellaista, missä fyysistä estettä ei ole, Kanerva sanoo.

Ajatus ei ole uusi. Maavoimien silloinen komentaja **Petri Hulkko** kertoi vuonna 2021 julkaistussa *Ilta-Sanomien* haastattelussa (19.10.2021), että Puolustusvoimissa tutkittiin B-palveluskelpoisuusluokan laajentamista esimerkiksi tuki- ja liikuntaelinrajoitteisiin henkilöihin.

Hulkko on kommentoinut aiemmin myös *Helsingin Sanomissa* 12.2.2020: ”Kaikkien ei tarvitse olla kärkitaistelijoita.” Hän muistutti artikkelissa Puolustusvoimissa olevan 425 eri tehtävää, joihin varusmiehiä koulutetaan, ja katsoi, että tehtäviä pitäisi löytyä kaikille.

Palveluskelpoisuus tarkasteluun

Osallistumista maanpuolustukseen voisi Laura Anderssonin mukaan laajentaa kahdella tavalla, joista toinen avaisi portit vain siviilipalvelukseen ja toinen sekä siviili- että asepalvelukseen.

Siviilipalveluksen palveluskelpoisuutta voitaisiin arvioida eri perustein kuin asepalveluksen, tai yhteistä palveluskelpoisuuden määritelmää voitaisiin väljentää tehtäväkohtaisemmaksi.

– Jos pää toimii terävästi ja halua maanpuolustustehtäviin on, pitäisi palvelus mahdollistaa eikä estää. Invalidiliitto on esittänyt, että palveluskelpoisuutta tarkasteltaisiin uudelleen sekä siviili- että asepalveluksen osalta, mutta näin ei näytä tapahtuvan tällä vaalikaudella, Andersson toteaa.

Puolustusvoimien Kanerva kertoo, että mahdollista kokeilun tai selvityksen käynnistämistä käsitellään ja arvioidaan Pääesikunnassa erillisen pyynnön perusteella.

Suomen puolustusvoimien henkilöstöä maanpuolustustapahtumasa Oulussa helmikuussa 2026.

Asevelvollisina vammautuneiden elämästä tarvitaan enemmän tietoa

PALVELUKSESSA syntynyt pysyvä vamma voi vaikuttaa terveyteen, työhön, toimeentuloon ja osallisuuteen vielä vuosien kuluttua. Invalidiliiton vuonna 2024 julkaisema tutkimus kokosi ensimmäistä kertaa järjestelmällisesti tietoa vuoden 1990 jälkeen asevelvollisina pysyvästi vammautuneiden tilanteesta.

Kysely lähetettiin Valtiokonttorin rekisteritietojen perusteella 679 henkilölle. Vastauksia saatiin 170, joten tuloksia ei voi yleistää kaikkiin asevelvollisina vammautuneisiin.

– Tällaista tietoa ei ole aikaisemmin kerätty systemaattisesti. Toimintakykyä kysyttiin ihmisiltä itseltään, ja he ovat oman tilanteensa parhaita asiantuntijoita, sanoo johtaja **Sinikka Hiekkala** Invalidiliitosta.

Työ- ja palvelusturvallisuuspäällikkö **Nora Kanerva** Puolustusvoimista kuvailee tutkimustuloksia kaksijakoisiksi. Ne olivat monilta osin samankaltaisia kuin vertailuväestössä, mutta mukana oli myös kokemuksia siitä, että tukea ei ollut saatu toivotusti tai sen löytäminen oli ollut vaikeaa.

– Pysyvä vammautuminen nuorena voi vaikuttaa vuosikymmenten ajan työuraan ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Puolustusvoimissa suurin tehtävämme on ennaltaehkäisy, jotta pysyvään vammautumiseen johtavia tapaturmia ei syntyisi, Kanerva sanoo.

Kipu ja vamma muuttivat elämän suuntaa

Tutkimuksen useimpien vastaajien terveys, elämänlaatu ja toimintakyky olivat vähintään hyviä. Lähempi tarkastelu toi kuitenkin esiin kivun, työkyvyn ja toimeentulon ongelmia. Vain joka viides oli ollut täysin kivuton kyselyä edeltäneellä viikolla. Vammautuminen oli vaikuttanut noin puolen työvalintoihin, ja viidennes ei ollut pystynyt palaamaan entiseen työhönsä, ammattiinsa tai opintoihinsa.

Asevelvollisina vammautuneiden kokemukset avusta vaihtelivat voimakkaasti. Osa kiitti hoitoa, korvauksia ja Valtiokonttorin toimintaa. Toisilla asian käsittely oli kestänyt vuosia tai jopa vuosikymmeniä. Yksi vastaaja kuvasi joutuneensa kiistelemään korvauksista yli viisi vuotta ja lopettaneensa asian ajamisen, koska hänellä ei ollut varaa pitkään oikeusprosessiin.

"Tämä kaikki on suuresti vaikuttanut elämääni ja vienyt uskoani yhteiskunnan ja järjestelmän toimivuudesta. Toivon todella, että yksikään toinen ihminen ei joudu kokemaan samaa", hän kirjoitti.

Raportin avoimet vastaukset näyttävät myös, etteivät kokemukset olleet yksiselitteisen kielteisiä. Eräs vastaaja kertoi palanneensa tapaturman jälkeen palvelukseen ja ehtineensä ennen sitä käsitellä tapahtunutta sekä toipua vaivastaan.

"Sain lykättyä varusmiespalvelukseen palaamista vuoden, ja tänä aikana ehdin käsitellä asiaa ja parantua vaivasta", vastaaja kuvasi.

Hän suoritti palveluksen myöhemmin loppuun. Kokemus oli hänelle myönteinen:

"Olen erittäin tyytyväinen, että pääsin takaisin. Koin, että palveluksellani oli merkitystä."

Kanervan mukaan palvelusturvallisuutta parannetaan tunnistamalla yksilölliset terveydelliset riskitekijät jo ennen kutsuntoja, mitoittamalla koulutuksen fyysistä kuormitusta sekä huolehtimalla palautumisesta, unesta ja levosta. Myös varomääräyksiä ja ohjeita päivitetään havaintojen perusteella.

Tuki on muutakin kuin päätöksiä ja korvauksia

Vammautumisen jälkeen vastuu jakautuu usealle toimijalle. Palveluksen aikana hoidosta ja sen kustannuksista vastaa palveluspaikka. Jos palvelus keskeytyy tapaturman vuoksi, kustannusvastuu siirtyy Valtiokonttorille ja hoito omalle hyvinvointialueelle. Kanerva korostaa, että tapaturmailmoitus pitää tehdä viipymättä, jotta hoito, korvaukset ja mahdollinen kuntoutus kohdentuvat oikein.

INVALIDILIITTO

Johtaja Sinikka Hiekkalan vastuulla Invalidiliitossa on tiedon tuotanto ja ennakointi.

– Jos prosessiin tarvitsee tukea tai apua, sitä on saatavilla joukko-osastojen tapaturma-asiamiehiltä, terveysasemilta, muulta henkilöstöltä ja Valtiokonttorista, Kanerva sanoo.

Palveluksen keskeytyessä Puolustusvoimien sosiaalikuraattorit pyrkivät ottamaan yhteyttä varusmieheen. Aikalisä-tukipalvelussa nuori voi lisäksi saada nimetyn ohjaajan elämäntilanteen selvittelyyn ja palvelujen löytämiseen.

Tuen onnistumisella on Hiekkalan mukaan yhteys myös luottamukseen asevelvollisuusjärjestelmää kohtaan.

– Meillä on erinomainen maanpuolustustahto. Jotta se pysyisi hyvällä tasolla, ei varmaan kaivata uutisia siitä, ettei meistä pidetä huolta, jos armeijassa vammaudumme tai meille sattuu jotain ikävää.

Tutkimus jatkuu vanhempiin ikäluokkiin

Tutkimus saa jatkoa ennen vuotta 1991 vammautuneita koskevalla kyselyllä. Eettisen toimikunnan puoltavan lausunnon jälkeen Valtiokonttorille on toimitettu tutkimuslupahakemus rekisteritietojen saamiseksi. Kysely lähetetään paperisena kotiin, mutta siihen voi vastata myös sähköisesti. Tavoitteena on saada tutkimus valmiiksi vuoden 2027 aikana.

Turvallisemmassa tilassa on valmius oppia virheistä

Turvallisemman tilan periaatteet ovat yleistyneet, mutta käsite aiheuttaa monissa myös epäilyksiä. Mitä siitä oikeastaan pitäisi ymmärtää?

Teksti Laura Pörsti **Kuvat** Ritva Karhu, Getty Images

Yhdistyksessä ovat ehkä puikoissa vuodesta toiseen samat ihmiset. He harmittelevat, että muut eivät aktivoidu. Kaikki täytyy tehdä itse!

Tämä on yleinen haaste, johon osallisuusasiantuntija **Maia Fandilla** on toinen näkökulma.

– Tilanne saattaa kertoa siitä, että toiminta ei ole aidosti avointa kaikille, hän sanoo.

Voi siis olla, että vain sisäpiiriläiset tietävät, miten hallitus toimii, kuinka usein se kokoontuu, millaisia keskusteluja se käy ja mistä se päättää. Nämä asiat pitäisi Fandin mielestä avata verkkosivuilla mahdollisimman selkeästi, jotta ulkopuoliset uskaltautuisivat mukaan.

– Samalla on hyvä miettiä, kenelle meidän toimintamme oikeasti on tarkoitettu – keitä siinä on mietitty ja keitä ehkä ei, Fandi sanoo.

Kun näin toimitaan, ollaan jo pitkällä rakentamassa turvallisemman tilan periaatteita.

Hyvät periaatteet vahvistavat yhteisöjä

Yhteisöissä on luotu yhteisiä pelisääntöjä aina. Turvallisemman tilan periaatteiden nimellä niistä on puhuttu lisääntyvissä määrin viimeiset kymmenen vuotta. Käsite aiheuttaa silti myös närää. Eikö mitään saa enää sanoa, siihen saatetaan reagoida.

Maia Fandin mielestä koko homma ymmärretään silloin väärin. Turvallisemman tilan periaatteet eivät nimittäin kavenna sananvapautta vaan vahvistavat toimintakulttuuria, jossa vaikeitakin asioita voidaan käsitellä.

– Tällaiset periaatteet tukevat kaikkien yhdenvertaisuutta. Ne auttavat erilaisia ihmisiä saamaan äänensä kuuluviin ja tukevat näin psykologista turvallisuutta, Fandi sanoo.

Alkujaan lähtökohta on vähemmistöjen huomioinnissa: tarkoitus on, että esimerkiksi vammaiset ihmiset pystyvät osallistumaan yhteiskuntaan muiden veroisesti. Sitä edellyttää yhdenvertaisuuslakikin.

Kuitenkin hyvät periaatteet helpottavat Fandin mielestä kaikkia. Niitä laatiessa tulee mietittyä esimerkiksi,

Maia Fandi on osallisuus-asiantuntija ja toinen Turvallisemman tilan periaatteiden käsikirjan kirjoittajista.

RITVA KARHU

miten hiljaisemmat ihmiset voisivat yhtä lailla osallistua päätöksentekoon.

– Käytämme komparatiivia ”turvallisemman” perusmuodon ”turvallisen” sijaan, koska kukaan ei voi taata, että tila olisi aina turvallinen kaikille, Fandi selittää.

Hänen ja **Javiera Marchant Aedon** kirjoittama *Turvallisemman tilan periaatteiden käsikirja* ilmestyi tänä syksynä. Siinä käydään monin esimerkein läpi, mitä turvallisempi tila käytännössä tarkoittaa ja miksi sen vaaliminen kannattaa.

Yhteinen prosessi on avain onnistumiseen

Riittääkö sitten, että jokaisella yhdistyksellä, yrityksellä ja julkisella toimijalla on nettisivuillaan tai seinällään lista turvallisemman tilan periaatteista?

Ei. Vähintään yhtä tärkeää on Maia Fandin mielestä prosessi. Se tarkoittaa, että periaatteet eivät vain ilmaannu jostakin, vaan ne laaditaan yhdessä. Kysymyksiä nostetaan esiin eri yhteyksissä ja toimintatapoja pohditaan avoimesti. Keiden on helppo osallistua toimintaamme? Millainen keskustelukulttuuri meillä on? Täytyykö toimintaan pystyä osallistumaan puhumalla? Erilaisilla toimijoilla turvallisemman tilan periaatteissa painottuvat eri asiat.

Vastaisku vihapuheelle

HELSINGIN INVALIDIEN YHDISTYS julistautui vuonna 2022 syrjinnästä vapaaksi alueeksi. Hallituksen puheenjohtaja **Kristiina Karhos** kiinnitti silloin huomiota siihen, että Invalidiliiton tilaisuuksissa Turvallisen tilan periaatteet esiteltiin aina heti alkuun.

– Ajattelin, että onpa hyvä juttu – että miksipä tuollaiset eivät sopisi meillekin, hän muistaa.

Invalidiliitto neuvoo verkkosivuillaan, miten reilua yhdistystoimintaa voi edistää. Sen turvallisen tilan ohjeita voi käyttää myös yhdistysten tilaisuuksissa.

Hyvä väline isossa yhdistyksessä

Helsingin Invalidien Yhdistyksessä on noin 1 300 jäsentä. Heissä on paljon kieli- ja muiden vähemmistöjen edustajia. Siksikin Kristiina Karhos ajatteli, että turvallisemman tilan periaatteista olisi hyötyä.

– Tilanne voisi olla erilainen pienessä yhdistyksessä, jossa kaikki tuntevat toisensa, hän miettii.

Vammaisyhdistykselle sopivat periaatteet kirjoitti toiminnanjohtaja **Pirjo Virtaintorppa**. Niissä konkretisoidaan tilanteita, joissa syrjintä on jäsenistölle tullut vastaan. Niinpä yksi periaatteista kuuluu: "Kunnioitamme jokaisen omaa fyysistä tilaa. Emme koske henkilöön tai hänen apuvälineisiinsä ilman lupaa."

Periaatteissa sitoudutaan myös muun muassa välttämään oletuksia toisten ihmisten elämäntilanteesta, identiteetistä, taustasta, toimintakyvystä tai sukupuolesta.

– Yksittäisiä kokemuksia häirinnästä meillä on ollut, ja niistä on sitten keskusteltu, Karhos kertoo.

Periaatteet käsiteltiin ja hyväksyttiin Helsingin Invalidien Yhdistyksen hallituksessa ilman soraääniä. Ne ovat olleet käytössä nyt kolme vuotta.

– Pyrimme siihen, että turvallisen tilan periaatteet esiteltäisiin aina tilaisuuksiemme alussa ja uusia vapaaehtoisia perehdytettäessä. Tässä tosin täytyy taas skarpata, Karhos sanoo.

Periaatteet ovat nähtävissä yhdistyksen toimintakeskuksen kerhotilassa ja salissa. Lisäksi ne löytyvät helposti yhdistyksen verkkosivuilta.

– Vihapuhetta tulee nykyisin tuutin täydeltä, joten tällaiset asiat on kyllä hyvä kaikkien yhdistysten pitää mielessä, Karhos summaa.

GETTY IMAGES

– Toki viestintä on tärkeää myös, mutta oleellista on, että sanoilla on katetta. Periaatteet täytyy viedä käytäntöön arkisessa toiminnassa, kohtaamisissa ja kokouksissa, Maia Fandi sanoo.

Huonoin on hänen mielestään tilanne, jossa toimija on muka sitoutunut turvallisemman tilan periaatteisiin, mutta sallii käytännössä syrjinnän. Sitäkin tapahtuu.

– Voi vain lisätä turvattomuutta, että sanotaan yhtä ja tehdään toista.

Keskeneräisyys on lähtökohta

Kun turvallisemman tilan periaatteet ovat olemassa, niiden rikkomiseen on tarkoitus puuttua. Se voi tuntua kiusalliselta. Maia Fandi kuitenkin muistuttaa, että periaatteet helpottavat kissojen nostamista pöydälle.

– Epäasiallinen käytös ei jää yksilön harkinnan varaan. Tilanteessa voi nojata yhteisesti sovittuihin periaatteisiin, Fandi sanoo.

Turvallisemman tilan periaatteiden laatimisprosessiin kuuluu, että mietitään, miten ne käytännössä näkyvät. Miten niistä viestitään vapaaehtoisille? Miten ne näkyvät tapahtumissa? On myös hyvä selventää, keneen voi ottaa yhteyttä, jos periaatteita rikotaan.

– Ajatus on, että olemme kaikki keskeneräisiä ihmisiä ja voimme aina oppia lisää. Silloin voimme aidosti kehittää yhdistyksissäkin toimintakulttuuria, jossa saa erehtyä ja pyytää anteeksi, Fandi sanoo.

3 periaatetta, jotka auttavat etenemään

Kaikille sopivaa listaa turvallisemman tilan periaatteista on Maia Fandin mukaan mahdotonta ja hyödytöntä antaa. Oleellista on, että jokainen yhteisö pohtii asiaa omalla kohdallaan. Kuitenkin kolme ydinasiaa on jossain muodossa hyvä löytyä kaikista periaatteista:

1.

Sitoutuminen syrjimättömyyteen

2.

Jokaisen oikeus määritellä itse itsensä.

3.

Tilivelvollisuus, jos periaatteita rikotaan.

Käytännössä hyvät periaatteet ovat yleensä tätä konkreettisemmat. Niissä kerrotaan myös esimerkein, mitä syrjimättömyys tarkoittaa omassa yhteisössä.

Varaudu ajoissa arjen häiriöihin

Sähkö-, vesi- tai tietoliikennekatko voi vaikuttaa liikuntavammaisen ihmisen arkeen erityisillä tavoilla. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK kannustaakin heitä suunnittelemaan avun saantia etukäteen ja naapurin kanssa.

Teksti Timo Kiiski **Kuvat** SPEK, Getty Images

Suomessa kotitalouksia suositellaan varautumaan siihen, että arki voi jatkua häiriötilanteessa vähintään kolme vuorokautta.

Sähkökatko voi pysäyttää myös sähköisen apuvälineen tai hissin. Pitkittyneessä vesikatkossa veden hakeminen jakelupisteeltä voi olla mahdotonta ilman apua. Myös lääkkeiden säilytys ja välttämättömien palvelujen saaminen voivat muodostua ongelmiksi.

Näihin asioihin kannattaakin valmistautua ennalta.

– Omatoiminen varautuminen on aina yksilöllistä, koska tarpeet voivat olla hyvin erilaisia, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön SPEKin varautumisviestinnän asiantuntija **Minna Yläkangas** korostaa.

Vammaisen ihmisen kannattaa selvittää etukäteen, miten sähköisten apuvälineiden käyttö turvataan tai korvataan sähkökatkon aikana,

– Samalla on hyvä miettiä, kuka voi auttaa esimerkiksi veden hakemisessa, jos vesihuolto keskeytyy pitkäksi aikaa. Pullotettu vesi kotona on tärkeä varautumisen perusta. Jos asunnossa on tilaa, kannattaa sitä varata kotiin vähän suositeltua enemmän, Yläkangas neuvoo.

SPEK

72 tunnin varautumissuositus on yleisohje kaikille Suomen kotitalouksille. Siksi Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEKin varautumisviestinnän asiantuntija Minna Yläkangas toivoo, että vammaisjärjestöt täydentävät suositusta omien jäsenryhmiensä tarpeisiin.

On hyvä miettiä, kuka voi auttaa.

Sähköpyörätuolin käyttäjän on muun muassa tärkeä ladata pyörätuoli säännöllisesti ja noudattaa valmistajan akunhoito-ohjeita. Etukäteen kannattaa selvittää myös, kuinka pitkään akku kestää omassa käytössä. Niin ikään on hyvä harkita erillistä vara-akkua, jos sellainen on saatavilla.

Myös lääkkeistä huolehtiminen kuuluu varautumiseen. Lääkkeiden hakemista apteekista tai reseptin uusimista ei kannata jättää viime hetkeen. Jos lääkkeet vaativat kylmäsäilytystä, niiden säilyminen on suunniteltava myös sähkökatkon varalta.

Hyödynnä naapuriapu

72 tuntia on viranomaisten ja järjestöjen yhteistyössä laatima kansallinen varautumissuositus. Kolme vuorokautta on vähimmäistavoite, ja mahdollisuuksien mukaan pidempäänkin häiriöön kannattaa varautua.

Varautumisen muistilista

- **Akkujen hoito.** Pidä pyörätuolin akut aina mahdollisimman täyteen ladattuina. Tarkista akkujen kunto ja toimivuus säännöllisesti. Selvitä oman tuolisi käyttöohjeesta tai apuvälinepalvelusta, voiko siihen hankkia vara-akun.
- **Viestintä.** Lataa puhelimesi täyteen ja hanki laadukkaita varavirtalähteitä, joilla voit ladata puhelinta useita kertoja. Pidä tärkeät yhteystiedot saatavilla.
- **Varavalo.** Pidä helposti saatavilla LED-taskulamppuja tai otsalamppuja.
- **Tieto.** Hanki paristokäyttöinen radio viranomaistiedotteiden seuraamiseen.
- **Kotivara.** Varaa kotiin vettä, ruokaa ja välttämättömät lääkkeet vähintään kolmeksi vuorokaudeksi. Varmista, että kotoa löytyy helposti avattavaa ruokaa, joka ei vaadi kypsentämistä, sekä vähintään 2 litraa juomavettä per henkilö päivässä.
- **Hissit ja jumittuminen.** Älä käytä hissejä, jos on olemassa sähkökatkon riski. Jos asut kerrostalossa, sovi ennakolta esimerkiksi naapureidesi tai omaistesi kanssa toimintapa tilanteeseen, jossa hissi pysähtyy.
- **Yhteydenpito palveluihin.** Jos olet riippuvainen elämää ylläpitävästä sähkölaitteesta, ole hyvissä ajoin yhteydessä oman hyvinvointialueesi sote-palveluihin.

Lisätietoa: 72tuntia.fi

> Tärkeää on tietää, miten välttämättömät apuvälineet toimivat, miten lääkkeet säilyvät ja mistä saa apua tarvittaessa.

Varautuminen ei ole vain tarvikkeiden hankkimista kotiin. Tarvitaan myös tietoa ja taitoja: miten pysyä lämpimänä viilenevässä asunnossa, mistä saa luotettavaa tietoa ja miten toimia, jos tavanomaiset palvelut eivät ole käytettävissä.

Yläkangas painottaa myös naapureihin tutustumisen merkitystä. Jos kerrostalon hissi pysähtyy pitkässä sähkökatkossa, naapurin apu voi olla liikuntavammaiselle erityisen merkityksellistä.

Taloyhtiöissä varautumista kannattaa suunnitella yhdessä. Esimerkiksi paristoradio voidaan hankkia yhteiskäyttöön. Samalla on mahdollista keskustella siitä, millaista apua asukkaat saattavat häiriötilanteessa tarvita.

– Ennalta sovittu naapuriapu ei ratkaise kaikkia ongelmia, mutta tuttu ihminen voi auttaa silloin, kun tavallinen arki häiriintyy, Yläkangas sanoo.

Yleisohje ei riitä kaikille

72 tunnin varautumissuosituksissa huomioidaan perustarpeet: vesi, ruokaa, lämpö ja valo, hygienia ja terveys, tieto sekä henkinen kriisinkestävyys.

Ohje on yleinen, joten jokaisen on sovellettava sitä omaan elämäntilanteeseensa. Yläkangas toivoo, että vammaisjärjestöt täydentävät suositusta omien jäsenryhmiensä tarpeisiin.

– Osa järjestöistä on jo tehnyt näin, ja yhteistyötä järjestöjen kanssa on tarkoitus lisätä, Yläkangas sanoo.

Taloyhtiö, työpaikka tai harrastusryhmä voi myös tilata 72 tuntia -varautumiskouluttajan. Ohjeita ja kouluttajien tiedot löytyvät osoitteesta 72tuntia.fi.

Vammaisenkaan ihmisen varautumisessa tärkeintä ei ole vain se, löytyykö kotoa riittävästi vettä, ruokaa ja muita tarvikkeita.

– Yhtä tärkeää on tietää, miten välttämättömät apuvälineet toimivat, miten lääkkeet säilyvät ja mistä saa apua tarvittaessa, Yläkangas muistuttaa.

Lisätietoa varautumissuosituksesta: 72tuntia.fi.

Paloturvallinen koti syntyy pienistä teoista

Paloturvallisuusviikkoa vietetään vuosittain marras-joulukuun vaihteessa, tänä vuonna 30.11.-6.12. Teemaviikon tavoitteena on parantaa ihmisten paloturvallisuutta ja ehkäistä kotona sattuvia tulipaloja. Viikkoa koordinoi Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK yhdessä yhteistyöverkoston kanssa.

Paloturvallisuusviikko nostaa vuosittain esiin ajankohtaisen turvallisuusteeman. Vuonna 2026 keskitytään liesiturvallisuuteen, sillä keittiö on kodin yleisin tulipalon syttymispaikka.

Joka kolmas asuntopalo saa alkunsa liedestä, usein siksi, että ruoanlaitto jää hetkeksi ilman valvontaa. Suomessa syttyy vuosittain yli 800 tulipaloa ruoanvalmistuksesta. Suurin osa niistä olisi vältettävissä yksinkertaisilla varotoimilla.

Pienetkin teot, kuten toimiva palovaroitin tai lieden pitäminen tyhjänä ylimääräisestä tavarasta, voivat estää vakavan onnettomuuden.

Paloturvallisuus on erityisen tärkeää ihmisille, joiden toimintakyky on heikentynyt tai joiden poistuminen asunnosta voi viedä tavallista enemmän aikaa. Tänä vuonna erityisinä teemoina ovat myös vieraskielisten ja ikääntyneiden paloturvallisuus.

Turvaako Helsinki vammaisen ihmisen arjen häiriötilanteissa?

Vammaispalvelujen ennakkosuunnittelulla varmistetaan haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten henkilöiden selviytyminen vakavissa häiriötilanteissa, vakuuttavat Helsingin kaupungin vammaispalvelujen päällikkö Tuomo Ratinen ja valmiuspäällikkö Mira Winqvist.

Vakava häiriötilanne voi tehdä tavallisesta arjesta selviytymisestä vaikeaa tai jopa mahdotonta. Vammaissosiaalityön yksilöllisellä varautumissuunnitelmalla pyritään siihen, että asiakkaan tarpeet kartoitetaan jo ennen kriisin puhkeamista.

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan valmiuspäällikkö **Mira Winqvist** ja vammaispalvelujen päällikkö **Tuomo Ratinen** vastasivat IT-lehden kysymyksiin siitä, miten vammaispalvelut varautuvat kriiseihin, ja kuka vastaa varautumissuunnitelmista.

Miten Helsingin vammaispalvelut ovat varautuneet häiriötilanteisiin?

Mira Winqvist: Varautumalla vammaispalveluiden jatkuvuuden turvaamiseen osana sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kokonaisvaltaista valmiussuunnittelua. Valmiutta kehitetään sekä toimialan yhteisillä että palvelukohtaisilla suunnitelmilla. Niiden toimivuutta testataan säännöllisesti erilaisissa valmisharjoituksissa. Harjoituksissa huomioidaan myös vammaisten henkilöiden tarpeet.

Tuomo Ratinen: Kaikille kansalaisille tarkoitettujen varautumiskeinojen lisäksi vammaispalvelujen ennakkosuunnittelulla varmistetaan haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten henkilöiden selviytymistä vakavissa häiriötilanteissa. Varautumissuunnitelmaan asiakas ja sosiaalityö kirjaavat ne keinot, joilla tuetaan ja turvataan asiakkaan selviytymistä vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeus-

MIRA WINQVISTIN ALBUMI

Helsingin kaupungin valmiussuunnittelussa varmistetaan asumispalveluyksiköissä asuvien asiakkaiden lisäksi myös kotona asuvien asiakkaiden tarvitsemien palvelujen jatkuvuus, sanoo Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan valmiuspäällikkö Mira Winqvist.

oloissa. Suunnitelmaan kuvataan asiakkaan päivittäin tarvitsema välttämätön apu, joka täytyy järjestää hänelle myös vakavissa häiriötilanteissa.

Onko varautumissuunnitelmien toimivuutta testattu myös käytännössä?

Tuomo Ratinen: Helsinki osallistui esimerkiksi syyskuussa Kaakko25 – LVV26 -valmiusharjoituksiin. Laajaan, valtakunnalliseen harjoitukseen osallistui yli 400 valtionhallinnon, alueellisen ja paikallisen varautumisen ja turvallisuuden toimijaa eri puolilta maata. Harjoitus vahvistaa yhteiskunnan kykyä toimia normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Myös vammaispalvelut olivat mukana harjoituksessa.

Kenellä on vastuu varautumissuunnitelman teosta ja toimivuudesta?

Tuomo Ratinen: Omatoiminen varautuminen on ensisijaisen tärkeää kaikille, mutta hyvinvointialueen tulee tunnistaa ne asiakkaat, joiden selviytyminen häiriötilanteissa edellyttää yksilöllistä valmius- ja varautumissuunnittelua. Ohjaus yksilöllisen valmiussuunnittelun tekemiseen on huomioitu myös asumisen palvelukuvauksessa, joka velvoittaa yhtä lailla yksityisiä palveluntuottajia ja Helsingin omia palveluita.

Kuinka pitkällä Helsinki on yksilöllisen valmissuunnittelun toimeenpanossa?

Tuomo Ratinen: Yksilöllisen valmiussuunnittelun toimeenpano osana sosiaalityötä ja vammaispalvelujen asiakasprosessia on valmistelussa. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että Helsinki on osana vammaispalvelujen jatkuvuuden turvaamista tunnistanut erityisen paljon tukea tarvitsevat asiakkaat. Yksilöllistä varautumissuunnittelua on huomioitu myös ottamalla asiakastietojärjestelmä Apotissa käyttöön asiakaskohtainen lomake suunnittelun työkaluksi. Käytännössä kyse voi olla esimerkiksi siitä, että sosiaalityöntekijä ja asiakas kirjaavat yhdessä, miten asiakkaan selviytyminen turvataan sähkökatkon, vedenjakelun häiriön tai muun vakavan häiriötilanteen aikana. Sähköpyörätuolia käyttävän asiakkaan kohdalla lomakkeeseen voitaisiin esimerkiksi kirjata, miten liikkuminen järjestyy pitkän sähkökatkon aikana tai miten pyörätuolin lataaminen tai muu avuntarve hoidetaan.

GETTY IMAGES

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL suosittelee, että erityisesti paljon tukea tarvitsevien asiakkaiden varautuminen arvioidaan osana sosiaalityötä ja vammaispalvelujen asiakasprosessia.

> Asiakkaan tarpeet kartoitetaan jo ennen kriisin puhkeamista.

Onko varautumissuunnitelmissa huomioitu myös kotona asuvat vammaiset?

Mira Winqvist: Pitkäkestoisten häiriötilanteiden varalle on laadittu suunnitelmia, joilla varmistetaan asumispalveluyksiköissä asuvien asiakkaiden lisäksi myös kotona asuvien asiakkaiden tarvitsemien palvelujen jatkuvuus.

Teksti Outi Gylden, Milja Keinänen **Kuvat** Getty Images

Kun koti puuttuu

Asunnottomuus on kenelle tahansa raskas elämäntilanne. Liikuntavammaiselle se on myös jatkuvaa taistelua esteettömyydestä, palveluista ja turvallisuudesta.

Asunnottomuus on paljon muutakin kuin oman asunnon puuttumista. Se on epävarmuutta siitä, missä viettää seuraava yö, missä voi peseytyä, säilyttää tavaroitaan tai hoitaa terveyttään.

Liikuntavammainen ihminen joutuu miettimään myös, onko ympäristö esteetön ja ovatko tarvittavat palvelut saatavilla.

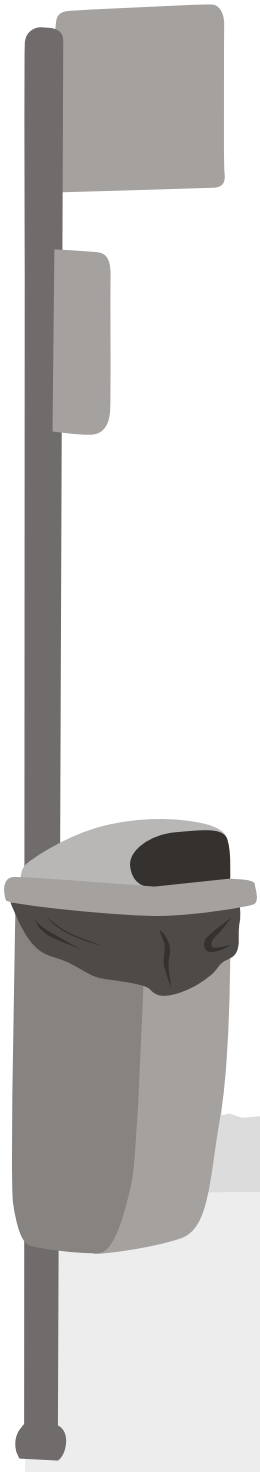
– Jos henkilön toimintakyky on rajoittunut, hänen mahdollisuutensa välttää vaarallisia tilanteita voivat olla muita heikommat. Samalla hyväksikäytön, kaltoinkohtelun ja väkivallan riskit voivat kasvaa, Vailla vakinaista asuntoa ry:n viestintäpäällikkö **Erja Morottaja** sanoo.

Tilapäismajoitus, tuttavan luona yöpyminen tai asunnottomille suunnattu palvelu eivät välttämättä sovi esimerkiksi pyörätuolia, rollaattoria tai muuta liikkumisen apuvälinettä käyttävälle.

Portaat, ahtaat tilat tai esteelliset wc- ja peseytymistilat voivat tehdä paikasta käyttökelvottoman. Myös lääkkeiden säilyttäminen, haavojen hoito, hygieniasta huolehtiminen ja apuvälineiden käyttäminen on vaikeaa, jos pysyvää kotia ei ole.

Ilmiö on osin näkymätön

Erja Morottajan mukaan liikuntavammaiset asunnottomat tai asun-

Asunnottomat 2025

Vuonna 2025 Suomessa oli yhteensä 4 579 yksinelävää asunnotonta, mikä on 773 enemmän kuin edellisvuonna. Yksinelävien asunnottomien määrä kasvoi toista vuotta peräkkäin.

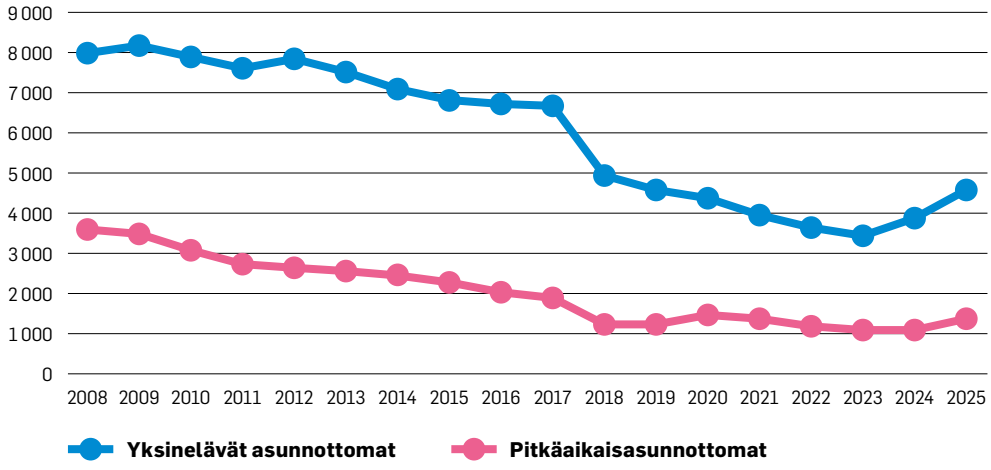
Asunnottomien määrät nousivat vuonna 2025 edellisvuoteen verrattuna seuraavasti:

- +20 % yksinelävii
- +37 % alle 25-vuotiaita
- +24 % naisia
- +22 % ulkomaalaistaustaisia
- +29 % pitkäaikaisasunnottomia

4 579
yksinelävää asunnotonta Suomessa

+37 %
nousi alle 25-vuotiaiden asunnottomien määrä Suomessa

Yksinelävien ja pitkäaikaisasunnottomien määrän kehitys vuosina 2008–2025

© Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus

nottomuuden uhan alla olevat ihmiset eivät muodosta VVA:ssa suurta tai helposti tunnistettavaa ryhmää.

– Vammaisuus voi lisätä riippuvuutta palveluista ja tehdä arjen selviytymisestä huomattavasti vaikeampaa silloin, kun omaa asuntoa ei ole.

Liikuntavamma ei aina näy ulospäin. Siksi osa ihmisistä voi jäädä tilastoissa ja palveluissa tunnistamatta vammaisiksi, vaikka heidän toimintakykynsä olisi merkittävästi rajoittunut.

Tämä tekee ilmiöstä osittain näkymättömän. Kun vammaisuutta ei tunnisteta, ei välttämättä tunnisteta siihen liittyviä palvelutarpeita.

Myös asunnottomille tarkoitetut palvelut voivat olla fyysisesti vaikeasti saavutettavia. Esimerkiksi VVA:n matalan kynnyksen Vertais- ja vapaaehtoistoiminnankeskus Vepan tiloihin Helsingin Itä-Pasilassa kuljetaan muutamien portaiden kautta.

VVA:n ylläpitämät tilapäismajoitusyksiköt Tupa ja Sällikoti tarjoavat majoitusratkaisuja myös liikuntarajoitteisille ihmisille. Asukasvalinnat näihin tekee Helsingin kaupunki.

Miten saa apuvälineen, jos ei ole asuntoa?

Asunnottomalle apuvälineen käyttäminen on hankalaa. Miten säilyttää pyörätuolia tai muuta apuvälinettä, jos ei ole omaa turvallista säilytystilaa? Missä sen voi ladata tai huoltaa? Miten päästä vastaanotolle, jos kuljetuspalvelut tai muut tukipalvelut eivät toimi yhdessä asumisen tilanteen kanssa?

Vailla vakinaista asuntoa ry:n viestintäpäällikkö Erja Morottaja.

– Asunnottomuustyössä voimme auttaa löytämään oikean palvelun,

tehdä yhteydenottoja ja selvittää, miten tarvittava tuki voidaan järjestää. Usein kyse on ennen kaikkea palvelujen yhteensovittamisesta, Erja Morottaja kertoo.

Vammaisten palveluihin ja tukimuotoihin kuuluvat esimerkiksi henkilökohtainen apu, kuljetuspalvelut, asumisen tuki sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

– Ongelma ei aina ole se, etteikö palvelua olisi olemassa. Haasteena voi olla se, että palvelujärjestelmä on monimutkainen ja eri palvelut toimivat erillään toisistaan, Erja Morottaja sanoo.

Vammaispalveluissa saatetaan tarkastella asiakkaan toimintakykyä, mutta asunnottomuuden vaikutusta ei tunnisteta. Asunnottomuustyössä taas tunnistetaan asunnon puute, mutta vammaisuuteen liittyvät erityistarpeet jäävät huomioimatta.

– Ihminen voi pudota näiden järjestelmien väliin. Siksi asunnottomuustyössä tarvitaan palveluohjausta: autetaan ihmistä löytämään oikeat palvelut ja varmistetaan, että hän saa tarvitsemansa tuen, Erja Morottaja sanoo.

Asunnottomuus vaikeuttaa terveydenhoitoa

Kun ihminen joutuu käyttämään voimavaransa perustarpeista selviytymiseen, oman terveydentilan hoitaminen voi jäädä taka-alalle. Näin syntyy noidankehä: asunnottomuus vaikeuttaa terveydenhoitoa, heikentynyt toimintakyky vaikeuttaa arjesta selviytymistä ja toimintakyvyn heikkeneminen puolestaan vaikeuttaa sopivan asunnon löytämistä.

Erja Morottajan mukaan asunnottomuuden taustalla on harvoin vain yksi syy.

– Taustalla voi olla köyhyyttä, velkaantumista, työttömyyttä, sairastumista, mielenterveys- tai päihdeongelmia, parisuhteen päättymistä tai puutteellisia tukiverkostoja.

Liikuntavammaisen ihmisen kohdalla asunnottomuuden riskiä lisäävät esteettömien asuntojen vähäinen määrä, riippuvuus erilaisista palveluista sekä palvelujärjestelmän pirstaleisuus.

Jos palveluketjuissa tapahtuu katkoja tai sopivaa asuntoa ei löydy, tilanne voi kriisiytyä nopeasti.

– On tärkeää ymmärtää, että asunnottomuus ei yleensä johdu yksittäisestä valinnasta, vaan monien ongelmien ja epäonnistumisten kasaantumisesta.

Asunnon saaminen ei vielä välttämättä ratkaise kaikkea. Jos asunto ei ole asukkaan toimintakyvylle sopiva, itsenäinen ja turvallinen asuminen ei onnistu.

– Siksi asunnottomuuden ratkaisemisessa ei riitä pelkkä katon tarjoaminen. Sopivien, esteettömien ja turvallisten asuntojen lisäksi tarvitaan niiden rinnalle riittävä tuki. Asunnottomuuskeskustelussa olisi tärkeää nostaa esiin rakenteelliset ongelmat, ei pelkästään yksilöiden tilanteet, Erja Morottaja sanoo.

Asunnottomuus kaupungeittain

Eniten asunnottomia oli vuonna 2025 väkiluvultaan suurimmissa kaupungeissa. Yksineläviä asunnottomia oli eniten seuraavissa suurissa kaupungeissa:

- Helsinki (979 asunnotonta)
- Tampere (468 asunnotonta)
- Turku (467 asunnotonta)
- Espoo (447 asunnotonta)
- Vantaa (384 asunnotonta)

Keskisuurista kunnista Joensuu, Vaasa, Kotka, Pori ja Rovaniemi erottuvat asunnottomien määrissä. Suhteessa väestöön asunnottomia oli eniten seuraavissa kaupungeissa:

- Turussa (2,3 asunnotonta per 1 000 asukasta)
- Tampereella (1,8)
- Vaasassa (1,8)
- Kotkassa (1,6)

Invalidiliitossa tehdään niin valtakunnallista, alueellista kuin paikallistakin vaikuttamistyötä aktiivisessa vuoropuhelussa vammaisten ihmisten, omien jäsenyhdistysten, muiden järjestöjen, yritysten, poliittisten päättäjien, viranhaltijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa. Tässä katsaus muutamiin ajankohtaisiin aiheisiin, joiden parissa työskentelemme Invalidiliiton vision "Yhdenvertainen ja esteetön Suomi" toteutumiseksi.

Invalidiliitto vaikuttaa

Invalidiliitto kannattaa lahjoitusvähennyksen laajentamista sote-järjestöille

INVALIDILIITTO on antanut eduskunnan valtiovarain-valiokunnan verojaostolle lausunnon koskien pitkään vireillä ollutta lahjoitusvähennyksen laajentamista sote-järjestöihin. Liitto pitää lahjoitusvähennyksen laajentamisen tavoitetta hyvänä, mutta lakiesitys ei huomioi järjestönäkökulmaa riittävästi. Lakia tulee muuttaa niin, ettei se lisää kohtuuttomasti järjestöjen hallinnollista taakkaa.

Liitto mukana väkivallan vastaisessa yhteistyössä

VAMMAISJÄRJESTÖJEN naisverkosto oli mukana järjestämässä THL:n, Ensi- ja turvakotien liiton (ETKL) sekä Pesäpuun neljää Nuorten väkivaltafoorumi -tilaisuutta. Liiton asiantuntija vastasi verkoston yhdyshenkilönä tiedotuksesta ja toimi vetäjänä Turun ja Helsingin tilaisuuksissa. Nuoret ja nuoret aikuiset kehittivät väkivallanvastaista työtä suostumuksellisuuden ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden näkökulmista. Nuorten terveiset välitetään ETKL:n myöhempään ammattilaisten valtakunnalliseen väkivaltafoorumiin.

Liiton edustajia mukana tarkastelemassa katutyömaiden esteettömyyttä

VUODEN katutyömaa -kilpailu järjestettiin ensimmäistä kertaa Turussa, ja liiton asiantuntija kutsuttiin mukaan kilpailuraatiin. Yhdessä Näkövammaisten liiton asiantuntijan kanssa he tarkastivat yhdeksän työmaata esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmasta. Liiton edustajat olivat mukana myös Helsingin ja Espoon katutyömaiden arviointiraadeissa.

Apuvälinepalveluihin tarvitaan ministeriöltä vahvempaa ohjausta

INVALIDILIITTO, Kehitysvammaisten Tukiliitto ja Suomen CP-liitto vaativat sosiaali- ja terveysministeriöltä konkreettisia jatkotoimia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluissa havaittujen ongelmien korjaamiseksi. Järjestöt vaativat ministeriöltä vahvempaa valtakunnallista ohjausta, yhdenvertaisuusvelvoitteiden korostamista, valtakunnallisen seurannan käynnistämistä, havaittuihin epäkohtiin puuttumista ja apuvälineiden käyttäjien osallistamista uuden Apuvälineiden laatusuositus -oppaan toimeenpanon ja vaikutusten seurantaan.

Vammaisen ihmisen turvallinen pelastaminen edellyttää tietoa yksilöllisestä avuntarpeesta

INVALIDILIITTO antoi lausunnon lakiesitykseen, jossa ehdotetaan uutta lakia henkilötietojen käsittelystä pelastustoimen tehtävissä. Liitto korostaa, että uudistuksessa on turvattava sekä yksilöllisen avuntarpeen huomioiva pelastaminen että arkaluonteisten henkilötietojen suoja.

Lue lisää verkkosivultamme:
› invalidiliitto.fi/ajankohtaista

Tilaa Invalidiliiton uutiskirjeitä:
› invalidiliitto.fi/invalidiliiton-uutiskirjeet

Vammaispalveluiden ja järjestöjen yhteistyöpalaverit Päijät-Hämeessä jatkuvat

INVALIDILIITON, Kehitysvammaisten Tukiliiton ja Näkövammaisten liiton asiantuntijat keskustelivat vammaispalveluiden edustajien kanssa vammaispalveluiden nykytilasta, tulevaisuuden suunnitelmista ja linkityksestä sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Myös digitaalisuuden vahvistamisen tarve nostettiin esiin. Järjestöille lähetetään kysely syksyllä järjestöyhteistyöstä, ja yhteistyöpalaverit jatkuvat ensi vuoden keväällä.

Invalidiliiton asiantuntija mukana Päijät-Hämeen varautumisen ja turvallisuuden verkostossa

PÄIJÄT-HÄMEEN varautumisen ja turvallisuuden verkoston kokouksessa liitto otti kantaa toiminnan esteettömyyteen ja vammaisten naisten yhtäläisiin mahdollisuuksiin osallistua maanpuolustukselliseen toimintaan. Asiaa luvattiin viedä eteenpäin Valmiusliiton alueneuvottelukuntiin. Vammaisten ihmisten osallisuus ja esteettömyys osana varautumisen suunnittelua on esillä myös varautumisen seminaarissa Lahdessa 11.11.

Leasing-auton käyttöä pohdittiin Päijät-Hämeessä

PÄIJÄT-HÄMEEN liikkumisen tuen seurantaryhmässä nostettiin esiin, että liikkumisen tuen asiakasmaksujen tulisi olla yhdenvertaisia. Myös hyvinvointialueen vammaisneuvosto on ottanut asiaan kantaa. Liitto nosti esiin hyvät esimerkit leasing-auton käytöstä toiselta hyvinvointialueelta sekä kannusti vaihtamaan kokemuksia heidän kanssaan.

Uudenmaan alueelliset vammaisneuvostot tiivistävät yhteistyötään

UUDENMAAN hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin vammaisneuvostojen puheenjohtajistot ovat Invalidiliiton kutsumana keskustelleet yhteistyöstä ja yhteisestä vaikuttamisesta. Esillä on ollut erityisesti HUS-yhtymän tarjoamat palvelut, kuten apuvälineet sekä hyvinvointialueiden erilaiset tulkinnat ja käytännöt uuden vammaispalvelulain soveltamisessa.

Vammaistietoisuuden koulutukset käynnistyvät Pirkanmaalla

PIRKANMAAN hyvinvointialue on ottanut tavoitteeksi, että koko henkilöstö (20 000 työntekijää) käy Vammaispoliittiseen ohjelmaan ja YK:n vammais-sopimukseen perustuvan vammaistietoisuuden koulutuksen. Invalidiliiton asiantuntija on luonut koulutuksen sisällöt ja materiaalit yhdessä viranhaltijoiden kanssa. Koulutuksen pilotointi alkaa syksyllä 2026 eri yksiköissä, kuten kotihoidossa ja Pirha-akatemiassa.

Pohteen hyvinvointi-suunnitelmasta ja järjestämissuunnitelmasta lausuttiin

POHJOIS-POHJANMAAN hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmassa 2027–2030 on kohta tosiasiallisesta yhdenvertaisuudesta, jossa huomioidaan esteettömyys, saavutettavuus ja syrjimättömyys. Lausunnossaan Invalidiliitto muistutti siitä, että yhdenvertaisuuden saavuttamiseen tarvitaan koko palvelujärjestelmän kattavia tekoja.

Opettaja Tiina Mennala uskoo, että vammaisalan tutkinnon muutos ei ole pelkästään huono asia. Alalle on ollut vaikeaa löytää opiskelijoita. Hafsa Omar on yksi harvoista opinnot viime syksynä aloittaneista.

Vammaisalalle tutkinnon avulla

Henkilökohtaiseksi avustajaksi voi päästä ilman koulutustakin, mutta Hafsa Omar, 27, halusi opiskella vammaisalan ammattitutkinnon. Vuodenvaihteessa koulutus loppuu nykyisessä muodossaan ja korvautuu sosiaali- ja terveysalan tutkinnolla.

Teksti Timo Kiiski **Kuvat** Ville Keto

Vammaisalan koulutuksissa on tapahtumassa vuodenvaihteessa muutoksia.

Vammaisalan ammattitutkinto poistuu vuoden 2026 lopussa ja korvautuu sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnolla. Nykyisen tutkinnon suorittamiseen on kuitenkin siirtymäaika. Tutkinnon voi suorittaa vuoden 2029 loppuun asti.

Vammaisalan opettaja **Tiina Mennalan** mukaan uudistuksessa voi olla myös etuja. Mennala työskentelee Jyväskylän Kristillisessä Opistossa.

– Sosiaali- ja terveysalan tutkinto on nimenä tutumpi. Se voi lisätä myös koulutuksen kiinnostavuutta, Mennala uskoo.

Vammaisalan ammattitutkinnon opiskelijamäärät ovat jääneet Jyväskylässä pieniksi. Vuodesta 2018 lähtien tutkinnon on suorittanut vain 5–10 opiskelijaa vuosittain.

Teoriaa käytännön tueksi

Hafsa Omar, 27, on yksi vammaisalan opinnot tänä syksynä aloittaneista. Hän opiskelee henkilökohtaiseksi avustajaksi Jyväskylän Kristillisessä Opistossa.

Omarin mielestä käytännön työ ja teoriatieto tukevat toisiaan.

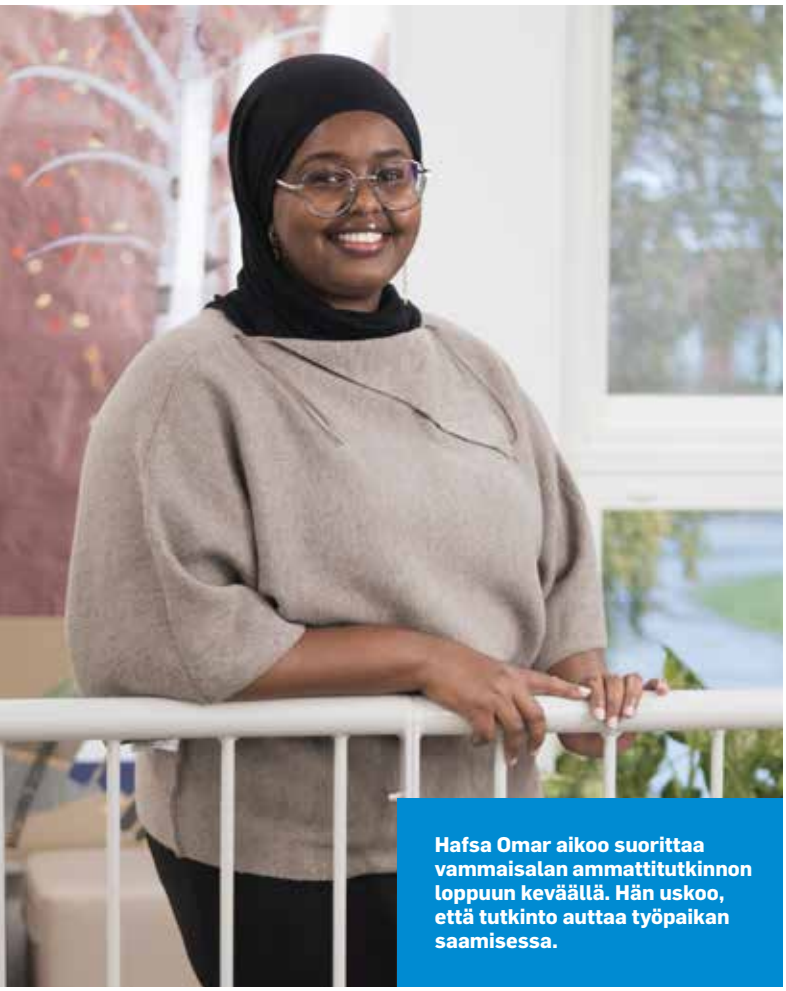
– Vammaispalvelulakia ja muuta lainsäädäntöä ei voi oppia muuten kuin opiskelemalla, Omar korostaa.

Omar työskentelee jo opintojensa ohessa kehitysvammaisten nuorten ja ikäihmisten henkilökohtaisena avustajana.

– Asiakkailla on erilaisia avun ja tuen tarpeita. Pidän työn monipuolisuudesta, sillä erilaisten ihmisten kanssa työskentely antaa minulle mahdollisuuden oppia jatkuvasti uutta, Omar sanoo.

Työhön kuuluu monenlaista, kuten ruoanlaittoa, siivousta, kaupassa käymistä sekä asiakkaiden avustamista ulkona. Osa Omarin asiakkaista käyttää liikkumisen apuvälineitä.

– Tämä ala vaatii kärsivällisyyttä ja rauhallisuutta. Joskus tulee tilanteita, joissa pi-

Hafsa Omar aikoo suorittaa vammaisalan ammattitutkinnon loppuun keväällä. Hän uskoo, että tutkinto auttaa työpaikan saamisessa.

tää arvioida, mikä tapa toimii juuri kyseisen asiakkaan kanssa. Opinnoissa harjoittelemme myös sitä, miten erilaisissa tilanteissa toimitaan, Omar kertoo.

Aikoo jatkaa opintoja

Omar muutti Suomeen Somaliasta kolme vuotta sitten. Hän oli opiskellut jo Somaliassa yliopistossa valtio-opin ja kansainvälisten suhteiden kandidaatin tutkinnon.

Omar haluaa myöhemmin jatkaa opintojaan. Hän tekee nyt ammattiopintojen ohessa sosiaalityön aineopintoja avoimessa yliopistossa.

– Tavoitteeni on hakea sosiaalityön maisteriopintoihin ja valmistua sosiaalityöntekijäksi, hän kertoo.

Vammaisalalle ja sosiaalityöhön uudessa kotimaassa Omaria houkuttelee työn monipuolisuus ja eritoten mahdollisuus työskennellä hyvin erilaisten ihmisten kanssa.

Henkilökohtaisen avustajan työssä tarvitaan monenlaista käytännön osaamista. Opintoihin kuuluu muun muassa hygieniapassi, ensiapukoulutusta ja työturvallisuuskortti. Käytännössä opetellaan myös asiakkaan avustamista erilaisissa arjen tilanteissa ja esimerkiksi siirtymisissä.

Omarin mukaan jokainen asiakas on erilainen.

– Vammat ja rajoitteet eivät määrittele sitä, millainen ihminen kukin avustettava on. Me kaikki olemme erilaisia. Asiakkaan itsemääräämisoikeus on henkilökohtaisen avustajan työn lähtökohta: avustaja ei päätä asiakkaan puolesta, vaan auttaa tätä tekemään asioita mahdollisimman itsenäisesti.

Työhön ilman tutkintoakin

Henkilökohtaisena avustajana voi Suomessa työskennellä ilman ammatillista tutkintoa. Se saattaa olla yksi syy siihen, miksi koulutukseen on ollut vaikea löytää opiskelijoita. Opettaja Tiina Mennala pitää tutkintoa silti tärkeänä.

Opiskelija oppii muun muassa vammaispalvelulainsäädäntöä, palvelujärjestelmää, avustamista ja ohjaamista sekä asiakkaan itsemääräämisoikeuden huomioimista, hän luettelee.

”Jokainen asiakas on erilainen.

Opinnoissa harjoitellaan muun muassa asiakkaan avustamista siirtymissä sairaalasängystä pyörätuoliin. Tässä opettaja Tiina Mennala toimii asiakkaan roolissa.

Opinnoissa osaaminen hankitaan suurelta osin työpaikoilla. Jokainen tutkinnon osa sisältää työelämässä oppimista, jossa työpaikkaohjaajalla on tärkeä rooli.

Lopputuloksena ei ole vain työkokemusta. Tutkinto todentaa osaamisen myös virallisesti.

Jyväskylän Kristillisessä Opistossa uusia opiskelijoita voidaan ottaa nykyiseen tutkintoon vielä tämän vuoden loppuun saakka.

Sen jälkeen koulutus jatkuu uudessa muodossa, jos opistolle myönnetään siihen järjestämislupa.

Vaikka vammaisalan ammattitutkinnon nimi ja rakenne muuttuvat, henkilökohtaisen avun tarve ei katoa.

Omarille työssä tärkeintä on juuri sen monipuolisuus ja mahdollisuus kohdata erilaisia ihmisiä. Ja vaikka henkilökohtaiseksi avustajaksi voi edelleen päästä ilman tutkintoa, hän pitää koulutusta tärkeänä.

– Käytännön kokemuksen lisäksi tarvitaan tietoa siitä, miksi asioita tehdään juuri tietyllä tavalla. Uskon tutkinnoista kuitenkin olevan hyötyä työpaikkoja hakiessa, Omar sanoo.

Näin tutkinto muuttuu

VAMMAISALAN AMMATTITUTKINTO poistuu tutkintonimikkeinä 31.12.2026. Samalla sen osaamisalat, henkilökohtainen avustaja ja kehitysvamma-alan ohjaaja, siirretään uuteen ja laaja-alaisempaan sosiaali- ja terveysalan ammattitutkintoon.

Muutos tapahtuu erityisesti ajattelutavassa. Vammaisalan ammattitutkinto on ollut tietyn erityisalan koulutus. Tilalle tulee nyt laajempi sote-alan tutkinto, jossa omaa osaamistaan voi rakentaa eri kokonaisuuksista.

Opetushallitus kuvaa, että tavoitteena on siirtyä yksittäisten työtehtävien osaamisesta laajempiin osaamiskokonaisuuksiin. Tutkintojen pitäisi myös mahdollistaa osaamisen täydentäminen työuran aikana.

Taustalla on ennen kaikkea sote-alan työn muuttuminen. Uudistuksella tavoitellaan sitä, että valmistuneilla on laajempaa osaamista ja heidän on helpompi siirtyä erilaisiin sote-alan tehtäviin sekä täydentää osaamista työn ohessa. Tavoitteena on myös luoda selkeämpiä urapolkuja, vahvistaa moniammatillista yhteistyötä ja vastata työvoimapulaan ja muuttuviin palvelutarpeisiin.

Taustalla on myös laajempi tutkintorakenteen uudistus. Vammaisalan ammattitutkinnon lisäksi poistuvat vuoden 2026 lopussa esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyön sekä terveysalan ammattitutkinnot. Niiden osaamista kootaan uuden sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnon alle.

Uudistus ei tarkoita, että vammaistyöstä tulisi vain pieni osa yleistä lähihoitajaosaamista. Esimerkiksi jo sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa on erillinen vammaistyön osaamisala.

Muutos ei pakota opinnoissa nyt olevaa aloittamaan uutta tutkintoa alusta kesken nykyisten opintojen. Vaikka vammaisalan ammattitutkinto poistuu tutkintorakenteesta 31.12.2026, sen suorittamiseen on siirtymäaikaa 31.12.2029 asti.

Lähde: oph.fi (Opetushallitus)

”Maailma tarvitsee poikkeamansa”

Riitta Skytt sanoo olevansa yhteiskunnalle kaksinkertainen ongelma: vanha ja vammainen. Hän on kuitenkin myös kiukkuinen mummo, joka ei jätä vaatimatta oikeuksiaan.

Kun **Riitta Skytt** nuorempana tarvitsi apuvälinettä, jota ei kuulunut, hänellä oli nopea ratkaisu: hän osti sen itse. Se oli mahdollista, sillä synnynnäistä luustohauraustautia sairastava Skytt on koko aikuisikänsä ollut työelämässä.

Nykyään hän toimii toisin.

– Olen vasta iän myötä tajunnut, että ostaminen on epäsolidaarista muita kohtaan. Jos apuvälineitä ja tukia ei haeta, kohta ne kaikki leikataan pois, 71-vuotias Skytt sanoo.

Vanhetessa hänen vartensa on kutistunut kymmenen senttiä ja luut ovat entisestään heikentyneet. Mutta aktivistinen elämänasenne on vahvistunut.

– Minua ärsyttää kuvasto herttaisista mummoista. Olen mieluummin kiukkuinen mummo, Skytt sanoo.

Kun hän viimeksi tarvitsi murtuman jälkeen tukisukan, hän käytti asian edistämiseen kaiken kiukkun-

Käsityöt ovat Riitta Skyttille suuri intohimo.

Riitta Skyttin on nykyään vaikeampi lähteä ulos kuin ennen. Kotinsa hän on koonnut täyteen asioita, joista hän pitää.

RIITTA SKYTT, 71

- Sairastaa synnynnäistä luustohauraustautia, osteogenesis imperfectaa
- Asuu puolisonsa kanssa Helsingin Punavuoressa
- Kirjoittaa blogia osoitteessa riittaskytt.substack.com
- Harrastaa käsityöaktivismia

sa. Vuosi siinä meni, mutta hän sai sukkansa.

– Minä viitsin ja osaan tapella ja vaatia. Koen, että minulla on siksi siihen moraalinen velvollisuus.

Vammaisuus kerryttää asiantuntemusta

Riitta Skytt kuvaa olleensa jo lapsena uppiniskainen.

– Koti-uskonto-isänmaa-henkiset vanhempani koettivat panna minua järjestykseen, hän sanoo.

Se onnistui huonosti. Skytt muun muassa ei käynyt rippikoulua, vaikka oli lähetyssaarnaajasuvusta.

Työura muotoutui orgaanisesti kirjapaino- ja mainosalan opintojen jälkeen: on ollut kirjahommia, vuosia mainostoimistoissa, lehtien kääntämistä ja lopulta oma graafisen suunnittelun toimisto. Skytt kirjoittaa edelleen lehtijuttuja vammaisuuteen liittyvistä aiheista. Hän kokee, että vammaisuus on ollut hänelle tietynlainen etuoikeus. Se on antanut asiantuntemusta, jolle on ollut kysyntää.

– Etuoikeus on sekin, että töitä on aina ollut.

Omia oikeuksiaan Skytt oppi ajamaan jo nuoruuden lääkärikäynneillä, kun vanhat arvostetut lääkärit olivat tietävinään kaiken hänen harvinaissairaudestaan.

– Siinä tuli sellainen olo, että älä nyt saakeli minulle rupea. Tällaisesta sairaudesta tiedämme itse usein paljon enemmän kuin ammattilaiset, Skytt sanoo.

Häntä on aina rassannut se, että terveydenhuolto suhtautuu vammaisuuteen taakkana. Skyttin mielestä vain monimuotoisuus takaa niin luonnon kuin ihmiskunnan hyvinvoinnin.

– Maailma tarvitsee poikkeamansa.

Käsityöt ovat tapa tehdä aktivismia

Riitta Skyttin koti on maksimalistin unelma. Joka paikka on täynnä käsitöitä, taidetta ja kasveja esteettiseksi kollaasiksi aseteltuna.

Iän myötä Skyttin ulos lähteminen on vaikeutunut. Liikkuminen on hankalaa ja selkäkivut välillä kovat. Silti hän ei muista olleensa koskaan masentunut.

– Nousen kuopasta heti, kun pystyn maalaamaan naamani ja tekemään jotain, hän sanoo.

Usein tekeminen on käsitöitä. Suurta virkattua päätä Skytt tekee Elokapinalle, jotta liike saisi mielenosituksiinsa jotakin kuvallisesti kiinnostavaa. Melkein pelottavan näköinen virkattu merenhenkilö syntyi, kun lapsenlapsi pyysi merenneitoa. Mummo ja lapsi puhuivat sitten siitä, miltä saastuneen meren neidot näyttävät: ehkäpä niillä on mutaatioiden vuoksi monta kättä, violetti iho ja tukka öljyn peitossa.

Käsitöiden tekeminen rauhoittaa Skyttiä. Se antaa mahdollisuuden leikkiä väreillä, eikä aktivismipuolikaan ole merkityksetön.

Skyttiä inspiroivat esimerkiksi eurooppalaiset käsityöaktivistit, jotka muutama vuosi sitten neuloivat puolitoistametrisiä, 15-senttiä leveitä kaulahuiveja lisätäkseen tietoisuutta maapallon 1,5 asteen lämpenemisrajan ylittämisestä.

– Viimeksi sairaalassa maatessani virkkasin auringonkukkia, joita jaoin

mielenosoituksissa Venäjän suurlähetystön edessä. Auringonkukka on Ukrainan kansalliskukka.

Omaishoitajuus on loukku

Riitta Skytt tiedostaa nykyään olevansa kaksinkertainen ongelma yhteiskunnalle: vanha ja vammainen. Kumpaakin ihmisryhmää katsotaan hänestä liiaksi yhtenäisenä, passiivisena porukkana.

– En saa enää kuntoutusta, koska olen jo tämän ikäinen. Vammaisille palveluja on, mutta niitä on vaikea löytää ja monesti niitä ei saa.

Tämä on Skyttin mielestä poliittinen ongelma. Avun tarvitsijat oletetaan nöyriksi ja vähään tyytyviksi – ei aktiivisiksi kansalaisiksi.

Yksi monesti kuultu ehdotus ärsyttää Skyttiä erityisen paljon: se, että hänen puolisonsa tulisi ryhtyä omaishoitajaksi. Skytt tarvitsee apua arjen askareissa, ja tällä hetkellä hänellä on henkilökohtainen avustaja pienellä tuntimäärällä.

– Vastustan viimeiseen tappiin asti sitä, että parisuhde muuttuisi omaishoitosuhteeksi, hän sanoo.

Skytt on huolissaan siitä, että jos ihmisellä on omaishoitaja kotona, häneltä evätään vähätkin palvelut sillä perusteella. Tehostamiseen mielellään vedotaan, mutta sellaisesta ollaan Skyttin mielestä kaukana.

– Ihmiset ajavat rakkauden takia itsensä minimaalisella korvauksella täysin piippuun. Ketä se hyödyttää? Sittenhän kulut rysähtävät kertaheitolla yhteiskunnalle, kun hoitajakin menee huonoon kuntoon.

Haaveiden sijaan tarvitaan päämääriä

Riitta Skytt on elänyt vanhemmaksi kuin kukaan lapsuudenperheensä jäsenistä. Isä sairasti samaa sairautta.

> Voin vaikuttaa kuntooni olemalla varovainen.

Riitta Skytt on iän myötä kutistunut kymmenen senttiä. Vaikka varsi on lyhentynyt, asenne on vain kasvanut.

Tekee mieli kysyä, mistä Skytt vielä haaveilee. Käy ilmi, että hän ei usko haaveisiin.

– Nykyään ollaan yltiötunteellisia ja puhutaan koko ajan unelmoinnista ja manifestoinnista. Minusta kannattaa mieluummin pyrkiä johonkin, hän linjaa.

Puhutaan siis päämääristä.

Skytt pyrkii siihen, että eläisi vielä kymmenen vuotta. Ja mieluusti melko kivuttomasti. Aikooko hän siis olla mallivanhus, syödä terveellisesti ja liikkua suositusten mukaan? Fysioterapeutin neuvomia, läpitylsiä kuminauhajumppia hän ei ainakaan lupaa tehdä.

– Mutta voin vaikuttaa kuntooni olemalla varovainen. Se ei ole minulle luontaista, Skytt sanoo.

Jos luut pysyvät kasassa, hän pääsee toivottavasti vielä matkustamaankin. Joskus ehkä Sisiliaan, ja ainakin ensi keväänä Venetsiaan. Puoliso käy siellä melontatapahtumassa joka vuosi.

– Se on maailman tyhmin kaupunki ihmiselle, joka kävelee huonosti: täynnä portaita ja hirveän kuuma. Mutta se on todella hieno paikka.

Info

Synnynnäinen luustohauraustauti eli osteogenesis imperfecta (OI)

- Ryhmä perinnöllisiä sairauksia, jotka aiheuttavat luun haurastumista, matalan luun tiheyden ja alttiuden luunmurtumille. Luuston haurauden seurauksena vähäinenkin ulkoinen voima tai vamma voi aiheuttaa luussa murtuman.
- OI johtuu elimistön sidekudoksessa olevan valkuaisaineen, kollageenin, rakenteen virheestä tai liian vähäisestä määrästä.
- Sairaudesta on monia eri asteita. Osalla on pieniä oireita, osalla vaikea kasvuhäiriö tai liikuntavamma.
- Suomessa tautia sairastaa noin 350 henkilöä.

Lähteet: Duodecim Terveyskirjasto, Suomen osteogenesis imperfecta -yhdistys

Hannu Salo Suomen ensimmäisen metsämegafonin sisällä. Idean toi Seinäjoelle virolainen Katrin Tiittanen. Viron taideakatemian puuarkkitehtuurin opiskelijoiden teoksiin pohjautuvan megafonin rakensivat Lakeuden Elämysliikunnan talkoolaiset. Terveysmetsässä sijaitseva teos vahvistaa ympäristön ääniä ja tarjoaa paikan pysähtymiseen ja levähtämiseen.

Luonto kuuluu jokaiselle

Hannu Salo on tehnyt yli kaksi vuosikymmentä töitä sen puolesta, että luontoon pääsee toimintakyvystä riippumatta. Hänen mukaansa Lakeuden Elämysliikunta ry:n saama Yhdenvertainen ja esteetön Suomi -palkinto kuuluu koko yhteisölle, joka on muuttanut ideat poluiksi, laavuiksi ja elämyksiksi.

Vielä edellisenä päivänä **Hannu Salo** oli käynyt talkoissa jakamassa tehtäviä yli 20 ihmiselle. Yksi ryhmä rakensi porttia terveysmetsään, toinen kirkkoveneelle säilytyspaikkaa ja kolmas kunnosti esteetöntä reittiä.

Salo, vuonna 1949 syntynyt Lakeuden Elämysliikunta ry:n pitkäaikainen toiminnanjohtaja ja projektipäällikkö, ei itse enää liiku entiseen tapaan. Pitkälle levinnyt syöpä on viime kuukausina heikentänyt voimia, ja välillä hän tarvitsee apuvälinettä. Työstä hän ei silti ole irrottanut otettaan.

– Minä en anna periksi. Jos jalat ja keuhkot eivät aina pelaa, pää pelaa, Salo sanoo.

Ajatus syntyi paluumatkalla

Luonto on kulkenut Salon mukana lapsuudesta asti. Maaseudulla kasvanut poika lämmitti oman huoneensa puilla, urheili, kulki metsissä ja osallistui leikkimielisiin kilpailuihin.

Myöhemmin sairaanhoitajan, sairaanhoidon opettajan ja terveydenhuollon lehtorin työ toi hänen eteensä ihmisiä, joiden mahdollisuudet päästä ulos olivat rajalliset. Salo oli mukana kirjoittamassa kirurgisen hoitotyön oppikirjoja ja nosti jo niissä esiin ajatuksen luonnon hoitavasta vaikutuksesta. Tuolloin ajatus herätti vielä ihmettelyä.

Ratkaiseva sysäys tuli vuonna 2005 työmatkalla Outokummussa.

Salo näki järven rannalla esteettömän käymälän, noin 50 metriä lankkupolkua ja mahdollisuuden lähteä avustajan kanssa melomaan pienten järvien reitille. Paluumatkalla hän piirsi ensimmäisen hankesuunnitelmansa. Kun ehdotus vietiin Seinäjoen päättäjille, se hyväksyttiin.

Jouppilanvuoren ensimmäisestä esteettömästä hankkeesta alkoi jatkumo. Yhdistys on ollut mukana lähes 50 hankkeessa, joissa on kehitetty esteettömiä luontoympäristöjä, reittejä ja palveluja Seinäjoella, muualla Etelä-Pohjanmaalla ja myös muualla Suomessa.

Salo on laatinut suunnitelmia, luennoinut ja neuvonut muita toteuttajia. Hän on myös nähnyt, kuinka puutteellisesti rakennettuja kohteita on jouduttu purkamaan ja tekemään uudelleen.

Esteettömyys alkaa suunnittelupöydältä

Salolle esteettömyys ei tarkoita erillistä esteetöntä paikkaa, vaan sitä, että sama ympäristö toimii mahdollisimman monelle. Hyvä reitti huomioi kulkupinnan lisäksi levähdyspaikat, esteettömät käymälät, opasteet ja tarvittaessa sähköpyörätuolin latausmahdollisuuden.

Esteettömyys palvelee pyörätuolia käyttäviä ja muita liikkumisrajoitteisia sekä laajemmin erilaisia toimintarajoitteita kokevia ihmisiä. Se hyödyttää myös ikääntyneitä ja lastenvaunujen kanssa liikkuvia perheitä.

Suomessa tieto on Salon mukaan lisääntynyt, mutta osaaminen keskittyy yhä liian harvoille. Siksi luontoympäristöjen esteettömyyden asiantuntijat tulisi ottaa mukaan jo suunnittelun alkuvaiheessa.

Jälkikäteen korjaaminen tulee kalliimmaksi, eikä esteetön rakentaminen Salon mukaan lähtökohtaisesti maksa juuri enempää kuin muukaan rakentaminen.

Keskiviikko alkaa kahvista

Lakeuden Elämysliikunnan toiminta ei kuitenkaan rakennu vain piirustuksista ja hankehakemuksista. Sen moottori on keskiviikkoaamujen talkooporukka.

Neljä käyrätorven soittajaa esiintyi juhannusviikolla Terveysmetsän kesäjuhla-konsertissa metsämegafonilla. Klassista ja isänmaallista musiikkia sisältänyt konsertti kokosi paikalle lähes sata kuulijaa. Metsämegafonia aiotaan käyttää myös muiden soitinten ja tyylien esityksiin.

Kahdeksalta kahvi porisee ja korput ovat pöydässä. Ensin vaihdetaan kuulumiset, sitten Salo jakaa väen ryhmiin. Mukana on muun muassa lääkäreitä, opettajia, maanviljelijöitä, rakentajia ja entisiä virkamiehiä. Rinnalla työskentelee nuorempia, tukityöllistettyjä ja harjoittelijoita.

– Ei tarvitse osata. Yksi voi pitää lautaa, toinen sahaa ja kolmas mittaa, Salo kuvaa.

Päivällä syödään lämmin ateria ja jatketaan töitä. Salon mukaan ihmiset palaavat viikosta toiseen, koska toiminta antaa mahdollisuuden oppia, keskustella omista asioista ja kokea itsensä tarpeelliseksi.

Yhteisöllisyys tekee yhdistyksestä enemmän kuin reittien rakentajan: se avaa ovia myös ihmisille, joiden paikka työelämässä tai muissa yhteisöissä ei ole ollut itsestään selvä.

Luonto voidaan tuoda myös sisälle

Työ jatkuu uusissa muodoissa. Monimuotoinen Terveysmetsä -hankkeessa yhdistys on tuottanut 360 asteen virtuaalikuvauksia esteettömistä luontoympäristöistä yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun XR/VR-laboratorion asiantuntijoiden kanssa.

VR-lasien avulla luontokokemus voidaan tuoda myös sisätiloihin ihmisille, jotka eivät pääse fyysisesti luontoon. Yhteistyötä tehdään hyvinvointialueen vaativan neurologisen kuntoutuksen kanssa.

Hanketta vetävän **Katrin Tiittasen** mukaan virtuaalinen luonto täydentää aitoa luontokokemusta, mutta ei korvaa sitä. Asumisyksiköiden asukkaita on viety myös esteettömästi paikan päälle, ja luonnossa käynti on herättänyt vahvoja lapsuusmuistoja.

Lakeuden Elämysliikunta järjesti yhteistyössä Invalidiliiton kanssa Pohjanmaan ensimmäisen esteettömän Nuku yö ulkona -tapahtuman. Tapahtuma avasi luontoyöpymisen myös osallistujille, jotka tarvitsevat esteettömiä järjestelyjä, ja sai myönteistä palautetta Invalidiliitolta ja Suomen Ladulta.

Aleksi Frimodig Seinäjoen ammattikorkeakoulusta, talkoolainen Arvo Sivonen ja Monimuotoinen Terveysmetsä -hankkeen vetäjä Katrin Tiittanen tallentavat lähiluontoa 360 asteen kameralla Seinäjoen keskussairaalan ympäristössä. Talkoolaisten työ mahdollistaa kuvausten käytännön toteutuksen ja vahvistaa samalla hankkeen yhteisöllisyyttä.

Terveysmetsään tuodaan samalla esiin paikallista kulttuuriperintöä esitteleviä kohteita, kuten pyörätuolilla lähestyttävä tervahauta. Metsämegafoni puolestaan vahvistaa ympäristön ääniä ja kutsuu pysähtymään niiden äärelle.

”En minä yksin näitä hommia tee”

Invalidiliitto myönsi Lakeuden Elämysliikunta ry:lle vuoden 2026 Yhdenvertainen ja esteetön Suomi -palkinnon pitkäjänteisestä työstä esteettömän ja yhdenvertaisen luontoliikunnan hyväksi. Palkinto julkistettiin 9. syyskuuta Hyvä ikä -messuilla Helsingissä.

Perusteluissa korostettiin, ettei esteettömyys ole vain teknisiä ratkaisuja, vaan yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja kokea.

Salo kutsuu tunnustusta lämpimäksi ja miellyttäväksi yllätykseksi. Hän sai jo vuonna 2015 Esteetön Suomi -palkinnon kunniamaininnan, mutta ei pidä palkintoja yhden ihmisen saavutuksina.

– En minä yksin näitä hommia tee. Meillä on valtava porukka talkoolaisia, työntekijöitä, yhteistyökumppaneita ja kaikkia kanssakulkijoita. Palkinto kuuluu meille kaikille.

Kun Salo katsoo seuraavaa kymmentä vuotta, toive on käytännöllinen: esteettömyydelle enemmän painoa rahoituksessa ja asiantuntijat mukaan ennen ensimmäistäkään rakennuspäätöstä.

Tavoite on sama kuin Outokummun-matkan jälkeen syntyneessä ensimmäisessä luonnoksessa – että jokainen pääsee luontoon joko itsenäisesti tai avustettuna ja voi kuulua samaan joukkoon muiden kanssa.

Takaisin nurmelle

Laura Paavilainen haaveili urasta jalkapalloilijana, kunnes yksi koulupäivä muutti kaiken. Nyt, vuosien kuntoutuksen jälkeen, 23-vuotias Paavilainen vetää Yhdysvaltojen Atlantassa ylleen Suomen paidan osana CP-maajoukkuetta.

Alakouluikäinen **Laura Paavilainen** ajatteli, että hänestä voisi tulla isona ammattilaisjalkapalloilija. Tulevaisuuden haaveissa välkkyi paikka maajoukkueessa.

Kun Paavilainen oli 6. luokalla, tapahtui kuitenkin jotain, mikä sotki suunnitelmat.

– Sanoin aamulla äidille, että päähän sattuu. Äiti vastasi, että Buranan voimalla mennään. Kipu jatkui koulussa. Liikunnan tunnilla minulle tuli huono olo ja pyörryin, eikä minua saatu hereille.

Paavilainen oli saanut aivoinfarktin. Seuraavan kerran hän heräsi sairaalan teho-osastolla Kuopiossa.

– Oikea puoleni halvaantui ja menetin puhekyvyn, Paavilainen kertoo.

Siitä alkoi monen vuoden kuntoutuminen. Paavilainen kävi yläasteen Mikkelissä Valteri-koulussa, jossa oli koulupäivien aikana esimerkiksi fysioterapiaa. Kuntoutusta hän sai myös Helsingissä Validia-kuntoutuskeskuksessa.

– Arki muuttui paljon. Mutta onneksi olin niin nuori, että en ymmärtänyt kovin paljon siitä, mikä minulla oli ollut. Aivotkin muovaantuvat nuorena.

Melko pian käveleminen alkoi taas onnistua. Paavilainen ei kuitenkaan heti palannut jalkapallokentille.

– Meni monta vuotta, että pystyin harrastamaan mitään. Välillä kävin kyllä höntsäilemässä, kävelin ja kävin salilla. Hetken valmensin 10-vuotiaita tyttöjä apuvalmentajana.

Uusi harrastus löytyi uutisesta

Sitten Paavilaisen äiti näki Ylen jutun, jossa kerrottiin CP-jalkapallon naisten maajoukkueesta, joka oli juuri perustettu. Se vaikutti mahdollisuudelta Paavilaiselle.

Paavilainen soitti joukkueen manageri **Ville Salliselle**, joka toivotti tämän tervetulleeksi.

Sekä joukkueen että Paavilaisen alku on ollut vauhdikas.

– Tein kesällä pelissä Tanskaa vastaan viisi maalia. Sen pelin jälkeen Yhdysvallat huomasi, että nyt on tullut uusi hyvä joukkue, ja kutsui meidät MM-kilpailuun.

MM-kilpailut järjestettiin Atlantassa lokakuussa. Haastatteluhetkellä Paavilainen saattoi vasta arvailla, millainen reissu on edessä.

– Se on varmasti ainutlaatuinen kokemus. Odotan, että saamme nauttia peleistä ja koko matkasta.

Erilaiset pelaajat samassa joukkueessa

CP-jalkapallojoukkueessa on monen ikäisiä ihmisiä, joilla on erilaisia toimintakykyjä. Heitä yhdistää kuitenkin se, että heillä on joko CP-vamma tai sairastettu aivoverenkierron häiriö.

– Osa ei pysty juoksemaan kovin paljon. Osa taas liikkuu tosi hyvin, Paavilainen kertoo.

Pelaajilla on luokitukset sen mukaan, millainen heidän vammansa on.

Paavilainen kehuu joukkueen henkeä. Hän on saanut joukkuetovereista ystäviä ja saanut myös tärkeitä oppeja pelistä.

– Olen oppinut, että voidaan pelata rauhassa. Ei ole kiirettä. Minua on myös muistutettu, että pitää syöttää jalkaan, ei pystyyn.

CP-jalkapallossa jotkut säännöt ovat paikoin helpotettuja verrattuna perinteiseen jalkapalloon. Pelit kestävät lyhyemmän aikaa. Sivurajaheitoissa pallon voi vierittää. Kentällä on yhtä aikaa naisten peleissä 5 pelaajaa kustakin joukkueesta, miesten peleissä 7.

Mutta lajin lumo on sama.

– Se on joukkuepeli ja yhdessä tehdään töitä, Paavilainen sanoo.

– Tykkään pelata aika täysillä. Mutta haluan myös kannustaa muita tekemään maaleja ja syöttää niin hyvin, että muut voivat onnistua, hän jatkaa.

Paavilainen toivoo lajin pariin lisää harrastajia.

– Moni ei tiedä, mitä CP-jalkapallo on. Toivottavasti leireillekin saataisiin lisää porukkaa. Otamme ilolla vastaan, jos joku haluaa tulla.

Lisätietoa ja yhteystiedot

www.cpjalkapallo.fi/cp-jalkapallo/

Naisten CP-maajoukkue pelasi kesällä Tanskaa vastaan. Tässä pelissä Laura Paavilainen teki viisi maalia ja hymy oli herkässä.

Laura Paavilainen juhli hyvin mennyttä peliä joukkuetovereidensa kanssa.

Unelma työstä liikunta-alalla

Nyt 23-vuotiaan Paavilaisen arki on kuntoutusvuosien jälkeen löytänyt uudet uomansa.

Treeniarjessa on jalkapallon lisäksi oheisharjoittelua, kuten pyöräilyä ja salilla käymistä. Välillä maajoukkueen leirit vievät eri puolille Suomea.

Hän käy myös töissä koulunkäynnin ohjaajana mikkeliläisellä ala-asteella.

Tulevaisuuden haaveet liittyvät urheiluun ja liikuntaan.

– Haluan kehittyä jalkapallossa. Haluaisin myös opiskella liikunnanohjaajaksi ja edistää harrastusten saavutettavuutta varsinkin pienillä paikkakunnilla. Helsingissä on paljon kaikkea, mutta muualla ei ole yhtä hyvä tilanne. Esimerkiksi Mikkelissä on vain yksi seura, jossa on soveltavan jalkapallon ryhmä.

Paavilaiselle CP-jalkapallon löytyminen on merkinnyt säännöllistä harrastusta ja paluuta rakkaan lajin pariin.

Nuorelle, juuri aivoinfarktin saaneelle Lauralle hän haluaa sanoa tämän:

– Kaikki järjestyy. Futisura tuhoutui, enkä päässyt maajoukkueeseen. Mutta olen nyt CP-maajoukkueessa.

Unelma toteutui, vaikka eri tavalla kuin Paavilainen ajatteli.

Info

CP-jalkapallo

- CP-jalkapallo on soveltavan jalkapallon muoto pelaajille, joilla on CP-vamma, sairastettu aivoverenkiertohäiriö tai muu aivoperäinen liikuntavamma.
- CP-jalkapallossa noudatetaan tavallisen jalkapallon sääntöjä muutamilla poikkeuksilla: Miesten ottelut pelataan seitsemän pelaajan joukkueilla (7v7) ja naisten ottelut viiden pelaajan joukkueilla (5v5). Paitsiosääntöä ei käytetä, ja sivurajaheiton voi tehdä myös vierittämällä pallon kentälle alakautta.
- Kansainvälisissä kilpailuissa pelaajat luokitellaan toimintakykynsä perusteella luokkiin FT1, FT2 tai FT3. Luokittelun tarkoitus on tehdä kilpailusta mahdollisimman tasapuolista. FT1-luokan pelaajilla vamman vaikutus pelaamiseen on suurin ja FT3-luokan pelaajilla pienin.
- Lajia pelataan kansainvälisesti miesten ja naisten sarjoissa. Suomessa miesten CP-jalkapallomaajoukkue on toiminut vuodesta 1999. Naisten maajoukkuetoiminta käynnistyi vuonna 2025.
- CP-jalkapallo kuului aiemmin paralympialaisten ohjelmaan, mutta putosi pois osallistujamaiden vähyyden vuoksi. Kansainvälinen lajiliitto tavoittelee paluuta paralympialaisiin tulevaisuudessa.
- Jos kiinnostuit maajoukkueeseen liittymisestä, voit ottaa yhteyttä maajoukkuemanageri Ville Salliseen.
- Lisätietoa ja yhteystiedot: https://www.cpjalkapallo.fi/cp-jalkapallo/

Liittouutiset

51 Liittouutiset | **53** Lakia ja oikeutta | **54** Koulutukset | **55** Henkilöuutiset

Jäsenten asiointipalvelu – hoida jäsenasiasi helposti verkossa

Ota käyttöön Invalidiliiton jäsenten asiointipalvelu! Asiointipalvelussa hoidat jäsenyyteesi liittyvät asiat silloin, kun sinulle sopii.

PALVELUSSA VOIT:

- lukea sähköisesti jäsenetulehteä (IT-lehti)
- päivittää yhteystietosi helposti itse
- tarkastella ja maksaa jäsenlaskujasi
- vaihtaa laskutustavan sähköpostilaskuksi tai paperilaskuks
- ladata jäsenkortin puhelimeesi tai tulostaa sen
- ilmoittautua tapahtumiin ja seurata tapahtumakalenteria
- lähettää viestejä jäsenyhdistykselleesi

Kirjaudu palveluun: asiointi.invalidiliitto.fi

ENSIMMÄINEN KIRJAUTUMINEN

1. Valitse kirjautumissivulta **"Tilaa uusi salasana tästä"**
2. Syötä jäsenrekisteriin tallennettu sähköpostiosoitteesi.
3. Saat sähköpostiisi linkin salasanan luomista varten.

Jäsennumerosi toimitetaan samalla sähköpostiviestillä.

HUOM!

Palvelun käyttö edellyttää, että sähköpostiosoitteesi on tallennettu jäsenrekisteriin. Ota yhteyttä jäsenyhdistykseesi, jos sähköpostiosoite ei ole päivitetty rekisteriin.

JÄSENYHDISTYSTEN YHTEYSTIEDOT:
www.invalidiliitto.fi/osallistu/alue-ja-yhdistystoiminta

Jäsenyhdistysten-yhteystiedot löytyvät myös QR-koodin takaa:

INVALIDI LIITTO

Kuukausilahjoita ja tue kotimaista vammaistyötä

Ryhdy kuukausilahjoittajaksi ja mahdollista vammaisten ihmisten oikeuksien edistäminen, esteettömyyden kehittäminen sekä osallisuuden vahvistaminen kaikkialla Suomessa.

Liity kuukausilahjoittajaksi osoitteessa **www.invalidiliitto.fi/lahjoita** tai soittamalla **044 765 0510** (arkisin klo 8–16).

Muut tavat lahjoittaa:

- Tekstaa TUKI5 tai TUKI10 tai TUKI20 numeroon 16301, lahjoitat 5/10/20 € /viesti
- MobilePay: Invalidiliitto ry, #15134

Keräyslupa https://www.invalidiliitto.fi/keraysluvat

Vahva yhdistys syntyy ihmisistä, uudistumisesta ja yhteistyöstä

Invalidiliiton järjestöpäivillä suunnattiin katse kohti vuotta 2030 ja pohdittiin, miten uusi strategia muuttuu käytännön toiminnaksi yhdistyksissä. Elinvoimaisen yhdistyksen perustaksi tunnistettiin aktiiviset jäsenet, rohkea uudistuminen, jäsenten tarpeisiin vastaava toiminta, laaja yhteistyö ja vakaa talous.

JÄRJESTÖPÄIVÄT avasi Invalidiliiton liittohallituksen puheenjohtaja **Pirkko Kuusela** yhdessä johtaja **Terhi Jussilan** kanssa.

– Järjestöpäivien kaltaisten tapahtumien suurin anti on se, mitä voimme antaa toisillemme ja oppia toisiltamme. Tänään teemoina ovat uusi liiton strategia ja vahvempi yhdistystoiminta. Jotta saamme uuden strategian siirtymään paperilta arkeen, niin juuri siksi olemme täällä tänään, muistuttaa Kuusela.

Toimitusjohtaja **Janne Juvakka** johdatteli avauksen jälkeen jäsenyhdistysväen uuden strategian jalkauttamisen maailmaan.

– Meidän on myös syytä miettiä sitä, miten toteutamme uutta strategiaamme ja visiotamme niin, että palvelumme sekä toimintamme ovat saatavilla ja saavutettavissa ympäri Suomen ja, että olemme vetovoimainen yhteisö joka tasolla, alusti Juvakka hetken päästä alkavaa työpajaa.

Rusetti ry:n Jaana Tiirillä ja Invalidiliiton Milla Ilosella oli hauskaa.

Järjestöpäivillä ihmiset kohtasivat. Kuvassa keskellä Gunder Wessman Ulvilan Seudun Invalidit ry:stä ja Kari Rönkkö Sonkajärven Invalideista.

Strategia yhdistysten arjessa

Yhdistysväki pääsi ensin alustuksen pohjalta pureutumaan syvemmälle strategian jalkauttamiseen porinatuokion merkeissä. Keskusteluissa korostui yhdistysten merkitys vertaistuen, yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollistajina. Yhdistykset tarjoavat tietoa, tukea ja kohtaamispaikkoja sekä edistävät aktiivista osallistumista ja yhdenvertaisuutta.

Järjestöpäivillä kuulimme viisi esitystä, joissa esiteltiin vahvaa yhdistystoimintaa eri näkökulmista.

Vahvojen yhdistysten kierroksen avasi **Janne Mikkonen** Suomen Diabetesliitossa. Mikkonen toimii järjestö- ja jäsenyyspalvelut -yksikön johtajana. Hän kertoi puheenvuorossaan, miten he suuntaavat kohti isompaa ja vahvempaa yhdistystä, ja mitkä ovat taklattavat haasteet.

Jussi Tolvanen YHDES ry:stä (Yhdenvertainen ja Esteetön Pohjois-Karjala) puolestaan kertoi kokemuksia maakunnallisesta yhdistyksestä. Suurimmat haasteet olivat olleet jäsenistön ikääntyminen ja vähenevät jäsenmäärät alueella.

Seuraavaksi kuulimme Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys – Rusetti ry:n kirkkaasta perustehtävästä ja selkeästä kohderyhmästä **Jaana Tiirin** kertomana.

Terttu Salmi Pudasjärven Invalideista kertoi naapuriyhdistysten vahvasta yhteistyöstä eli rypästoiminnasta.

Viimeisenä **Aino Ylihakuni** Kurikan Invalideista kertoi, miten toiminta Jurvassa jatkuu Kurikan yhdistyksen alla, vaikka itsenäinen yhdistys lopetti toimintansa.

Päivän päätteeksi oli vuorossa alustusten pohjalta ryhmäporinat. Salin täytti innostunut keskustelu aiheesta: "On vuosi 2030 ja yhdistyksesi on vireä ja elinvoimainen. Mitä on tehnyt, että tähän on päästy?"

Ryhmäkeskustelujen perusteella elinvoimainen yhdistys rakentuu ennen kaikkea aktiivisista jäsenistä, kyvystä uudistaa toimintaa rohkeasti, laajasta yhteistyöstä ja rakenteiden uudistamisesta, jäsenten tarpeita vastaavasta toiminnasta sekä vakaasta taloudesta.

Meitä kaikkia tarvitaan sanansaattajiksi

Sunnuntaina järjestöpäivillä paneuduttiin vaikuttamiseen ja eritoten eduskuntavaalivaikuttamiseen. Johtaja **Laura Andersson** esitteli Invalidiliiton vaalien kärkitavoitteet: Ihmisoikeudet, työelämäkysymykset, palvelut ja turvallisuus.

– Ihmisoikeudet eivät ole olleet kovassa huudossa tällä vaalikaudella eivätkä vammaisten palvelut ja palvelut ylipäätään ole kovin hyvällä tolalla. Vammaisten ihmisten työllistyminen on takamatkalla ja turvallisuus ja varautuminen vammaisten kohdalla on asioita, joista on puhuttava ääneen, Andersson totesi.

Eduskuntavaalivaikuttaminen on pitkä prosessi ja siihen tarvitaan kaikkien panosta, Andersson muistutti. Tärkeää on saada myös suuri yleisö ja media ymmärtämään, miten tärkeitä asioita liiton vaalitavoitteissa ajetaan ja miten merkityksellisiä ne ovat vammaisten ihmisten elämässä.

– Meitä kaikkia tarvitaan sanansaattajiksi, Andersson tähdensi.

Invalidiliitto huomioi jäsenyhdistyksiin kuuluvat eduskuntavaaliehdokkaat. Esimerkiksi IT-lehteen ja verkkosivuille on tulossa lista ehdokkaista, jotka haluavat tulla esiin näissä kanavissa.

> Asiakkaan matka ja apuvälineen kuljetus ovat eri asioita.

Apuvälineen vikaantuminen ei saa vaarantaa arjen turvallisuutta

Sähköpyörätuoli pysähtyy, ohjaus toimii epävarmasti tai istuimen säätö ei onnistu. Käyttäjän itsenäinen liikkuminen ja arjen välttämättömät toiminnot voivat keskeytyä. Kyse on myös turvallisuudesta: miten apuväline saadaan huoltoon ja liikkuminen turvataan korjauksen aikana?

Apuvälinekeskus järjestää sähköpyörätuolin kuljetuksen määräaikaishuoltoon, mutta saattaa edellyttää, että vikatilanteessa käyttäjä tuo tuolin itse korjattavaksi. Ohjeeksi voidaan antaa matka Kela-taksilla. Entä jos tuolia ei voi turvallisesti liikuttaa tai käyttäjä ei voi matkustaa siinä?

Yksilöllinen tilanne ratkaisee

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelut ovat osa terveydenhuoltoa. Huolto ja korjaus kuuluvat palvelukokonaisuuteen, jonka järjestämisessä on huomioitava käyttäjän yksilöllinen tarve ja turvallisuus.

Vuonna 2026 päivitetyn valtakunnallisen apuvälineiden luovutusperusteet -oppaan mukaan päivittäisissä toiminnoissa välttämättömän apuvälineen huolto tai korjaus on järjestettävä viivytyksettä, jos sen tuottamaa toimintakyvyn kompensaatiota ei voida väliaikaisesti korvata muulla tavoin. Huolto on järjestettävä viipymättä myös silloin, kun toimintakyky on täysin riippuvainen apuvälineestä eikä yksilölliseen tarpeeseen soveltuvaa korvaavaa apuvälinettä voida järjestää.

Oppaassa suurten ja painavien apuvälineiden kotiinkuljetus kustannuksineen osoitetaan apuvälineen omistavan tai luovuttavan tahon vastuulle. Yliopistosairaaloiden Terveyskylän ohjeen mukaan tällaisten apuvälineiden kuljetuksesta ja kustannuksista vastaa terveydenhuollon toimintayksikkö. Kuljetuksesta ja vastuusta sovitaan yksilöllisen tilanteen mukaan. Terveyskylän ohjeessa vastuuta ei rajata kotiinkuljetuksiin tai määräaikaishuoltoihin. Myöskään oppaan maininta kotiinkuljetuksesta ei itsessään sulje huoltokuljetuksia terveydenhuollon vastuun ulkopuolelle.

Sähköpyörätuoli voi painaa yli 150 kiloa, jopa huomattavasti enemmän kuin oppaassa esimerkkinä mainittu sähkösäätöinen hoitosänky. Huoltokuljetusta arvioitaessa on huomioitava painon ja koon lisäksi vian vaikutus tuolin liikuteltavuuteen sekä käyttäjän toimintakyky. Pelkkä ohje tuoda apuväline huoltoon ei varmista kuljetuksen onnistumista.

Asiakkaan matka ja apuvälineen kuljetus ovat eri asioita. Kela voi korvata asiakkaan tarpeellisen matkan apuvälinepalveluun korvausedellytysten täyttyessä, mutta ei pelkän apuvälineen kuljetusta. Mahdollisuus matkakorvaukseen ei siten yksin ratkaise huoltokuljetuksen järjestämisvastuuta.

Kohtuulliset mukautukset

Apuvälinepalveluihin sovelletaan myös yhdenvertaisuuslakia. Sen 15 § velvoittaa tekemään asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammainen ihminen voi käyttää palveluja yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Huollossa mukautus voisi tarkoittaa esimerkiksi apuvälineen noutamista käyttäjän kotoa tai huoltokäyntiä kotona, jos tavanomainen asiointitapa ei vamman ja toimintarajoitteiden vuoksi onnistu turvallisesti. Tarve ja toteutustapa on arvioitava yksilöllisesti.

Mukautuksen kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan ensisijaisesti huomioon vammaisen ihmisen tarpeet. Lisäksi huomioidaan muun muassa palvelun järjestäjän koko ja taloudellinen asema sekä mukautuksen kustannukset. Yleinen kuljetusohje tai huollon luokittelu määräaikaishuolloksi tai vikakorjaukseksi ei poista velvollisuutta arvioida tarvittavia mukautuksia. Kohtuullisten mukautusten epääminen on syrjintää.

Vikatilanteessa apuvälineyksikölle kannattaa kuvata, miksi tuolin kuljettaminen ei onnistu turvallisesti ja miten ilman tuolia jääminen vaikuttaa arkeen. Samalla voi pyytää huollon kiireellisyyden ja kuljetustavan arviointia sekä tarvittaessa kuljetuksen järjestämistä kohtuullisena mukautuksena. Jos pyyntöön ei suostuta, on hyvä pyytää kirjalliset perustelut ja selvitys siitä, miten turvallinen huoltoon pääsy muutoin järjestetään.

Apuvälineen käyttäjän turvallisuus ja välttämätön liikkuminen on otettava huomioon koko huoltoprosessin ajan.

Invalidiliitto kouluttaa

Invalidiliiton koulutuksen tavoitteena on edistää jäsenistön ja muiden fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten oikeuksien toteutumista arjessa, lisätä tietoisuutta vammaisuudesta sekä tukea yhdistysten toimintaa.

Koulutuksissa noudatamme turvallisen tilan periaatteita, jossa kaikki omalla toiminnallaan rakentavat yhdenvertaista, kunnioittavaa ja avointa ilmapiiriä.

ILMOITTAUTUMINEN JA KURSSIOHJELMAT
WWW.INVALIDILIITTO.FI/KOULUTUKSIA
Saamme tukea koulutusten järjestämiseen Opintokeskus Sivikseltä.

Opintokeskus Sivis

ESTEETÖN AUTOILU: AUTON MUUTOSTYÖT, AJOKYKY JA SÄHKÖISTYVÄ LIIKENNE

Aika 12.11. klo 10.00–11.30
Paikka Teams
Kohderyhmä Kaikki asiasta kiinnostuneet
Tavoite Saada tietoa auton muutostöistä polttomoottori- ja sähköautoissa sekä ajokyvystä etenkin ikääntyessä.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 10.11.

TIETOISKU: VAMMAISPALVELUT: LIIKKUMISEN TUKI

Aika 13.11. klo 10.00–10.15
Paikka Teams
Kohderyhmä Invalidiliiton jäsenet ja muut asiasta kiinnostuneet
Tavoite Saada tietoa vammaispalvelulain mukaisesta liikkumisen tuesta.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 11.11.

TUKEA LAPSIPERHEIDEN ARKEEN

Aika 17.11. klo 17.00–18.30
Paikka Teams
Kohderyhmä Invalidiliiton jäsenet ja kaikki asiasta kiinnostuneet
Tavoite Saada tietoa lapsiperheille tarkoitetuista tukimuodoista.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 15.11.

KANSAINVÄLISEN MIESTENPÄIVÄN WEBINAARI

Aika 19.11. klo 17.00–18.30
Paikka Teams. Lisäksi yhdistykset eri puolella Suomea järjestävät omia tapahtumiaan
Kohderyhmä Invalidiliiton jäsenyhdistysten miehet ja itsensä mieheksi kokevat
Tavoite Viettää yhdessä kansainvälistä miesten-päivää. Kannustamme järjestämään etäkatsomoita, joissa seurataan yhdessä webinaaria ja keskustellaan sen teemoista.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 17.11.

TOIMIIKO VAMMAISPALVELULAKI KÄYTÄNNÖSSÄ?

Aika 24.11. klo 17.00–18.30
Paikka Teams
Kohderyhmä Aiheesta kiinnostuneet
Tavoite Saat tietoa Invalidiliiton havainnoista vammaispalveluiden toimivuudesta.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 22.11.

INVALIDILIITON KOULUTETTUJEN KOKEMUSTOIMIJOIDEN TEAMS-TAPAAMINEN

Aika 26.11. klo 17.00–18.30
Paikka Teams
Kohderyhmä Invalidiliiton koulutetut kokemustoimijat
Tavoite Jaetaan kokemuksia ja kokemus-toiminnan hyviä käytäntöjä, paneudutaan ajankohtaisiin teemoihin, sekä verkostoidutaan ja saadaan vertaistukea.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 24.11.

KANSAINVÄLISEN VAMMAISTEN PÄIVÄN WEBINAARI: KUULUUKO ÄÄNENI?

Aika 3.12. klo 17.00–18.30
Paikka Teams
Kohderyhmä Invalidiliiton jäsenet ja muut kiinnostuneet
Tavoite Nostaa esiin vammaisten ihmisten kokemuksia kuulluksi tulemisesta, osallisuudesta ja vaikuttamisesta.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 1.12.

TYÖVÄLINEITÄ ESTEETTÖMYYDEN EDISTÄMISEEN

Aika 9.12. klo 17.00–18.30
Paikka Teams
Kohderyhmä Vammaisneuvostojen jäsenet ja muut kiinnostuneet
Tavoite Saada tietoa esteettömyystiedon keräämisestä, verkkosivuilla kerrottavista esteettömyystiedoista sekä Yhdenvertaista palvelua kaikille -merkistä.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 7.12.

TIETOISKU: VAMMAISPALVELUT: ESTEETTÖMÄN ASUMISEN TUKI

Aika 11.12. klo 10.00–10.15
Paikka Teams
Kohderyhmä Invalidiliiton jäsenet ja muut asiasta kiinnostuneet
Tavoite Saada tietoa asunnon muutostöistä osana vammaispalvelua.
Hinta Maksuton
Ilmoittautuminen Viimeistään 9.12.

Löydät syksyn muiden koulutusten tiedot nettisivuilta invalidiliitto.fi/koulutuksia.

ONNEA

HYVINKÄÄ
90 Helena Vartia 23.11.

JOENSUU
80 Seija Lehikoinen 23.11.

KOUVOLA
90 Keijo Karhu 18.11.
75 Anna Ropponen 17.11.
75 Riitta-Liisa Jäppinen 19.11.
70 Markku Artiola 1.12.
55 Merja Luoma 6.12.
50 Reija Kaskiaho 15.11.

KUOPIO
70 Mirja Niiranen 18.11.

KUUSANKOSKI
80 Terttu Hongisto 11.11.
75 Anna Ropponen 17.11.
65 Jyrki Filppu 22.11.

RAUMA
85 Hannes Haikonen 30.11.
80 Tuula Kemppainen 15.11.
75 Hannu Arvo 7.11.
75 Ulla Panelius 7.11.
75 Pirjo Tienhaara 18.11.
50 Heidi Mäntylä 6.11.

VAASA
80 Sylvi Ketola 4.12.

VANTAA
80 Marja Lähimäki 21.11.
75 Hannele Laihi 21.11.
60 Eeva Harjunen 19.10.
60 Paula Helena Heikkilä 22.11.
60 Minna Tervo 26.11.
55 Jarkko Veli-Pekka Nukarinen 24.10.
45 Elisa Jokinen 30.10.

KUOLLEET

Jouni Kaukonen
Järvenpään Seudun Invalidit ry

Kalervo Hirvo
Raija Koski
Stefan Lundqvist
Vaasanseudun Invalidit –
Vasanejdens Invalider ry

Juhani Ahonen
Taisto Ojansivu
Matti Ollila
Vantaan Invalidit VANIN ry

Pirjo Karjalainen
YHDES ry

IN MEMORIAM

Taisto Ojansivu
s. 1.11.1938 Tyrvää
k. 8.9.2026 Vantaa

Taisto Ojansivu syntyi pienessä hirsimökissä Tyrväällä. Hän vammautui nuorena ja innostui järjestötyöstä. Ojansivu teki vuosikymmenten ajan merkittävää työtä vammaisten henkilöiden oikeuksien, esteettömyyden ja osallisuuden edistämiseksi. Hän aloitti vasta perustetussa Vantaan Invalidit ry:ssä varapuheenjohtajana vuonna 1971 ja toimi myöhemmin kaksi vuosikymmentä yhdistyksen puheenjohtajana. Vuonna 1998 hänet nimitettiin yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi.

Ojansivu piti tärkeänä yhteistyötä poliittisten päättäjien ja muiden järjestöjen kanssa. Hänen työnsä myötä Vantaan Invalidit ry sai käyttöönsä Markkulan tilan, josta muodostui yhdistyksen tärkeä kokoontumispaikka. Hän oli myös Vantaan vammaisneuvoston perustajahahmoja vuonna 1979.

Valtakunnallisesti Ojansivu vaikutti Invalidiliiton liittohallituksessa vuosina 1992–2000 ja myöhemmin liittovaltuustossa kahdeksan vuoden ajan. Hän edisti 1990-luvun puolivälissä aktiivisesti alueellista järjestötoimintaa ja -koulutusta. Tavoitteena Invalidiliitossa oli luoda alueellinen rakenne paikallisyhdistysten toiminnan tueksi. Aluekouluttajaverkosto rakentui erityisesti vammaispalvelujen toteutumisen ja yhdistystoiminnan vahvistamiseksi. Taisto Ojansivulla oli tärkeä rooli yhteistyössä liiton toimihenkilöiden kanssa kehittää pitkäjänteistä järjestötoimintaa. Erityisen merkityksellistä oli hänen maltillinen panoksensa välillä eriäviä näkemyksiä soviteltaessa.

Hän oli myös kehittämässä Invalidiliiton, Viron ja Karjalan tasavallan vammaisjärjestötyötä. Tilaisuuksissa jaettiin kokemuksia ja kehitettiin vammaisten henkilöiden oikeuksia ja järjestötoimintaa. Tämä yhteistyö antoi puhtia ja intoa suomalaisiin yhdistystoimijoihinkin.

Invalidiliitto myönsi Invalidiliiton kultaisen ansioplaketin Ojansivun pitkäjänteisestä työstä. Tasavallan presidentti myönsi hänelle Suomen Leijonan ansioristin. Hänen ystävänsä **Reijo Suominen** kuvasi häntä määrätietoiseksi ja ajatuksiaan rohkeasti puolustavaksi henkilöksi, joka oli tärkeä voimavara sekä Vantaan Invalidit ry:lle että Invalidiliitolle.

Taisto Ojansivu omisti aikansa vapaaehtoistyölle ja vaikuttamiselle. Hän oli toimelias ja sitoutunut vapaaehtoistyöntekijä, jonka työ jätti pysyvän jäljen vammaisten henkilöiden asemaan ja osallisuuteen. Taisto Ojansivu lauloi usein laulua *Rikas mies jos oisin*. Hänen elämäntyötään kuvaa ajatus siitä, että todellinen rikkaus syntyy siitä, kun omalla toiminnalla voi tehdä mielekästä työtä muiden hyväksi.

Taistolla ja hänen vaimollaan oli kolme lasta, seitsemän lastenlasta ja kahdeksan lastenlastenlastenlasta.

Kiitollisuudella muistaen,
Marja Pihnala
Invalidiliiton toimitusjohtaja, eläkkeellä
Markku Lohikoski
Invalidiliiton järjestötyön suunnittelija, eläkkeellä

Seuraavan lehden aineistot 11.11. mennessä.

Henkilöuutiset ja toimintakalenteri, **Riitta Lehto,**
puh. 044 7650 659 (ma klo 13–15), it-lehti@invalidiliitto.fi

IN MEMORIAM

Siilinjärven Invalidit ry:n pitkäaikainen puheenjohtaja

Airi Mankinen-Yrjänheikki 3.7.1940–18.9.2026

Airi Mankinen-Yrjänheikki oli kantava voima vuonna 1987 perustetun Siilinjärven Invalidit ry:n toiminnassa. Hän toimi yhdistyksen hallituksessa vuodet 1987–2022, joista puheenjohtajana 12 ja taloudenhoitajana 23 vuotta. Ennen Siilinjärvelle muuttoaan hän ehti vaikuttaa Sonkajärven Invalidit ry:ssä kymmenen vuoden ajan. Invalidiliiton liittovaltuuston jäsen Airi oli vuosina 2006–2017. Siilinjärven Invalidit ry:n kunniajäseneksi hänet nimettiin vuonna 2008 ja kunniapuheenjohtajaksi vuonna 2023.

Airi vammautui vain 17-vuotiaana selän välilevyrappeuman vuoksi. Hoitokeinona käytettiin tuolloin niin kutsuttuja rautaliivejä, joita Airi joutui käyttämään kyetäkseen olemaan pystyasennossa. Kuntoutukseen hän pääsi vasta noin 30-vuotiaana ja kovista kivuistaan huolimatta hän noudatti sinnikkäästi omaa kuntoutusohjelmaansa ja harrasti monipuolista liikuntaa, muun muassa uimista. Näin hän pääsi eroon apuvälineistä.

Samanlaista sinnikkyyttä oli myös Airin toiminnassa yhdistystyössä. Hänen nuoruudessaan vammaisuus oli usein perheelle hävettävä asia ja vammaista lasta saatettiin pitää poissa vieraiden silmistä. Tätä stigmaa Airi halusi murtaa tuomalla vammaisten asioita ja oikeuksia esille.

Airi osallistui muun muassa Suomen Invalidien Urheiluliiton vertaisohjaajan ja TSL:n Opintokerhon ohjaajan koulutuksiin. Jäsenistölle hän suunnitteli ja järjesti aktiviteetteja, kerhotoimintaa ja retkiä niin teatteriin kuin vaikka Tamminiemeen ja Norjan vuonoille.

Airin tukijoukkoineen kahdentoista vuoden ajan järjestämillä alueen syysleireillä Siilinjärven Ruokoniemessä osallistujia oli parhaimmillaan mukana seitsemästä eri paikallisyhdistyksestä. Hän oli hyvin sitoutunut toimimaan yhdistyksen ja vammaisten hyväksi ja puolustamaan heidän oikeuksiaan. Myös yhdistyksen varainhankinnassa Airi oli erittäin aktiivinen. Monet myyjäiset, arpajaiset ja adressimyynnit olivat hänen organisoimiaan.

Siilinjärven Invalidit ry:n hallitus ja jäsenistö muistavat lämmöllä aktiivista ja ystävällistä kunniapuheenjohtajaansa.

Siilinjärven Invalidit ry

OTA YHTEYTTÄ

Henkilöuutiset ja toimintakalenteri
Riitta Lehto
puh. 044 7650 659 (ma klo 13–15)
it-lehti@invalidiliitto.fi

Seuraavan lehden aineistot 11.11. mennessä.

MYYDÄÄN

Blimo Move on kokoontaitettava sähköpyörätuoli sisä- ja ulkokäyttöön. Huippunopeus 6 km/h. Suurin sallittu kuorma 120 kg, paino 26 kg. Kantama 12Ah: 14 km. Kauko-ohjain. Hinta 700 €. **Antero Karjalainen** p. 0400 453 318.

ETELÄ-SUOMI

ESPIN

ESPINin toimisto, puhelinneuvonta, jäsenasiat sekä lisätietoja tapahtumista ym. Anne Virtanen 041 548 0638, espinry.toimisto@gmail.com. **Lounastapaaminen** pe 4.12. klo 12.30 (ilm. pe 27.11. mennessä) paikat jäsentiedotteessa, lisät. ja ilm. Tuovi Nykänen 045 131 4455, tuovi.nykanen@gmail.com. **Kirjapiiri etänä** klo 18 alkaen ma 30.11. luetaan Tove Jansson: Muumilaakson marraskuu, lisät. ja ilm. Ritva Viljanen, ritva.viljanen64@gmail.com. **Asahi live-etänä** joka ma 7.12. asti klo 13–13.45 (45 min), syyskauden hinta on 25 €, lisät. ja ilm. ESPIN toimisto. **Tuolilattarit** joka to 10.12. asti klo 16.50–18, Kuitinmäen koulu, os. Kuitinkuja 4, Espoo, syyskauden hinta on 35 €, lisät. ja ilm. Kristina Bjugg, 040 577 3398, kitti.bjugg@hotmail.fi. **Joulukorttipaja** Karaportissa la 14.11. klo 12–16, lisät. ja ilm. ma 9.11. mennessä ESPINin toimisto. **Yhdistyksen sääntömääräinen syyskokous ja puurojuhla** la 28.11. klo 14 alkaen, omavastuu 10 € (myös avustajalta), lisät. ja ilm. to 19.11. mennessä Aija Tarkiainen. Lisää tapahtumia ja tarkemmat tiedot tapahtumista jäsentiedotteessa. Katso myös www.espin.fi.

FORSSAN SEUDUN INVALIDIT

Yhdistyksen 60-vuotisjuhla 1.12. klo. 12 Ystävänkammarilla, kahvitarjoilu. Ilmoita osallistumisesi juhlaan 15.11.2026 mennessä taisto.tulander@gmail.com / 0400 867 478.

HELSINGIN INVALIDIEN YHDISTYS

Toimiston osoite: Voudintie 6, 00600 Helsinki. Internet-sivut: www.hiy.fi. Toimisto auki ma, ti, to 9–16, ke 9–19 ja perjantaisin toimintakeskus on suljettu, palvelemme klo 9–15 vain puhelimitse puh. 09 7206 240, s-posti: toimisto@hiy.fi. Sähköposti muotoa etunimi.sukunimi@hiy.fi. Puheenjohtaja Kristiina Karhos puh. 050 463 5732, s-posti: pj.hiy@hiy.fi. Toiminnanjohtaja Pirjo Virtaintorppa, puh. 09 7206 2415. HIY:n ajankohtaista Voudintiellä. **Helsingin Invalidien Yhdistys ry:n sääntömääräinen syyskokous**. Aika: ma 23.11. klo 18. Kokoukseen järjestetään etäyhteys Teams-ohjelmalla. Paikka: Voudintie 6, Helsinki. Kokouksessa käsitellään sääntöjen 6§:n mukaiset syyskokousasiat ja valitaan hallitukseen jäsenet erovuoroisten tilalle sekä valitaan yhdistyksen puheenjohtaja. Virallinen osallistuminen ja äänestäminen on mahdollinen tietoliikenneyhteyksin. Etäosallistumiseen ilmoittautuminen viimeistään 20.11. toimisto@hiy.fi / 09 7206 240. **Kirjailijatapaa-**

minen. Ma 7.12. kello 17–19, Voudintie 6, Helsinki. Virva Muotka tulee HIY:n lukupiiriin kertomaan v. 2025 ilmestyneestä kirjastaan Selma. Kyseessä on avoin tilaisuus ja kaikki ovat tervetulleita. Ilm. Riitta Jolanki riitta.s.jolanki@gmail.com / p. 040 514 7526. Kaikkiin HIY:n ryhmiin on pakollinen ennakkoilmoittautuminen. Voudintiellä kokoontuvat kerhot ja liikuntaryhmät: **Boccia** ti klo 12–15. Yht. Paula Talpia 040 5143 395. **Tuolijooga** ke 2.9.–9.12. klo 15–16 (myös etänä). Ilm. toimisto@hiy.fi / 09 720 6240. **Tuolijumppa** to 3.9.–10.12. klo 11.45–12.45. Ei ilmoittautumisia tai sitoutumista, maksuton ryhmä. **Kädentaidoista lautapeleihin -kerho**. Tapaamiset joka toinen ti klo 15.15–17.30 (parittomat viikot). Ilm. toimisto@hiy.fi / 09 720 6240. **Torstaikerho** to 3.9.–10.12. klo 12.45–14.15. Lisätiedot: toimisto@hiy.fi / 09 720 6240. **Hyväikäiset vammaiset naiset**, vertaistukiryhmä, ke klo 17.30–19 (joka toinen keskiviikko parilliset viikot). Ilm. Riitta Jolanki riitta.s.jolanki@gmail.com / p. 040 514 7526. **Lukupiiri** klo 17–19, syyskausi: 26.10. ja 7.12. Ilm. Riitta Jolanki riitta.s.jolanki@gmail.com / p. 040 514 7526. Muualla kokoontuvat liikuntaryhmät: **Vammaisten lasten ja nuorten sulkapallokerho** (10–22 v). La 5.9.–12.12. (tuntia ei ole 21.11. ja 12.12.) klo 10–12 Ruskeasuon liikuntahalli, Ratsastie 10. Ilm: Anja Kima, anja.kima@welho.com / 041 440 5315. Ryhmä on maksuton. **Vammaissulkapallo** la 5.9.–12.12. (tuntia ei ole 21.11. ja 12.12.) klo 10–12 Ruskeasuon liikuntahalli, Ratsastie 10. Yht. Anja Kima, anja.kima@welho.com / 041 440 5315. Kausimaksu HIY:n jäsenille 41 € ja muille 82 €. **Istumalentopallo**. Siltakyläntie 7–9. To 3.9.–10.12. (tuntia ei ole 15.10.) klo 18–20. Ilm: hiyhelsinki.nimenhuuto.com. **Kuntosali** to 3.9.–10.12. klo 18–20 Nordenskiöldinkatu 18 B. Ilm. toimisto@hiy.fi / 09 720 6240. **Pyörätuolikoripallo** to 3.9.–10.12. klo 18–20 (Nordenskiöldinkatu 18 B), yht: Jarmo Leppänen jarmo.leppanen@live.com / 040 838 9479. **Pyörätuolirugby** ke 2.9.–9.12. klo 18.30–20.30 (Nordenskiöldinkatu 18 B). Yht. Anna Pasanen pasananna@gmail.com / 0400 648 620. Istumalentopallo, lasten ja nuorten sulka-pallokerho, tuolijumppa ja tuolijooga järjestetään yhteistyössä Helsingin kaupungin liikuntapalvelujen kanssa. Lisätietoja www.hiy.fi.

HYVINKÄÄN INVALIDIT

Säännölliset ryhmät: **Asahi** ma klo 15–16, palvelukoti Lepovilla, Torikatu 10. **Boccia** la klo 10–12, Hyria B-ralo, Kauppalankatu 18, Hyvinkää. **Harvinaisia sairauksia sairastavien henkilöiden vertaistukiryhmä** ma 9.11. ja 14.12. klo 15–17, Onnensilta, käyntios. Värttinäpolku rappu A7 Hyvinkää. Yhteyshlö Sanna-Kaisa Patjas harvinaiset.hyvinva@gmail.com. Esteetön tila, 2 inva-paikkaa ulko-oven vieressä. **Kuntosali palvelukoti Lepovilla**, ti klo 14–15 ja pe klo 16–17, Torikatu 10. **Kuntosali palvelukoti Mäntykoto**, ti klo 15–17 ja to klo 17.30–19, Sähkökatu 28. **Kässäkerho** to klo 13–15.30, Onnensilta. Muuta: **HyvY ry:n vain meidän yhdistyksellemme järjestämä koulutus kaikille halukkaille** ke 18.11. klo 10–12. Onnensilta. Aiheina mm. vapaaehtoistyö, uudet toiminnot. Ilm. ma 16.11. menn. jasensihteeri.hyvinva@gmail.com tai p. 046 6446 121. **Sääntömääräinen syyskokous** su 22.11. klo 13, Onnensilta. Kahvitarjoilu klo 12.30 alkaen. **Parantola tutuksi tuolilla istuen** ke 25.11. klo 17.30–19, Onnensilta. Hyvinkään Matkailuoppaat ry kertoo Parantolan historiasta sanoin ja kuvin. Kahvitarjoilu klo 17 alkaen. HyteKino, maksuton **elokuvailta** to 26.11. klo 17, kaupungintalon aula, Kankurinkatu 4–6. Elokuva alkaa klo 17.30. Katsottava elokuva selviää lähempänä. Tarjolla naposteltavaa, omat eväät sallittu. Elokuva katsotaan sohvilla, tuoleilla, lattiatyynyillä istuen. Ilm. pe 20.11. menn. jasensihteeri.hyvinva@gmail.com tai p. 046 6446 121. **Senioribio** ke 2.12. ip, Biorex, Härkävehmaankatu 4. Elokuva ja tarkka aika selviävät n. 2 viikkoa ennen esitystä. Seuraathan ilmoittelua. **Joulujuhla** to 10.12. klo 16–19, rav. Harlekiini, Kauppatori 1, Hyvinkää. Buffetpöytä, arpajaiset, joulupukin vierailu, musiikkiesitys, yhteislaulua. Halutessasi voit tuoda paketin, 5 €, niin saat paketin joulupukilta. Hinta jäsenet 33 €/hlö, avustajat 23 €, seuralaisena tuleva ei-jäsen 53 €/hlö. Ilm. jasensihteeri.hyvinva@gmail.com ja p. 046 6446 121 ja maksu FI 14 4260 1220 066539. viite 1012 viim. pe 27.10. Lisätietoja Aamupostin Yhdistykset-palsta, www.hyvinva.fi, Facebook, Instagram, p. 046 6446 121/Kirsi.

HÄMEENLINNA

Hattelmalantie 9, 13130 Hämeenlinna puh. 050 912 9704 (torstaisin), s-posti: toimisto@haseinva.fi, kotisivut: www.haseinva.fi. Olemme myös Facebookissa, liity ryhmään. Toimiston päivystys torstaisin klo 15–17.30. (Toimisto suljettu arkipyhinä). **Maanantaikerho** joka ma klo 13–15 (Hattelmalantie 9), **Tuolijumppa** torstaisin klo 13–14 (Hattelmalantie 9). Yhdistys myy suruadresseja toimistolla, hinta jäsenille 5 €/kpl ja ei jäsenet 7€/kpl.

JÄRVENPÄÄN SEUDUN INVALIDIT

Sääntömääräinen syyskokous ja arpajaiset ti 17.11. klo 15–17. **Kansainvälistä vammaistenpäivää** vietämme ti 1.12. klo 15–17 teemalla ihmisoikeudet. Kumpikin em. tilaisuus on Myllytien toimintakeskuksessa, Myllytie 11, Järvenpää. Tilana Luokka, käynti sisäpihan ovi C, kahvitarjoilu. **Pikkujoulu** ti 8.12. klo 16–18.30 yhdistys tarjoaa jäsenilleen pikkujouluaterian ja musiikkia, Kakkutalo Gilan, Vanha Yhdystie 17, Järvenpää. Ilm. viim. 23.11. jarvenpaan.invalidit@gmail.com tai Saila, ilmoitathan, jos on erityisruokavalio ja, jos tarvitset/tarjoat kyydin. **Boccia** ti 24.11. ja 15.12. klo 13.45–15.30 Järvenpään ev.lut. srk:n liikuntasali, Kirkkotie 1 C, lisät. p. 040 968 9449 / Markku. Lisät. tapahtumista Keski-Uusimaa-lehden järjestöpalsta, www.js-inva.fi, Facebook, Instagram, p. 050 434 9166 / Saila (myös tekstiviesti käy).

LOVIISAN INVALIDIT

Jäsenillat jatkuvat vuonna 2026 joka kuun ensimmäinen maanantai klo 17.00, Kumppanuustalo KULMASSA, Sibeliuksenkatu 3, Loviisa. Tarjolla ajankohtaisia asioita, mielenkiintoisia aiheita ja esittelyjä sekä mukavaa jutustelua kahvitarjoilun kera. Kaikista tapahtumista sekä retkistä tiedotetaan jäsentiedotteilla, tekstiviesteillä, sähköposteilla sekä Facebookissa os. Loviisan Invalidit. Tarjolla on mukavasti jäsenetuja, tapahtumia ja vertaistukea, tervetuloa mukaan! Lisätietoja sihteeri Eija Salmelalta puh. 045 7731 9275 tai 050 5306 634 email: eija.salmela@loviisaninvalidit.fi. Kotisivut: http://www.loviisaninvalidit.fi.

RIIHIMÄEN SEUDUN INVALIDIT

Sääntömääräinen syyskokous ja pikkujoulut 28.11. klo 16.30, Inkilänhovi Kalevankatu 18–20, Riihimäki. Ma **vesijumppa** klo 14–15. Uimala Riihimäki, vetäjänä Sauli Anttila. Ti **voimailusali** klo 11–12.30 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu). Ke **kuntosali** klo 13–15 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu), **voimailusali** klo 14–15 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu), **vesijumppa** klo 13–14 Uimala Riihimäki. To **voimailusali** klo 11–12.30 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu). Pe **voimailusali** klo 12–14 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu), **sulkapallo** 4.9. alkaen klo 19–21 Karan koulun alasali (omatoiminen kuntoilu). La **kuntosali** klo 13–15 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu), **voimailusali** klo 14–16 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu). Su **boccia** klo 9–12 Uimalan yläsalilla.

VANTAAN INVALIDIT

TI 6.11.–8.12. klo 17.30–19.30 **istumalentopallo & sisäboccia**, Kuusikonkoulu. MA 9.11. klo 14–16 **Länsi-Vantaan kerho**. KE 11.11. klo 14–14.30 **Tuolijumppa**. TO 12.11. klo 12–14 **Askartelukerho ja intialainen päähieronta**. KE 18.11. klo 12–15 **Naistenpiiri**: Kranssiaskartelua. TO 19.11. klo 12–14 **Askartelukerho**. MA 23.11. klo 13–16 **Länsi-Vantaan kerho**.

KE 25.11. klo 13–14.30 **Hengellinen piiri** ja klo 14.30–15 **tuolijumppa**. TO 26.11. klo 12–14 **Askartelukerho**. LA 28.11. klo 14–16 **Joulujuhla**, ilmoittautuminen 12.12. mennessä, Jokiniemen koulu, Valkoisenlähteentie 51, Vantaa. MA 30.11. klo 13–16. **Länsi-Vantaan kerho**. TO 3.12. klo 12–14 **Askartelukerho**. TO 3.12. klo 17–18.30 **Jäsenilta**: Kansainvälinen vammaistenpäivä KE 9.12. klo 12–15 Naistenpiirin ja keskiviikkokerhon yhteiset **pikkujoulut**. TO–SU 10.–12.12. klo 12–18 **joulumyyjäiset/kirppis** Markkula. MA 14.12. klo 13.30–16 **Länsi-Vantaan kerho**: Pikkujoulut. KE 16.12. klo 14–14.30 **Tuolijumppa**. MA 21.12.2026–10.1.2027 toimisto suljettu.

ITÄ-SUOMI

IISALMEN INVALIDIT

Invatalo, Joukolankatu 6, 74120 Iisalmi. puh. 0440 824 455. Puheenjohtaja Eila Koistinen p. 044 0817 350. s-posti: puheenjohtaja@iisalmeninvalidit.fi. Toimisto auki ma–ke klo 10–12. s-posti: toimisto@iisalmeninvalidit.fi, kotisivut www.iisalmeninvalidit.fi. **Vakiot: Vesivoimistelu** maanantaisin klo 14.15–14.45 Iisalmen Saukko-uimahallissa (Joukolank. 15). **Keilaus** keskiviikkoisin klo 11–12 Keilahallilla (Untamonk. 8). **Lauluillat** joka torstai klo 17–18.30 Invatalolla (Joukolank. 6). Aurinkokellossa (Auringonkehrä 10) **maksuton omatoiminen kuntosali** ti klo 15.30–16.30 ja to klo 10–11. **Teemme käsin -käsityökerho** joka toinen maanantai klo 14–16.30. **Jäsenillat**: Digiturvallisuus "Vahva tunnistautuminen ja sähköinen asiointi" ma 9.11. klo 16.30–18.30 Invatalo, Joukolankatu 6, 74100 Iisalmi. Järjestökoordinaattori Annmari Puustjärvi Savonetti ry:stä tulee kertomaan mm. Suomi.fi- ja OmaPosti-palvelusta. Iisalmen Invalidit ry:n syyskokous ti 24.11. klo 17–18.30 Invatalolla, Joukolankatu 6. Kahvit klo 16.30 alk. Kaikki jäsenet, tervetuloa! **Perinteinen joulujuhla** la 19.12. klo 14–18 Iisalmen Työväentalolla. Jouluruokailu, ohjelmaa, joulupukin vierailu (tuo 5 € arvoinen lahja, jos haluat saada lahjan). Ruokailun ja joulukahvien omavastuu noin 30 €. Sitovat ilmoittautumiset viim. ke 9.12. toimistolle p. 0440 824 455 tai toimisto@iisalmeninvalidit.fi. Lämpimästi tervetuloa! Seuraa ilmoituksia Iisalmen Sanomien la-lehden järjestöpalstalta, Facebookista ja kotisivuilta.

KUOPION INVALIDIT

Vuosikokous ja ohjelmallinen pikkujoulu ruokailuineen pe 27.11. alkaen klo 16.30 Pohjois-Savon opisto, Kansanopistotie 32, Kuopio. Kokouksessa käsitellään sääntöjen 6§ määrätyt asiat. Pikkujouluun sitovat ilmoittautumiset 14.11. mennessä erityisruokavalioineen toimisto@kuopioninvalidit.fi tai 0440 378 451. Omavastuu 15 €/hlö tulee suorittaa yhdistyksen tilille FI96 4786 0010 1640 12 viitteellä 30892. **Vammaisten päivän juhlaa** vietetään 3.12. Tarkemmat tiedot tapahtumasta löydät yhdistyksen nettisivuilta. Ajankohtaiset tiedot löydät yhdistyksen nettisivuilta ja lähetämme myös sähköpostitse tietoa tulevista tapahtumista. Toimiston työntekijän Sirpan tavoitat puh. 044 0378 451 & sähköpostista toimisto@kuopioninvalidit.fi.

PIEKSÄMÄEN INVALIDIT

Syyskokous ke 11.11. klo 18. Käsitellään sääntömääräiset asiat. Paikka: Järjestötalo, Tasakatu 4–6, Neuvokas 3. krs. Kahvitarjoilu. Tervetuloa! **Naistenryhmä** joka kk ensimmäinen ma klo 15–17 Järjestötalolla Neuvokkaan tiloissa, 3. krs. Lisätiedot Tuulikki Eliala p. 0400 175 624, tuulateeteri@gmail.com. **Pelikerho** joka kk kolmas ma 16.11. klo 14–15.30 Järjestötalolla Neuvokkaan tiloissa, 3. krs, alussa 30 min. tuolijumppa, sitten pöytäpelit. Lisätietoja ohjaaja Sari Puumalaiselta puh. 040 7300 900. Tiistaisin **kuntopiiri** klo 16.30–17.30 Power4You -salilla. Ohjaaja Saku Hellberg, 12x syksy. Hinta 40 € jäsen. Ilmoittautumiset Merja Hellberg puh. 040 544 0216, meiju.hellberg64@gmail.com. Torstaina **lattiacurling** klo 15–16 Pieksämäen Uimahallin alasali. 10x syksy, hinta 10 €. Tutustumisesta lajiin voi sopia Tuulikki Elialan kanssa. p. 040 0175 624. **Allasjumppa** klo 16.15–17 Pieksämäen Uimahallissa, 12x syksy, ohjaaja Eila-Sinikka Niemelä. Hinta 30 €. Ilmoittautumiset Eija Hiltuselle p. 0400 476 154, eija.hiltunen50@gmail.com. Maanantaina 7.11. klo 16 **Poleenin teatterissa** "Naurua kiitos!". Esitys sisältää väliaikakahvit. Jäsenet 20 € / ei jäsenet 35 €. Sitovat ilmoittautumiset ma 26.10. mennessä Sari Puumalaiselle p. 040 7300 900.

SAVONLINNAN SEUDUN INVALIDIT

Bocciapelit/puhallustikkaa keskiviikkoisin klo 10–12, Linnalan seniorikeskus (esteetön), Pappilankatu 6, 57100 Savonlinna. Mahdollisuus harrastaa ilmakiväärillä **tarkkuusammuntaa**. Kysy tarkemmin p. 044 051 4093 tai s-posti inva.savonlinna@gmail.com. **Invakerho** 11.11. klo 12–14 naurujoogaa 5 €/hlö, Taina Huoman, Linnalan seniorikesk. liikuntasali Pappilankatu 6, 57100 Sln, ke 8.12. invakerhon **puurojuhla** Kolomosella. Kahvimaksu 2,50 €/hlö. Tervetuloa. **Bingoa** maanantaisin klo 13–14, Savonlinnan Seudun Kolomonen, Pappilankatu 3, 57100 Sln. Vapaaehtoinen kahvimaksu, suositus 2 €. Pikkupalkintoja jaossa. Yhdistysten yhteinen vapaamuotoinen kerho **"Jonniin joutavien kerho"**, kokoontuu satunnaisesti. Ilmoitus tekstiviestein. **Joukon keskustelukerho** 1 krt/kk. Ajat ja paikat ilmoitetaan tekstiviestein. **Sääntömääräinen syyskokous** to 12.11. klo 15.30–17.00 Savonlinnan Seudun Kolomonen ry, Pappilankatu 3, 57100 Savonlinna. Kahvitarjoilu. Tervetuloa! **Pikkujoulut** la 14.11., yhdistysten yhteinen, Ravintola Reilu Karjalantie, Karjalantie 4, 57200 Savonlinna. Konsertti Ilja Teppo ja joulubuffet, hinta jäsenelle 25 € (norm. 33,90 €). Maksu paikan päällä käteisellä. Arpajaiset, kinkku pääpalkintona ym. (1 arpa 2 € / 3 arpaa 5 €). 5 €:n joululahja mukaan, jos haluat itse vastaanottaa lahjan. Ilmoittautuminen päättynyt. **Kansainvälinen miestenpäivä** to 19.11. teemana "Vammaisena miehenä vuonna 2026 – mikä tekee elämästä hyvää eri ikäisenä". Teemasta keskustelevat Invalidiliiton eri-ikäiset kokemustoimijat ja aktiivit. Myös yleisön kysymyksille ja kommenteille on varattu aikaa. Webinaari 19.11.2026 17–18.30, ilmoittautuminen 17.11.2026, voit osallistua omalta koneeltasi. Kolomosen järjestämät **yhdistysten joulumyyjäiset** la 21.11.2026 klo 9–14, Sln linja-autoasemalla. Olemme mukana siellä. Tulkaa mukaan jouluiseen tunnelmaan! **Teatteripäivä** to 26.11.2026 klo 13 Marskin ennustus näytös, Savonlinnan teatteri, Kylpylaitoksentie 4, 57130 Savonlinna. Lippuja varattu 20 kpl. Hinta jäsenelle 25 € (norm. lippu eläkeläinen 34 €). Maksu käteinen paikan päällä. Tiedustele paikkoja, 044 051 4093. **Kansainvälistä vammaistenpäivää** vietetään to 3.12.2026, Invalidiliiton webinaari klo 17–18.30 Ilmoittautuminen webinaariin 1.12.2026 mennessä. Voit seurata webinaaria omalta koneeltasi. Teemana ihmisoikeus. Mahdollisesta tapahtumasta ko. päivänä ilmoitetaan myöhemmin. Savonlinnan uimahalliin **uimalippuja** myytävänä jäsenille 2 €/kpl, 2 kpl kerrallaan. Yhdistys myy suruvalittelu- ja onnitteluadresseja A4 10 €/kpl ja A5 osanottoja onnittelukortteja á 5 €/kpl. Ilmoittautumiset, yhteydenotot, tiedustelut ja kyselyt ma–pe klo 9–15 p. 044 051 4093, sähköposti inva.savonlinna@gmail.com kotisivut www.saseinva.fi. Tule mukaan yhdistystapahtumiin! Tervetuloa!

YHDES RY

YHDES ry järjestää **miestenpäiväntapahtuman** Joensuussa to 19.11.2026 Validia-talossa takkahuoneella Merimiehenkatu 36, käynti parkkipaikan puolelta. Tapahtuma alkaa klo 16 ja päättyy klo 19. Illan aikana osallistutaan valtakunnalliseen webinaariin 17–18.30 ja siinä sivussa kahvitellaan, paistetaan makkaraa ja mehustellaan pullan kera. Tervetuloa! PS. Tarjoilun järjestämiseksi ilmoittaudu iltaan 16.11. mennessä Jussi Tolvaselle puh.

Seuraavan lehden (8/2026) aineistot 11.11. mennessä.

050 380 80 38. YHDES ry:n **pikkujoulut** ma 7.12. klo 10.30 alkaen, Pitopalvelu Repola, Reposärkäntie 21, Jamali, Lieksa. Tilaisuuteen on pakollinen ilmoittautuminen 1.12. mennessä, Leena Pesonen puh. 045 355 52 20. Pikkujoulukuluista perimme 20 € omavastuun, joka maksetaan paikan päällä Leenalle. Tilaisuuteen jokainen huolehtii oman kuljetuksen. Ken lahjan tuo se lahjan saa (max 5 €). Toivomme hyvää pikkujoulumieltä! PS. **Pikkujoulut järjestetään myös Joensuussa**, siitä ilmoitellaan myöhemmin. **Peli-illat** Kuntokeitaalla joka kk:n 1. ke klo 16–18! Seuraava kokoontuminen Kuntokeitaalla ke 2.12. (biljardi/keilaus). Omavastuu 5 €/kerta. **Kirjoittaja- ja kulttuuripiiri** kokoontuu seuraavan kerran to 19.11. klo 14–16, Kouluk. 24 B 23, Joensuu. Ohjaajana Paula-Helena Moller, p. 0440 511 111. **Joensuun Tuolijumppa**, Kouluk. 24 B 23, ti 10.11. klo 13–14 (syksyn viimeinen kokoontuminen). Tuolijumppaa ohjaa fysioterapeutti ja lymfaterapeutti Taija Ahosola Mehiläiseltä. **Kontakti-ryhmä** kokoontuu joka kk:n 2. to klo 17–20, Kouluk. 24 B 23, Joensuu. Seuraava kokoontuminen to 12.11. ja 10.12. (jouluisissa tunnelmissa) klo 17–20. Iiris Karvinen p. 0400 649 677, ris_karvinen@hotmail.com. Mauri Pietilä p. 050 359 7713, pietilamauri@gmail.com. **Kokoontumiset Lieksassa Tukipisteellä**, Asema-aukio 2, 81700 Lieksa. Ohjaaja Mari Aho, p. 045 344 4176. **Kokoontumiset hyvinvointikeskus Liehussa**, Kainuuntie 7, 81700 Lieksa. Ohjaaja Leena Pesosen p. 045 3555 220. Tiedustele tarkemmin Marilta ja Leenalta. **Kävely- ja kelausvuorot** Joensuu Areenalla ti klo 10–12, to klo 13–15 ja la 12.30–14.30. Vuorot ovat maksuttomia, kävijöillä pitää olla joko EU:n vammaisliikuntakortti tai Joensuun kaupungin vammaisliikuntakortti. Seuraa ilmoittelua yhdistyksen kotisivuilla ja Facebookissa.

KAAKKOIS-SUOMI

IMATRAN INVALIDIT

Keilaus ma 23.11. klo 14–15 Imatran Keilahallilla. **Kerho** ti 10.11. ja 8.12. klo 13–15. **Syyskokous** su 15.11. klo 14. **Peli-iltapäivä** ke 18.11. klo 14–16. **Joululaulajaiset** to 10.12. klo 13. Tapahtumat järjestetään Kesäkoti Hakalassa, Hakalantie 10.

KOUVOLAN SEUDUN INVALIDIT

Toimisto on avoinna kuukauden ensimmäinen ja neljäs tiistai klo 9–12, muina aikoina sopimuksen mukaan. Seuraa ajankohtaisia tapahtumia yhdistyksen kotisivuilta osoitteesta: https://ksiry.net, Kouvolan sanomien, Keskiviikko lehden järjestöpalstalta sekä Facebookista. Tulevat tapahtumat: Yhdistyksen **syyskokous** pidetään Tuulensuojassa tiistaina 24.11. klo 15, osoitteessa Hallituskatu 9, 45100 Kouvola. Yhdistys tarjoaa kahvit klo 14.15–14.45. Tervetuloa. Hallitus. Yhdistyksen **pikkujoulut** vietetään Ravintola Bonnevillessä tiistaina 8.12., alkaen klo 16. Liikuntavuorot: **Kuntosalivuorot** torstaisin klo 16–17, Kouvolan Lyseon lukion kuntosali, Palomäenkatu 31, 45100 Kouvola. Syyskauden kuntosalivuorot jatkuvat 17.12. asti.

RUOKOLAHDEN INVALIDIT

Sääntömääräinen syyskokous 16.11. alk. klo 10 Koivurannassa, Virastotie 4. Kahvitarjoilu. Joukolla mukaan. **Kerhot** jatkuvat Koivurassa parittomien viikkojen maanantaina, klo 10.00.

LAPPI

KEMIN SEUDUN INVALIDIT

Sääntömääräinen syyskokous pidetään ti 17.11. klo 13 Toimintakeskus Koivurannassa. Etappitie 41, Kemi. Kahvitarjoilu. Tervetuloa!

ROVANIEMEN INVALIDIT

Ti 17.11. klo 18–20: **Käsityö- ja askarteluilta** Piekkarin kokoushuone Tervaksessa. Tehdään mm. kransseja ja joulukortteja. Voit myös ottaa oman käsityösi mukaan tai tulla vain juttelemaan ja viettämään aikaa yhdessä. Ma 23.11. klo 18: **Yhdistyksen syyskokous ja puurojuhla** Potkurin Isomus-salissa, Pohjolankatu 2. Osallistujien kesken arvotaan kolme lahjakorttia. Ilmoittautuminen ruokailun vuoksi 20.11. mennessä. Lisätiedot ja ilmoittautumiset: puh. 0400 107 293 tai toimisto@rovaniemeninvalidit.fi.

LOUNAIS-SUOMI

EURAN SEUDUN INVALIDIT

Sääntömääräinen syyskokous ma 9.11. **Kuukausikerho** ma 11.1.2027. Molemmat Anttilantien Tuvalla. Kerhot: **Boccia** ti klo 12 ja **Skippo-korttipeli** ti klo 14. **Seiska-korttipeli** to klo 13. Kerhot Anttilantien Tuvalla. **Vesijumppa** Urheilutalolla to klo 12–12.30. **Erjan toimintaryhmä** Anttilantien Tuvalla ke klo 13 kahden–kolmen viikon välein. Aikataulu Tuvan ilmoitustaululla. Kysy ryhmästä ja aikataulusta Ollilta p. 050 439 1666.

HARJAVALLAN SEUDUN INVALIDIT

Yhdistyksen toimisto Yhteisötalo, Satakunnantie 110, Harjavalta, on avoinna maanantaisin klo 9–13.30, puh. 0440 877 020. PuheenjohtajaTellervo Mansikkamäki puh. 040 511 3280, sihteeri Anneli Mannelin-Pelkonen puh. 040 835 4120. Toimistolla myynnissä **adresseja** (10 €), **kortteja** (3 €) **ja sukkia** vauvasta vaariin. **Kerhot** kokoontuvat joka pariton maanantai klo 15 koulukeskuksessa, ruokasalin viereisessä kabinetissa, Myllykatu 3 A, Harjavalta. **Pelikerho** on parillisina ma klo 12–16 toimistolla. **Askartelukerho** on tiistaisin toimistolla klo 12–15. **Bocciaa** pelataan Vinnaressa tiistaisin klo 13.30–15.30. **Yhdistyksen uintipäivä** to 12.11. Harjavallan liikunta- ja uimahallilla. **Kerhossa** ma 16.11. Avustajakeskuksen edustaja esittelee keskuksen toimintaa ja palveluja. **Kansainvälinen miestenpäivä** to 19.11. klo 17–18.30 yhdistyksen toimistolla. Invalidiliiton webinaarin teemana on "Vammaisena miehenä vuonna 2026 – mikä tekee elämästä hyvää eri ikäisenä". Teemasta keskustelevat Invalidiliiton eri-ikäiset kokemustoimijat ja aktiivit. Myös yleisön kysymyksille ja kommenteille on varattu aikaa. Webinaari alkaa klo 17. **Joulujuhlaa** vietämme **Harjavallan seurakuntatalolla (huom. paikka)** ma 30.11. klo 15. Hinta 25 € jäsen. Ilmoittautuminen ja maksu 16.11. mennessä. Ilmoita myös ruoka-aineallergiat. **Kansainvälinen vammaistenpäivä** to 3.12. **Rauman teatteriin** menemme la 5.12. klo 13 näytökseen Juice Leskinen Musta aurinko nousee. Hinta 65 € jäsen, 70 € ei jäsen. Ilmoittautumiset ja maksut ma 26.10. mennessä. **Joulumyyjäiset** ti 8.12. klo 10–13 Yhteisötalolla. Glögitarjoilu. Yhdistys on sopinut **Aanan kanssa siivouspalvelusta jäsenillemme**. Yhteistyö jatkuu edelleen. Harjavallan kaupunki ja Nakkilan kunta tukevat toimintaamme. Katso lisätietoja yhdistyksen kotisivuilta https://www.hsinva.fi ja Sydän-Satakunnan seuratoimintapalstalta. Hyvää joulun odotusta!

PORIN SEUDUN INVALIDIT

Toimisto on avoinna joka kuukauden ensimmäinen arkitiistai klo 11–13, Pohjoispuisto 1, Pori, puh. 02 633 4024. Sähköposti toimii koko ajan: info@porinseuduninvalidit.fi. Pankkitilin no on FI89 5700 6440 0098 59. **Sääntömääräinen syyskokous** on 16.11. klo 17.30. **Joulujuhla** on 28.11. klo 13.00 Viikkarin Valkamassa, osallistumismaksu jäseniltä 25 € ja ulkopuolisilta 34 €. Maksut mieluiten pankkitilille. Ilmoittautumiset 13.11. mennessä puh 040 756 9877 / Oili Grönroos. **Torttukahvit** ovat 14.12., jolloin on laulua ja karaokea. **Vesivoimistelu** Diakonialaitoksella jatkuu joulukuulle. Jos ilmenee kysyttävää, voi ottaa yhteyttä puh. 040 756 9877 / Oili Grönroos. Lisätietoja saa myös osoitteesta: porinseuduninvalidit.yhdistysavain.fi.

RAISION SEUDUN INVALIDIT

Sääntömääräinen syyskokous ma 23.11. klo 13 Raision SRK-talolla. Käsitellään syyskokoukselle määrätyt asiat. Tervetuloa! **Kerhopäivät** Hulvelan palvelutalolla kuukauden toinen maanantai klo 15.30 ja SRK-talolla kuukauden neljäs maanantai klo 13.

RAUMAN INVALIDIT

Yhdistyksemme p. 044 974 1445, jäsenasiat ja muut kyselyt. Toimisto suljettu. **Sääntömääräinen syyskokous** to 12.11. Kaunisjärven hv-keskuksen Arja ja Leila -tilassa os. Steniuksenkatu 4, Rauma. Klo 16.30 kahvitarjoilu ja klo 17 kokous. Käsitellään sääntöjen 6§ syyskokoukselle määräämät asiat. **Invan mimmit** toimistolla ma 9.11. ja 23.11. klo 13–15. **Äijäpiiri** mökillä aina ke klo 10–12. Liikunta: **Keilaus** ma 16.11. ja 7.12. klo 13–14 Rauman keilahallilla. **Curling** ma 9.11. ja 23.11. klo 17–18 Kaunisjärven hyvinvointikeskuksessa. **Boccia** harjoituksista lisät. Marko Ylikleemola p. 045 126 5974. Osallistumme Hyväntekeväisyysjärjestöjen **myyjäisiin** la 28.11. klo 11–13, paikkana poikkeuksellisesti Karin kampus. **Avustajaklinikan maakunnallinen kiertue** Vammaisoikeudet arjessa ma 30.11. klo 11–13 Rauman kirjastossa. Ilm. mukaan www.avustajaklinikka.fi/satakunta2026/#rauma. Mukana vammaisoikeusjuristi Jukka Kumpuvuori. Kahvitarjoilu klo 10.30. Mökkinaapurimme kutsuvat **puurojuhlaansa** ti 15.12. klo 14 Rauman srk-talolle. Ilm. viim. 24.11. p. 044 974 1445. Omasta **puurojuhlasta** ja toiminnastamme tarkemmin tiedotamme myös Raumalaisen Kokoukset-palstalla ja blogissa https://raumaninvalidit.blogspot.com.

SALON INVALIDIT

Kerhot tiistaisin klo 15.30–18 Pirita Kauppiaankatu 4 Salo. Tiistaina 17.11. klo 16 yhdistyksen sääntömääräinen syyskokous Piritassa. Valitaan yhdistyksen hallitus, yhdistyksen puheenjohtaja, vuoden 2026 toimintasuunnitelma ja talousarvio. Tervetuloa. Salon Urheilutalo keskiviikkoisin klo 11–12.30 pelataan **curlingia ja bocciaa**. **Kuntosali** Näkkärissä perjantaisin klo 13–14.

TURUN SEUDUN INVALIDIT

Asesepänkatu 1, 20810 Turku, puh. 044 985 9085. Toimisto avoinna ti klo 9–14. Puhelinpäivystys ti ja ke klo 9–14. toimisto@turunseuduninvalidit.fi, www.turunseuduninvalidit.fi. Tilinumero: FI67 5710 9720 0599 15. **Sääntömääräinen syyskokous** Lounatuulet yhteisötalo, Läntinen Pitkäkatu 33, Turku, to 26.11.2026 klo 17. Kokouksessa käsitellään säännöissä määrätyt asiat, joita ovat toimintasuunnitelman ja talousarvion hyväksyminen vuodelle 2027. Lisäksi valitaan puheenjohtaja kaudeksi 2027–2028 ja hallitus kaudeksi 2027. Tarvittaessa valitaan myös uusi varapuheenjohtaja. Lämpimästi tervetuloa! **Kirjallisuuspiiri** kokoontuu toimistolla (Asesepänkatu 1) kerran kuukaudessa joka toinen maanantai klo 18. Seuraava tapaaminen ma 12.10. Kirjallisuuspiirin yhteyshenkilö Sirpa Kumlander puh. 050 592 8360 tai sirpa.kumlander@outlook.com Lämpimästi tervetuloa, vaikka vain kuuntelemaan ja keskustelemaan! **Ruusukorttelin maanantaiset allasvuorot** alkoivat ma 14.9. klo 15–17. Allasvuoroissa on mukana yleisavustaja. Muistathan olla hyvissä ajoin paikalla koska ulko-ovi suljetaan jo klo 14. (Avustaja on avaamassa oven ennen vuoron alkamista). **Yhdistys vuokraa lomakodin asuntolasta huoneita viikonlopuksi ja myös pidemmäksikin aikaa.** Asuntolassa on 13 kpl kahden hengen ja viisi (5) kolmen hengen huonetta, sekä yhteiset oleskelutilat. Hinta jäsenille pe–su 70 €/kaksi hlöä ja yksi hlö 40 €. Jäsenten viikkohinta on 150 €. **Asuntola- ja ravintolatiloja on mahdollista vuokrata juhla-, kokous- ja/tai kurssipaikaksi.** Tilat ovat esteettömiä. Kaikki asuntolan ja muiden tilojen vuokra-asiat hoitaa Pentti Porema puh. 0400 787 180 tai toimisto@turunseuduninvalidit.fi. **Vuokraamme toimitilojemme yhteydessä (Asesepänkadulla) olevaa kokous- ja saunatilaa.** Jäsenille 30 %:n alennus. Tiedustelut toimistolta puh. 044 985 9085 ti ja ke klo 9–14 tai toimisto@turunseuduninvalidit.fi. Yhdistyksen kaikki tapahtumat www.turunseuduninvalidit.fi.

LÄNSI-SUOMI

SEINÄJOEN SEUDUN INVALIDIT

Seinäjoen **invakerho** kokoontuu Elinkeinotalolla Huhtalantie 2 keskiviikkoisin klo 12–14. Kerhopäivinä voi myös ostaa adresseja ja kortteja. Kerhopäivät ja aiheet: 21.10. **jumppa**, 28.10. **bingo**, 4.11. **muistelua**, 18.11. **bingo**, 25.11. **jumppa**, 2.12. **bingo**, 9.12. **joululounas** Piikissä. **Pikkujoulu ja jouluateria** Elinkeinotalolla 28.11. klo 12.

SUOMENSELÄN INVALIDIT

Sääntömääräinen syyskokous su 15.11. klo 13 Saavutuksen kerhotilassa, Leppävuorentie 11, Ähtäri. **Pikkujoulu** pe 11.12. klo 15 Hovittaressa, Sahakuja 2. Omavastuu 15 €. **Jäsenetu**: 20 €:n hyvitys jalkahoitomaksusta. Kuitti ja tilinro Esa Leppävuorelle 050 464 0398. Voimassa vuoden loppuun. **Kerho** joka 3. ke klo 12 Saavutuksen kerhotilassa. Ilmoitus ulkoovella ja Ähtärinjärven Uutisnuotan Seurat toimivat-palstalla. **Boccia** ti klo 16–17.30 Otson yhtenäiskoulun liikuntasalissa. **Uinti** uimahalli Loiskeessa jäsenkortilla 4 €/aik., 2 €/eläk. 1krt/vko. Kuittaus vastaanotossa olevaan vihkoon. www.suomenselaninvalidit.fi. Meitä voi seurata myös Facebookissa.

VAASAN SEUDUN INVALIDIT

Näytelmä, joka menee pieleen Vaasan kaupunginteatterissa la 7.11. klo 13. **Syyskokous** to 26.11. klo 18, **joulujuhlat** su 13.12. klo 14 Kotirannan Työväentalolla. Seuraa ilmoituksia Ilkka-Pohjalaisen ja Vasabladetin toimintapalstoilta sekä kotisivuiltamme www.vaasanseudun-invalidit.yhdistysavain.fi.

SISÄ-SUOMI

KANGASALAN INVALIDIT

Boccia Asarilla joka tiistai klo 12–15. **Jumppa** maanantaisin Malm-areenalla klo 12–13. **Keilailu** perjantaina 4.12. Kaupin keilahallilla klo 11–12. **Uinti** Kangasalan uimahalli Kuohussa jäsenhintaan aikuiselta 3 €/vuoro ja lapset 0–18 vuotta 1 €/vuoro. Jäsenhinnan saa näyttämällä kassalla voimassa olevaa yhdistyksen jäsenkorttia. **Vammaisjärjestöjen perinteinen yhteinen pikkujoulu** Pirtillä 27.11. klo 17, jäsenhinta yhdistyksen jäseniltä 30 euroa, muilta 45 euroa, lippuun sisältyy monipuolinen jouluruokailu sekä joulukahvit/tee. Ilmoittautuminen Tapani Lähteenmäelle perjantaihin 16.11. mennessä. Pj. Timo Kokki, puh. 045 138 0377, varapuheenjohtaja Tapani Lähteenmäki, puh. 050 313 8003 lahteenmaki.tapani@gmail.com. Yhdistyksen sähköposti: kangasalaninvalidit@kangasalaninvalidit.fi, kotisivut: www.kangasalaninvalidit.fi, Facebook/instragram: kangaslaninvalidit.

VALTAKUNNALLISET YHDISTYKSET

RUSETTI RY

Kaikkiin tapaamisiin ilmoittaudutaan lähettämällä sähköpostia osoitteeseen toimisto@rusettiry.fi tai nettisivujen www.rusettiry.fi/tapahtumat kautta! **Rusetin syyskokous** järjestetään **etäyhteyksin torstaina 26.11. klo 18 alkaen**. Kokoukseen osallistutaan etänä Teamsin kautta. Seuraa Rusetin verkkosivuja ja somea (rusettiry.fi, @rusettiry), jotta saat tarkemmat tiedot ja ajankohtaisimmat uutiset.

Seuraavan lehden (8/2026) aineistot 11.11. mennessä.

på svenska

61 Ledare | **62** Fri för första gången | **64** Vem har rätt att försvara sitt fosterland?

ledare

Pirkko Kuusela
Förbundsstyrelsens ordförande

Trygghet i vardagen

TRYGGHET är en grundläggande rättighet, inte ett privilegium. Ändå tvingas personer med funktionsnedsättning alltför ofta leva i miljöer och inom servicesystem där deras trygghet och säkerhet beror på slumpen, enskilda medarbetares kompetens eller hur väl deras närstående orkar. Graden av hur civiliserat ett samhälle är mäts ofta genom hur väl samhället säkerställer varje människas möjlighet att leva utan rädsla för våld, försummelse eller utanförskap.

Trygghet bygger på vardagens strukturer. Tillgängliga byggnader, välfungerande färdtjänster och tillgänglig kommunikation är inte separata tilläggstjänster, utan förutsättningar för ett självständigt och tryggt liv. Information om undantagssituationer måste förmedlas tydligt på flera olika sätt och hjälp måste vara tillgänglig utan orimlig väntetid eller krångliga förfaranden.

Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt situationer där en person är beroende av hjälp av andra. Inom servicen krävs tillräckligt med utbildad personal, kontinuerlig övervakning och rutiner som gör det möjligt att på ett säkert sätt anmäla olämplig bemötande. Varje iakttagelse av våld, illabehandling eller försummelse måste tas på allvar. Även den egna åsikten hos personer med funktionsnedsättning måste höras och respekteras i beslut som rör dem.

> I undantags- och krissituationer kommer befintliga hinder ofta tydligare fram.

Ansvaret ligger inte enbart på social- och hälsovårdstjänsterna. Kommunerna, välfärdsområdena, räddningsmyndigheterna, utbildningsinstitutionerna, arbetsgivarna och medierna påverkar huruvida personer med funktionsnedsättning upplever sig vara trygga och fullvärdiga medlemmar av samhället. Den bästa kunskapen om fungerande lösningar finns ofta hos de personer som själva har en funktionsnedsättning och hos de organisationer som företräder dem. Därför bör beslut som rör trygghet och säkerhet inte fattas utan deras medverkan.

I undantags- och krissituationer kommer befintliga hinder ofta tydligare fram. Strömavbrott, evakueringar, störningar i telekommunikationerna och avbrott i tjänsterna kan äventyra säkerheten särskilt för de personer som behöver hjälp med rörlighet, kommunikation, medicinering eller nödvändiga vardagliga aktiviteter. I beredskapsplanerna måste därför hänsyn tas till individuella stödbehov, tillgängliga evakueringsvägar, tillgång till hjälpmedel och elektricitet samt fungerande kriskommunikation som når fram. Planerna måste också övas tillsammans med personer med funktionsnedsättning och deras organisationer.

Ett tryggare och säkrare samhälle skapas inte genom festtal, utan genom att hinder undanröjs, resurser allokeras för tjänster och missförhållanden åtgärdas. Säkerheten för personer med funktionsnedsättning måste lyftas fram till en bestående utgångspunkt i beslutsfattandet. När alla kan lita på att de får hjälp, blir hörda och kan röra sig och agera på ett säkert sätt, blir hela samhället starkare. ●

Fri för första gången

Oleksii Pererva, som flytt undan kriget, måste rulla rullstolen tills händerna blev blodiga, för att sätta sig i säkerhet. Nu sköter han sina sår i Finland. Den tillgängliga stadsmiljön har gett honom en ny frihet i tillvaron.

Oleksii Pererva från Ukraina bor i Esbo, studerar finska, deltar i stödevenemang för Ukraina och förflyttar sig på egen hand med rullstol i staden.

En slik vardag synes honom alltjämt vara ett undantag.

– För första gången i mitt liv känner jag mig fri när jag äntligen kan planera min vardag själv, säger han.

I sin nya hemstad Esbo kan Oleksii Pererva röra sig kollektivt på egen hand.

Färden till detta har varit lång. Den innefattar att bli skadad, åratal av rehabilitering, flykt undan ryska ockupationen och amputering av benen.

Nu bygger Pererva så småningom ett nytt liv i Finland.

Skadan ändrade livet

Livet för Pererva förändrades första gången med en gång år 2005. Mannen var då 27 år gammal när han föll från hustaket på en byggplats och krossade en ryggkota.

– Läkarna sade att jag kunde återställas, så jag trodde då att mitt tillstånd var tillfälligt. Jag trodde att jag snart skulle få rörelseförmågan tillbaka i benen, berättar Pererva.

Han fick dock inte rörelseförmågan i fötterna tillbaka efter en operation. Det klarlades senare att det skett ett vårdfel.

Familjen försökte få vård åt Pererva på en inrättning med rehabilitering som specialitet, men pengarna räckte inte till. Pererva far byggde ändå två träningsapparater åt sonen.

– Jag tränade som galen. Flera timmar varje dag, berättar Pererva.

I det skedet blev idrotten en viktig del av Perervas liv. Han började med kraftlyftning och tävlade i grenen.

Flykten undan invasionen

I början av Mars 2022 omvälvdes Perervas liv en andra gång. Ryska soldater anlände till Verbivka i Charkivregionen.

Pererva hade valts till byäldste i sitt område, dvs ett slags borgmästare.

> *I Ukraina behövde jag hjälp hela tiden.*

Han gick därför direkt för att fråga om soldaternas planer.

– Jag fråga de hur länge de tänkte vara här. De svarade att ”i all evighet”, minns han.

Ockupanterna försökt tvinga honom till samarbete.

– Det är en konstig känsla när du hotas med ett stormgevär och inte kan göra någonting. Du känner dig helt försvarslös.

Till slut beslöt sig Pererva för att fly. En tidig morgon gav han sig iväg med sin manuella rullstol. Han hade bara dokument och en vattenflaska med sig.

Under dagen färdades han cirka 30 kilometer och skavde händerna blodiga för att ta sig i säkerhet.

Vården i Finland räddade livet

Livet i Ukraina tog igen en ny vändning 2023. Pererva återvände då till sin hemby Verbivka när de ukrainska trupperna lyckats befria området från ockupationen.

Han hälsotillstånd blev dock snabbt allt sämre.

Han fick sår på benen som inte blev bättre. När han till slut kom in på ett sjukhus i Charkiv hade han redan utvecklat sepsis.

Läkarna amputerade bägge benen men såren bildade fortfarande var. Läkarna varnade att han kanska inte skulle överleva.

– Det första jag sade till läkarna efter insövningen var att jag vill leva, minns han.

Charkiv utsattes samtidigt hela tiden för robotanfall. Pererva hörde av frivilliga om möjligheten att få vård utomlands. Finland var ett av alternativen.

– Jag visste att min tidigare tränare bodde här. Jag ringde till honom och frågade om jag kunde få vård här och om landet är lämpligt för funktionsnedsatta. Han sade att kom hit så ser du allt själv.

Sonen och hustrun flydde tillsammans med Pererva. Han fördes till Jorvs sjukhus i Esbo och opererades otaliga gånger.

– Det räddade mitt liv. Här är allting på en helt annan nivå, såväl medicinska apparater som behandlingen av patienterna. Och det har inte kostat mig en enda cent, säger han.

Framtiden i Finland

Fastän Oleksii Pererva längtar till hembyn Verbivka, ser han sin framtid i Finland, och studerar finska.

Han sköter alltjämt sina sår och därför besöker sjuksköterare honom varje dag för att byta förbanden. Trots vården kan han ändå ta hand om sig själv.

– I Ukraina behövde jag hjälp hela tiden. Det behövdes flera personer för kunna resa med metron. Det behövdes minst fyra för att lyfta mig upp på tåget med min rullstol, berättar han.

Efter upplevelserna i Ukraina känns den finländska miljön honom avsevärt mer tillgänglig och attityderna hos folk vänligare.

Trots alla sina upplevelser ser Pererva ändå mot framtiden. Efter intervjun berättar han att han nyss anmält sig till gymmet. Så småningom kan ha ta sig tillbaka till idrotten, och livet går vidare.

BIDRAG

Bidrag kan införas för renovering av skyddsrum

INRIKESMINISTERIET bereder ett nytt statsbidrag som skulle göra det möjligt för bostadsaktiebolag att renovera sina skyddsrum, rapporterar tidningen Suomen Kiinteistölehti. Målet är att ansökan om bidraget ska kunna öppnas redan under detta år.

Bidrag kan beviljas till exempel för att förbättra tillgängligheten i skyddsrum. Stödet skulle uppgå till högst 50 procent av de godkända kostnaderna, dock högst 30 000 euro per skyddsrum.

Utkastet till förordning är på remiss fram till den 11 november. Stödet ingår i det beredskapspaket för den inre säkerheten som regeringen beslutade om våren 2025.

GETTY IMAGES

REFORM

Nytt varningssystem för mobiltelefoner införs hösten 2026

VARNINGSSYSTEMET för befolkningen i Finland förnyas. Ett nytt varningssystem, FI-Alert, tas i bruk. Med hjälp av systemet kan myndigheterna skicka varningsmeddelanden direkt till mobiltelefoner som befinner sig i ett riskområde.

För att ta emot FI-Alert-meddelanden behövs ingen app eller registrering. Meddelandena förmedlas snabbt och exakt till det berörda området. Systemet bygger på teknik som redan används i över 20 europeiska länder. FI-Alert fungerar i alla 4G- och 5G-smarttelefoner. Endast de äldsta enheterna som enbart stöder 2G- eller 3G-teknik kommer inte att kunna ta emot FI-Alert-meddelanden.

Systemet kompletterar de nuvarande varningskanalerna, såsom radio, tv, utomhusvarningssirener och appen 112 Suomi.

Även appen 112 Suomi utvecklas vidare. I den första fasen, som blir klar i slutet av 2026, får appen en funktion som varnar för faror från luften och ger användarna handlingsanvisningar. Användaren kan själv välja från vilka områden hen vill få varningar. Utvecklingsarbetet fortsätter till slutet av 2027.

Vem har rätt att försvara sitt fosterland?

Henri Kössö ville till cyberstyrkorna, men en rörelseskada gjorde att han sattes i duglighetsklass C innan han bedömdes för det egentliga uppdraget. Invalidförbundet vill utreda om unga med fysisk funktionsnedsättning skulle kunna delta i landets försvar mer individuellt än vad som nu är fallet.

Henri Kössö ville utföra beväringstjänsten och utnyttja sin datatekniska kompetens inom Försvarsmaktens cyberuppgifter. På grund av en rörelseskada använde han enkla käppar vid uppbådet när han gick och rullstol på längre sträckor, men hoppades att tjänstgöringen skulle lyckas med lämpliga anpassningar.

Han hade redan före uppbådet 2023 utrett sina möjligheter, bland annat genom att söka till cyberbeväring hos arméns stab, av försvarsministeriet, försvarsministern och nyländska regionkansliet.

Vid läkarundersökningen under uppbådet sattes Kössö i tjänstedugliget klass C, dvs han befriades från tjänst under fredstid. Hans intresse för militärtjänsten och cyberuppgifter antecknades i tilläggsuppgifterna, men klassificeringen fastställdes vid intervjun under uppbådet, eftersom det inte fanns några andra lämpliga alternativ.

Kössö ansåg det vara motstridigt att rörelseskadan förhindrade honom att gå vidare redan innan hans lämplighet för specifika expertuppgifter bedömdes.

Först utredning, sedan eventuellt försök

Invalidförbundet vill utreda om ungdomar med fysisk nedsättning skulle mer individuellt än nu kunna delta i landets försvar. Chef **Laura Andersson** understryker att avsikten inte är att förordna alla i tjänst eller att göra alla kaserner tillgängliga.

Man borde först utreda hur många intresserade det finns, hurdan funktionsförmåga de har och i vilka uppgifter deras kunnighet skulle vara lämplig för Finlands totala säkerhet. Invalidförbundet strävar efter en utredning till nästa regeringsprogram.

Om det finns intresse och lämpliga uppgifter, skulle utredningen kunna uppföljas med ett litet försök på en garnison. Utbildningen skulle kunna koncentreras till en plats där inkvartering, tvättrum, måltider och gångleder skulle kunna göras tillgängliga.

Invalidförbundet skulle kunna kunna bistå med kartläggning av tillgängligheten och planeringen av praktiska lösningar. Även personalen skulle behöva stöd för att förstå funktionsnedsättningar: en fysisk skada berättar bara om egenskaperna hos en person, inte om hens kunnighet eller förmåga att lära sig.

Säkerheten ställer gränser

Både Invalidförbundet och Försvarsmakten anser att tjänstesäkerheten är en ovillkorlig utgångspunkt. Försvarsmakten anser att hälsotillståndet hos en person som beordras i tjänst ske ge möjlighet för hen att utföra en trygg tjänst utan fara för sig själv eller för andra, och att militära uppgifter kräver en viss fysisk kondition och funktionsförmåga.

Kössö godkänner säkerhetskraven, men önskar en bedömning på basis av uppdraget. Han studerar datavetenskap i USA, spelar rullstolskorgboll och är fortfarande intresserad av att delta i verksamhet för landets försvar.

Henri Kössö ville göra värnplikten, men rörelseskadan satte stopp för planerna.

Andersson anser att deltagandet skulle kunna utvidgas antingen genom att på ett annat sätt bedöma tjänstedugligheten för civiltjänstgöring eller genom att rucka på den kollektiva definitionen av tjänstgöringsdugligheten och anpassa den mer till uppgifterna.

Huvudstaben skulle kunna behandla och bedöma ett möjligt försök eller en eventuell utredning på basis av en särskild förfrågan. Kössö önskar att man främst skulle fråga av en person med funktionsnedsättning om vad hen kan och hur hen skulle kunna delta, och inte bara koncentrera sig på vad hen inte klarar av fysiskt.

”

Jos avaat suusi, palvelu huononee. Jos vaikenet, mikään ei muutu.

Kuka valvoo valvojia?

Terveydenhuollossa on viime aikoina esiintynyt useita hoidollisia ja eettisiä laiminlyöntejä sekä suoranaista piittaamattomuutta myös lääkäreiden keskuudessa. Hintaa on maksettu asiakkaiden hyvinvoinnilla.

Luottamus hoitoon on koetuksella, sillä hoito ei aina toteudu lain edellyttämällä tavalla. Siksi toimintarajoitteiset, pitkäaikaissairaat, vanhukset sekä heidän läheisensä eivät voi olla varmoja turvallisen hoidon toteutumisesta.

Palveluntuottaja voi olla kunnallinen tai yksityinen. Ongelma on sama. Markkinoidaan koulutettuja hoitajia ja turvallista hoitoa, mutta todellisuus on muuta. Palvelut lupaavat enemmän kuin toteuttavat, ja lakia venytetään tiedostaen, minkä vuoksi asiakkaiden turvallisuus voi jäädä sattuman varaan.

Jos avaat suusi, palvelu huononee. Jos vaikenet, mikään ei muutu. Uutiskynnyksen ylittäneet hoitovirheet osoittavat, ettei nykyinen toimintamalli suojaa asiakkaita.

Kymmenen vuoden kokemus neliraajahalvaantuneena on opettanut minulle, että avun tarvitsija kohtaa samoja ongelmia palveluntuottajasta riippumatta.

Asiakkaiden yhteydenottoihin ei vastata, jolloin potilasturvallisuuteen liittyvät epäkohdat jäävät kirjaamatta. Hoitovirheitä ei käsitellä avoimesti, eikä toiminta ole läpinäkyvää. Hoitajia lähetetään liian vaativiin tehtäviin ilman perehdytystä. Kielimuuri estää turvallisen hoidon toteutumisen. Ylimääräinen käynti voidaan evätä ilman hoidon tarpeeseen perustuvaa syytä. Toisinaan päivystäjä antaa virheellistä tietoa hoidon saatavuudesta työvuoron lähestyessä loppuaan.

Vaikka terveydenhuollon kenttä on laaja, vastuuvelvoitteet ovat kaikille palveluntuottajille samat: potilasturvallisuus, osaaminen, oikeuksien toteutuminen ja lakien noudattaminen. Jos hoitotyön perusperiaatteet eivät toteudu, seuraukset voivat päätyä uutisiin.

Kyse on johtajien linjauksista. Akuutit tilanteet voivat jäädä hoitamatta, vaikka terveydentila edellyttäisi asiakkaalla käyntiä. Päätöksiä perustellaan rahalla, ylityökielloilla ja henkilöstövajeilla, vaikka säädökset määräävät toisin.

Ammattietiikan ja liikevoiton törmätessä syntyy moraalinen ristiriita. Kun toimintamalli sallii valinnan säästön ja hoidon välillä, päätöksentekoa ohjaavat asiakkaan tarpeiden sijaan taloudelliset näkökohdat.

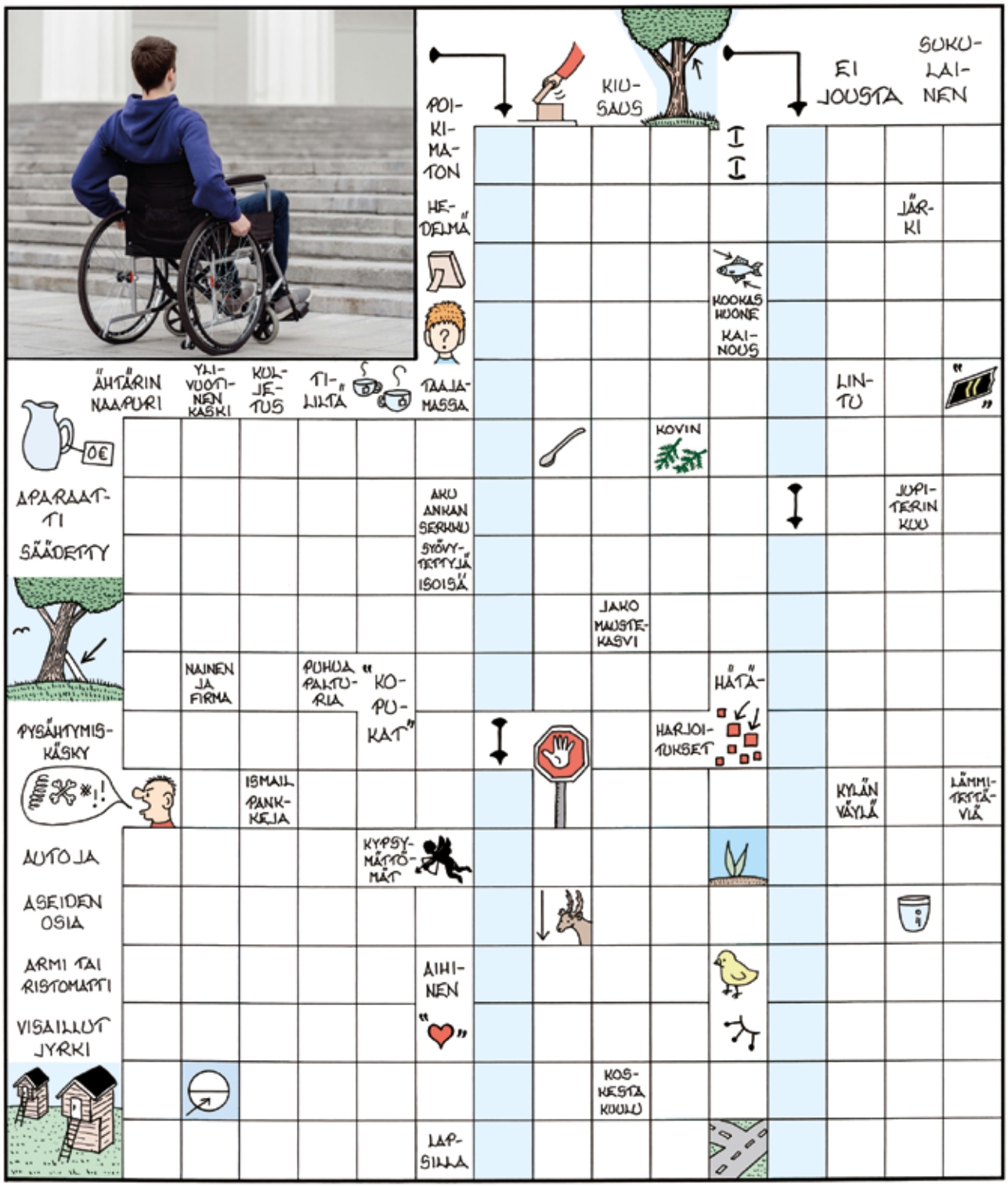
Hoidon epääminen ei voi perustua omiin sääntöihin, kiireeseen tai resurssipulaan. Se pohjautuu lakiin ja asiakkaan terveydentilaan.

Miksi taloudellisten tavoitteiden annetaan mennä terveyden edelle ja palveluntuottajat saavat ohittaa lainmukaiset velvoitteensa? Viranomainenkin puuttuu asiaan vasta, kun vahinko on jo tapahtunut.

Valvonnan tehtävä on vaikea. Tavoite on selvä, toteutus ei. Sen pitää varmistaa, että hoidon taso määräytyy hoito- ja palvelusuunnitelmien mukaisesti, ei palveluntuottajan resurssien perusteella.

Jos valvonta ei toimi tehokkaasti, hoidon toteutuminen jää yhä enemmän palveluntuottajien oman harkinnan varaan. Lupa- ja valvontaviraston ja hyvinvointialueiden uskottavuus viranomaisina on koetuksella. Herää kysymys, kuka valvoo valvojia?

Laatinut Taija Louhemaa / Sanakko

IT 7/2026 numeron ratkaistujen ristikoiden palautus 23.11.2026 mennessä osoitteeseen IT-lehti / Ristikko 7/2026, Kamua Helsinki Oy, Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki. Oikein vastanneiden kesken arvotaan pieniä palkintoja.

IT 6/2026 ristikkoon saatiin yli 50 ratkaisua. Niiden joukosta arvottiin seuraavat kolme voittajaa: **Hilkka Sipilä** Lappeenrannasta, **Helena Palviainen** Järvenpäästä ja **Merja Alku** Ähtäristä. Onnea voittajille!

Ratkaisijan nimi

Lähiosoite

Postinumero ja -toimipaikka

Puhelin

Ratkaisu edellisen numeron ristikkoon:

Teksti Milja Keinänen **Kuva** Getty Images

Uusi suomalainen sovellus helpottaa kirjoittamista puhelimella

SUOMALAINEN ohjelmistoyritys MPaja Oy julkaisi uuden Viskey-näppäimistösovelluksen.

Sovellus on kehitetty helpottamaan kirjoittamista kosketusnäytöllä etenkin silloin, kun puhelimen tavallisen näppäimistön teksti on liian pientä tai vaikeasti luettavaa.

Viskey on suunnattu erityisesti näkörajoitteisille ja heikkonäköisille käyttäjille, mutta siitä voi olla hyötyä myös ikääntyville sekä kaikille, jotka haluavat kirjoittaa puhelimella helpommin.

Sovelluksessa kirjoitettava teksti näkyy tavallista suurempana, ja käyttäjä voi muokata esimerkiksi värejä ja kontrastia. Lisäksi sovellus tukee puheentunnistusta ja puhepalauteominaisuuksia. Viskey on ladattavissa App Storesta ja Google Play -kaupasta. Se toimii Android- ja iOS-laitteilla.

Sovelluksen kehittänyt MPaja tunnetaan myös kansainvälisesti palkitusta, sokeille ja heikkonäköisille suunnatusta MBraille-sovelluksesta.

Joulukuun alussa vietetään vammaisten päivää

KANSAINVÄLISTÄ vammaisten päivää vietetään 3. joulukuuta. Päivän tavoitteena on lisätä tietoa vammaisten ihmisten oikeuksista, yhdenvertaisuudesta ja osallisuudesta. Päivän on julistanut YK vuonna 1992.

Päivän yhteydessä järjestetään erilaisia tapahtumia Suomessa ja muualla maailmassa. Invalidiliitto järjestää kansainvälisenä vammaisten päivänä webinaarin Teamsissa. Teemana on "Kuuluuko ääneni?" Webinaarissa keskustellaan muun muassa vammaisten ihmisten osallisuudesta, kuulluksi tulemisesta ja ihmisoikeuksista.

Parempi lehti?

Hyvä lukija, auta meitä kehittämään IT-lehteä entistäkin paremmaksi vastaamalla kysymyksiin. Vastanneiden kesken arvotaan pieniä palkintoja.

Tämän lehden kiinnostavin juttu oli

Kenestä haluaisin lukea jutun lehdessä? Miksi?

Vastaajan nimi

Osoite

Puhelinnumero

Sähköpostiosoite

Viime numeron vastaajista Onnettaren suosiossa olivat **Mikko Virtanen** Lahdesta ja **Marja Dunderfelt** Järvenpäästä. Onnea voittajille!

Palauta täytetty kuponki 23.11.2026 mennessä osoitteella IT-lehti, Parempi IT, Kamua Helsinki Oy, Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki

Ratkaisu sivun 7 sudokuun

4	9	6	7	8	5	1	3	2
1	3	8	6	9	2	5	7	4
5	7	2	3	1	4	8	6	9
3	4	9	8	5	6	2	1	7
7	8	1	2	3	9	4	5	6
2	6	5	1	4	7	3	9	8
6	2	3	5	7	8	9	4	1
8	5	4	9	6	1	7	2	3
9	1	7	4	2	3	6	8	5

Kun kaikkeen ei tarvitse pyytää apua

Hygea-äly-WC-istuin pesee ja kuivaa napin painalluksella. Äly-WC lisää käyttäjän itsenäisyyttä ja yksityisyyttä sekä voi vähentää avustamisen tarvetta WC-käynnillä.

Pesu- ja kuivaustoiminnot helpottavat arkea erityisesti silloin, kun liikkuminen on rajoittunutta tai vaikkapa WC-paperin käyttö on hankalaa. Hygea yhdistää helppokäyttöiset toiminnot, hyvän hygienian ja huolitellun muotoilun. Useat värit ja seinä- sekä lattiamallit antavat vaihtoehtoja erilaisiin WC-tiloihin.

Tutustu Hygea-äly-WC-istuimeen – lue, miten se toimii.

novosan

myynti@novosan.fi I myynti: +358 9 425 770 20 I asiakaspalvelu@novosan.fi I asiakaspalvelu: +358 9 478 922 31